

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Livsmedelssäkerhet

Syftet med livsmedelslagstiftningen är att garantera konsumenterna hälsomässig och ekonomisk säkerhet. En fungerande lagstiftning och tillsyn garanterar också att livsmedelsföretagarna behandlas lika och konkurrerar på lika villkor. För att lagstiftningens syften ska nås krävs det att företagarna bär sin del av ansvaret för att se till att livsmedlen är säkra och även i övrigt uppfyller föreskrivna krav.

Livsmedelslagen ändrades i omfattande grad under 1990-talet i synnerhet i och med EU-medlemskapet. Den reviderade EU-lagstiftningen, beredskapen inför framtida utmaningar för livsmedelssäkerheten, vissa missförhållanden i genomförandet av livsmedelstillsynen samt Finlands grundlag förutsatte en revidering av livsmedelslagen i mitten av 2000-talet. I detta sammanhang ansågs det ändamålsenligt att sammanföra bestämmelserna från tre lagar till en ny livsmedelslag (23/2006), som trädde i kraft den 1 mars 2006.

Den gällande livsmedelslagen har omarbetats 20 gånger. Största delen av ändringarna är tekniska till sin natur och ansluter sig till ändringar i den nationella lagstiftningen eller i EU-lagstiftningen. De väsentligaste ändringarna i lagens innehåll gjordes år 2011. De genomfördes på grund av de nationella ändringsbehov som framkommit i det praktiska tillsynsarbetet samt till följd av vissa ändringar som företagits i Europeiska unionens livsmedelslagstiftning. I och med ändringarna betonades i synnerhet en riskbaserad tillämpning av lagen och en minskning av företagens administrativa börda.

I samband med att riksdagen behandlade redogörelsen om livsmedelssäkerhet (SRR 5/2013 rd) konstaterades det att jord- och skogsbruksministeriet ska utvärdera livsmedelslagens funktionsduglighet inom ramen för åtgärderna för att minska den administrativa bördan. Utvärderingen skulle särskilt utreda i vilken mån Livsmedelssäkerhetsverket kunde åläggas att i större omfattning än nu ge anvisningar om verkställandet av livsmedelslagen.

Jord- och skogsbruksministeriet genomförde 2014 en enkät om livsmedelslagens funktionsduglighet. Med enkäten utreddes om lagens tillämpningsområde samt dess allmänna principer och krav fortfarande fungerar. Dessutom utreddes om de instrument som bygger på livsmedelslagen är ändamålsenliga för att nå målen.

I statsminister Sipiläs regeringsprogram sommaren 2015 ställdes de strategiska målen sysselsättning, konkurrenskraft och tillväxt, som man strävar efter att förstärka. Som ett led i verkställandet av regeringens spetsprojekt för att minska regelbördan har jord- och skogsbruksministeriet samt ämbetsverken inom dess förvaltningsområde förbundit sig att genom lagstiftande och styrande metoder se till att byråkrati som upplevs som överflödigt avskaffas.

Syftet med statsrådets redogörelse om livsmedelspolitik Mat2030 (SRR 2/2017 rd) är att garantera att Finlands myndighetssystem förmår möta utmaningar för tillsynen och att man har beredskap att effektivt identifiera, förebygga och hindra både nya och redan befintliga hot mot livsmedelssäkerheten. Syftet är också att försäkra att Finlands goda livsmedelssäkerhet ses som en viktig exporttillgång och att myndighetsverksamheten stöder exporten.

Som ett led i utvecklingen av centralförvaltningens ämbetsverksstruktur i statsminister Juha Sipiläs regering lämnade jord- och skogsbruksministeriet i februari 2018 en proposition till riksdagen med förslag till lag (RP 8/2018 rd), enligt vilken det inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde inrättas ett nytt ämbetsverk, där Livsmedelssäkerhetsverkets och Landsbygdsverkets uppgifter samt en del av uppgifterna från Lantmäteriverkets central för informationsförvaltningstjänster kombineras. Lagen om Livsmedelsverket (371/2018) antogs den 18 maj 2018. Det nya Livsmedelsverket inleder sin verksamhet den 1 januari 2019.

Regeringens proposition om verkställigheten av landskapsreformen och om omorganisering av statens tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifter (RP 14/2018 rd), som hänför sig till regeringens proposition med förslag till lagstiftning om inrättande av län (RP 15/2017 rd), behandlas för närvarande i riksdagen. Antalet förvaltningsnivåer inom livsmedelstillsynen minskas och överlappande styrning av livsmedelstillsyn i kommunerna som utförs av Livsmedelssäkerhetsverket och regionförvaltningsverken elimineras. Inom sektorn för jord- och skogsbruksministeriet koncentreras livsmedelstillsynens styrningsuppgifter till Livsmedelsverket. Kontroll- och verkställighetsuppgifter inom livsmedelstillsynen överförs till länskapen. Enligt propositionen ges behörighet i huvudsak åt länskapet. Landskapsreformen avses träda i kraft den 1 januari 2020.

Genom att stifta en ny livsmedelslag eftersträvas bättre användbarhet av lagen genom att åtgärda den splittring som förorsakats av åtskilliga revideringar. Samtidigt uppdateras lagen att motsvara den nuvarande EU-lagstiftningen. En central ny EU-författning är den som gäller kontroll av livsmedelskedjan, Europaparlamentets och rådets förordning om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurhälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 999/2001, (EG) nr 396/2005, (EG) nr 1069/2009, (EG) nr 1107/2009, (EU) nr 1151/2012, (EU) nr 652/2014, (EU) 2016/429 och (EU) 2016/2031, rådets förordningar (EG) nr 1/2005 och (EG) nr 1099/2009 och rådets direktiv 98/58/EG, 1999/74/EG, 2007/43/EG, 2008/119/EG och 2008/120/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 854/2004 och (EG) nr 882/2004, rådets direktiv 89/608/EEG, 89/662/EEG, 90/425/EEG, 91/496/EEG, 96/23/EG, 96/93/EG och 97/78/EG samt rådets beslut 92/438/EEG.

Hälsoskydd

Syftet med hälsoskyddslagen (763/1994) är att upprätthålla och främja befolkningens och individens hälsa. Syftet är också att förebygga, minska och undanröja sådana i livsmiljön förekommande faktorer som kan orsaka sanitär olägenhet. Miljö- och hälsoskyddets uppgift är att inom sitt område främja och övervaka hälsoskyddet så att en hälsosam livsmiljö tryggas för invånarna.

En av målsättningarna i statsminister Juha Sipiläs regeringsprogram är att bryta den fortsatta splittringen och den allt mer detaljerade styrningen av kommunernas uppgifter. Inom den myndighetsverksamhet som avser tillstånd och tillsyn är målet att gå mot kostnadssamband. Hälsoskyddslagen nämns i regeringsprogrammet som ett exempel på en lag där kostnadssamband ska eftersträvas. Därtill har regeringsprogrammet som avsikt att främja kommunernas handlingsfrihet i anordnandet av tjänster så att man övergår från detaljerad resursstyrning till styrning av de eftersträvalda resultaten. I samband med detta mål förenklades anmälningsförfarandet och den planmässiga tillsynen genom en ändring av hälsoskyddslagen, som trädde i kraft den 11 november 2016, och genom en uppdatering av det riksomfattande tillsynsprogrammet för hälsoskyddet.

Miljö- och hälsoskydd

Lagstiftning om miljö- och hälsoskydd finns i livsmedelslagen (23/2006), veterinärvårdslagen (765/2009), hälsoskyddslagen (763/1994) och tobakslagen (549/2016). Enligt lagen om samarbetsområden för miljö- och hälsoskyddet (410/2009) ska det i ett kommunalt samarbetsområde under en gemensam ledning finnas resurser för minst tio årsverken, med vilka tjänster för miljö- och hälsoskyddet anordnas. Kommunen skulle fatta beslut om att höra till ett samarbetsområde för miljö- och hälsoskyddet fram till utgången av 2009.

Finlands Kommunförbund och tillsynsenheterna inom miljö- och hälsoskyddet har föreslagit att lagarna om miljö- och hälsoskydd förenhetligas, så att styrningen och tillämpningen av dem underlättas och praxis blir enhetlig på riksnivå.

I anknäpning till landskapsreformen fastställde regeringen den 5 april 2016 att miljö- och hälsoskyddets uppgifter överförs till länskapen, det vill säga livsmedelstillsynen, djurens hälsa och välbefinnande och tillsynen över dem samt hälso- och tobakstillsynen. Dessa uppgifter hörde tidigare till kommunerna,

regionförvaltningsverken och närings-, trafik- och miljöcentralerna. Enligt beslutet kan en kommun som har tillräcklig kompetens och tillräckliga resurser emellertid komma överens med landskapet om att organiseringsansvaret till denna del överförs till kommunen då de i lag stadgade kriterierna är uppfyllda. Om överföringen av miljö- och hälsoskyddets uppgifter från kommunerna till landskapet föreskrivs i landskapslagen (---/2018) och om kriterierna på basis av vilka organiseringsansvaret kan överföras från landskapet tillbaka till kommunen i lagen om överföring av organiseringsansvaret för vissa miljö- och hälsoskyddsuppgifter från landskapet till kommunen (---/2018).

2 Nuläge

2.1. Lagstiftning och praxis

2.1.1 Lagstiftning

Livsmedelslagen och med stöd av den givna förordningar

Om livsmedelstillsynen föreskrivs i livsmedelslagen (23/2006) samt i de med stöd av den givna förordningarna. Livsmedelslagen trädde i kraft den 1 mars 2006. Genom den upphävdes livsmedelslagen (361/1995) och lagen om livsmedelshygien i fråga om animaliska livsmedel (1195/1996). I hälsoskyddslagen upphävdes bestämmelser i fråga om livsmedelssäkerhet. De författningar på lägre nivå som utfärdats med stöd av de upphävda bestämmelserna förblev gällande. Lagstiftningen om livsmedel och livsmedelstillsyn grundar sig i hög grad på motsvarande EU-lagar.

Tillsyn över livsmedlens kvalitet genomförs också med stöd av lagen om en marknadsordning för jordbruksprodukter (999/2012). Lagen om veterinär gränskontroll (1192/1996) gäller för gränskontroll av animaliska livsmedel från länder utanför EU.

Livsmedelslagen är en allmän lag, som med vissa undantag gäller samtliga för slutkonsumenten avsedda livsmedel. Lagen tillämpas på livsmedel, på förhållandena vid livsmedelshantering, på livsmedelsföretagare samt på livsmedelstillsynen i alla stadier i produktions-, bearbetnings- och distributionskedjan.

Med stöd av livsmedelslagen har det utfärdats omkring 50 förordningar, med vilka man genomfört EU:s rättsakter om livsmedel och utfärdat sådana nationella bestämmelser som EU-lagstiftningen ger möjlighet till samt beviljat lättnader och anpassningar. Med stöd av livsmedelslagen har det utfärdats omkring fem förordningar gällande områden som inte regleras av EU:s lagstiftning. Sådana är bland annat förordningarna om näringsmässig berikning av livsmedel och om ursprungsmärkning av vissa livsmedel. Dessutom har det utfärdats nationella bestämmelser om tungmetaller i samband med livsmedelskontaktmaterial.

Syftet med livsmedelslagstiftningen är att trygga säkerheten hos livsmedel som ska användas av konsumenter samt att säkerställa en god hälsomässig livsmedelskvalitet och annan kvalitet enligt livsmedelsbestämmelserna. Syftet med lagen är också att säkerställa att informationen om livsmedel är sanningsenlig och tillräcklig och att den inte är vilseledande för konsumenten. Syftet är dessutom att för egen del förbättra verksamhetsförutsättningarna för livsmedelsföretagare genom klara och konsekventa krav. Vad gäller livsmedelslagens tillämpningsområde konstateras att det som föreskrivs i lagen om livsmedel gäller i tillämpliga delar även för produkter som kommer i beröring med livsmedel.

Livsmedelslagen ändrades genom lag (352/2011) år 2011. Då preciserades lagen bland annat så att principen om riskbaserad livsmedelslagstiftning och livsmedelstillsyn framgår tydligt av den. När livsmedelslagen och bestämmelser som utfärdats med stöd av den verkställs och övervakas ska livsmedelsverksamhetens natur och omfattning beaktas, liksom övriga verksamhetsmässiga faktorer som påverkar livsmedelssäkerheten och konsumentskyddet.

I livsmedelslagen föreskrivs om tillsynsmyndigheter och om ordnande av livsmedelstillsyn. Den administrativa organiseringen av livsmedelstillsynen och anordningssättet för tillsynen överläter EU-

lagstiftningen till det nationella planet. Tillsynsmyndigheternas uppgifter regleras i livsmedelslagen så detaljerat som grundlagen förutsätter.

När livsmedelslagen antogs 2006 hade handels- och industriministeriet, jord- och skogsbruksministeriet samt social- och hälsovårdsministeriet hand om den högsta styrningen vad gäller den allmänna planeringen och övervakningen av livsmedelstillsynen. För att effektivisera beslutsfattandet av livsmedelsärenden inom centralförvaltningen sammanslogs handels- och industriministeriets samt social- och hälsovårdsministeriets uppgifter som hänför sig till livsmedelslagstiftningen med jord- och skogsbruksministeriets uppgifter som hänför sig till livsmedlens säkerhet och kvalitet från början av år 2008. Till följd av detta ändrades livsmedelslagen genom lag (989/2007) så att den högsta ledningen utövas av jord- och skogsbruksministeriet.

Livsmedelssäkerhetsverket agerar som den centrala myndigheten för livsmedelstillsyn och ansvarar för planering, styrning, utveckling och utövande av den nationella livsmedelstillsynen bland annat via det riksomfattande livsmedelstillsynsprogrammet. Regionförvaltningsmyndigheterna arbetar som regionala livsmedelstillsynsmyndigheter. För den lokala livsmedelstillsynen svarar kommunen eller samarbetsområdet för miljö- och hälsoskyddet inom sitt verksamhetsområde. Enligt livsmedelslagen kan tillsynsmyndigheterna även låta utomstående tillsynsorgan utföra tillsynsuppgifter.

I livsmedelslagen hänvisas det i fråga om de allmänna kraven för livsmedelstillsyn till Europeiska unionens livsmedelslagstiftning. EU-lagstiftningen betonar planmässighet, öppenhet och effektivitet. Livsmedelssäkerhetsverket är skyldigt att utarbeta ett riksomfattande tillsynsprogram för styrning och samordning av verkställigheten av tillsynen. För att effektivisera planmässigheten ska även kommunen och de övriga tillsynsmyndigheterna utarbeta en tillsynsplan.

Tyngdpunkten för livsmedelstillsynen förflyttades år 2011 från godkännande av livsmedelslokaler till praktiskt tillsynsarbete. Huvudregeln är att företagaren ska göra en anmälan om den verksamhet som bedrivs i livsmedelslokalen till den behöriga tillsynsmyndigheten. Ett godkännande av livsmedelslokalen krävs endast för sådana livsmedelslokaler där det hanteras animaliska livsmedel som enligt EU-lagstiftningen ska godkännas innan verksamheten inleds samt för primärproduktionsställen för groddar. Det finns vissa undantag från kravet om godkännande.

Egenkontrollförpliktelsen för livsmedelsföretagare är en central del av säkerställandet av livsmedelstillsynen och övrig lagenlighet. Egenkontrollförpliktelsen i livsmedelslagen har utvecklats till en helhet som bättre tjänar livsmedelsverksamheten och konsumenten. Kraven på godkännande av planen för egenkontroll och tillsynsmyndighetens skyldighet att ange vilka undersökningar egenkontrollen ska omfatta slopades ur livsmedelslagen när lagen reviderades 2011.

För att förenhetliga tillsynen och förbättra kvaliteten på köttbesiktning koncentrerades köttbesiktningen och tillsynen i anslutning till den till Livsmedelssäkerhetsverket år 2011. Ansvar för besiktning av renkött stannade hos Regionförvaltningsverket i Lappland. Tidigare ansvarade kommunen för godkännande av och tillsyn över små slakterier och inrättningar för vilthantering samt tillsynen över anläggningar i anslutning till dessa. I och med ändringen blev också avgifterna för köttbesiktning och övervakning enhetligare, då grunderna för de avgifter som uppbärs av små slakterier och inrättningar för vilthantering blev likadana i hela landet. Till livsmedelslagen fogades samtidigt möjligheten att med statliga medel stödja köttbesiktningen och tillsynen i fråga om små slakterier och inrättningar för vilthantering. Trots ändringen av livsmedelslagen har kommunen med stöd av 15 § i veterinärvårdslagen (765/2009) kunnat sköta sådan köttbesiktning och övervakning som ålagts staten, om kommunen har ingått ett avtal om detta med Livsmedelssäkerhetsverket.

Livsmedelssäkerhetsverket har hand om tillsynen vid den första ankomstplatsen när det gäller animaliska livsmedel från en annan medlemsstat i Europeiska unionen. Enligt livsmedelslagen ordnas tillsynen primärt så att Livsmedelssäkerhetsverket ingår ett avtal med kommunen, genom vilket kommunen förbinder sig till att sköta tillsynen över de första ankomstplatser som är belägna inom kommunen. En kommun kan också sköta uppgiften för flera kommuners del. Det är frivilligt för kommunen att ingå avtalet.

År 2011 togs det in i livsmedelslagen en bestämmelse som förpliktar livsmedelsföretagaren att offentliggöra den handling som kommunens tillsynsmyndighet utfärdat över inspektionen av en livsmedelslokal, den så kallade Oiva-rapporten. Därtill ska rapporten över inspektionen läggas ut på företagets webbplats. Även kommunens tillsynsmyndigheter ska offentliggöra resultatet för livsmedelstillsynen. Det centrala syftet med offentliggörandet av tillsynsuppgifter är att göra tillsynen genomskådlig. Genomskådliga tillsynsresultat motiverar livsmedelsföretagare till att bättre än förr uppfylla kraven i livsmedelslagstiftningen och på så sätt bidra till en effektivare livsmedelstillsyn.

EU:s lagstiftning hänför utfärdandet av bestämmelser om administrativa tvångsmedel till det nationella planet. Unionslagstiftningen förutsätter dock att verksamhet som bryter mot livsmedelsbestämmelserna ska åtföljas av ändamålsenliga administrativa åtgärder eller straffrättsliga påföljder. I livsmedelslagen ingår administrativa tvångsmedel av olika stränghetsgrad och en straffbestämmelse som går under benämningen livsmedelsförseelse. I fråga om lindrigare tvångsmedel har tillsynsmyndigheten getts prövningsrätt när det gäller tillämpningen av tvångsmedlet.

Enligt unionslagstiftningen ska medlemsstaterna se till att det finns tillräckliga ekonomiska resurser för offentliga kontroller. Principer för fastställandet av tillsynsavgifter ingår i EU-lagstiftningen. Enligt livsmedelslagen ska kommunen i fråga om tillsynsåtgärder från den kommunala myndighetens sida ta ut en avgift av livsmedelsföretagaren enligt en taxa som kommunen har godkänt och för sådana uppgifter som särskilt specificeras i lagen.

Bekämpningsmedelsrester

I enlighet med 3 § 13 punkten i den gällande livsmedelslagen tillämpas lagen också på genomförandet av gällande Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 396/2005 om gränsvärden för bekämpningsmedelsrester i eller på livsmedel och foder av vegetabiliskt och animaliskt ursprung och om ändring av rådets direktiv 91/414/EE, och på rättsakter som utfärdats med stöd av dessa, till den del inte något annat föreskrivs om genomförandet av dessa rättsakter någon annanstans i lag. Enligt 30 § 13 punkten i livsmedelslagen fastställer Livsmedelssäkerhetsverket sådana tillfälliga gränsvärden för bekämpningsmedelsrester som avses i artikel 18.4 i den förordning om gränsvärden för bekämpningsmedelsrester som avses i 3 § 13 punkten.

Kemikalietillsynen omorganiserades år 2011. Genom en centralisering av tillsynen över kemikalieprodukter till Säkerhets- och kemikalieverket möjliggjordes en effektiv verkställighet på det nationella planet av de allt fler EU-rättsakterna och en centralisering av samtliga uppgifter inom samma arbetsprocess till ett enda ämbetsverk.

I 5 § i lagen om växtskyddsmedel (1563/2011) föreskrivs att Säkerhets- och kemikalieverket beslutar om godkännandet av växtskyddsmedel. Dessutom fastställs det att det ansöknings- och dokumentmaterial som avses i artikel 33 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG ska lämnas till Säkerhets- och kemikalieverket.

Enligt 24 § i lagen om växtskyddsmedel svarar Säkerhets- och kemikalieverket för verkställigheten av den nämnda lagen och av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009, för tillsynen över efterlevnaden av denna lag och de bestämmelser som utfärdats och föreskrifter som meddelats med stöd av den, samt för organiseringen av tillsynen. Verket är den behöriga myndighet som avses i artikel 75.1 och den myndighet som avses i artikel 75.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009.

I 27 § i lagen om växtskyddsmedel föreskrivs också om de statliga myndigheter och inrättningar som i syfte att utreda förutsättningarna för godkännande av ämnen och preparat som är avsedda som växtskyddsmedel är skyldiga att utföra kontroller av sådana ämnen och preparat eller att ge utlåtanden till Säkerhets- och kemikalieverket. I fråga om att bedöma den biologiska effektiviteten och användbarheten ska Naturresursinstitutet utföra kontroller eller ge utlåtanden. När det gäller att analysera och bedöma rester av växtskyddsmedel som förekommer i växtprodukter och animaliska produkter, när det gäller att utarbeta förslag

för Europeiska unionen om gränsvärden för rester av växtskyddsmedel samt när det gäller kemiska analyser samt fysikaliska och tekniska test av växtskyddsmedel ska Livsmedelssäkerhetsverket utföra kontroller och ge utlåtanden.

Hälsoskyddslagen

Om hälsoskyddstillsynen föreskrivs i hälsoskyddslagen (764/1994). Kommunen eller ett kollegialt organ som utses av samarbetsområdet för miljö- och hälsoskyddet samt tjänsteinnehavare som är underställda detta organ ansvarar enligt lagen för myndighetsuppgifter som hänför sig till hälsoskyddet.

Övervakningen av anmälningsskyldiga funktioner eller funktioner som kräver godkännande baserar sig på en tillsynsplan som görs upp av en myndighet. Tillsynsplanen för hälsoskyddet utarbetas i kommunen eller inom samarbetsområdet för miljö- och hälsoskyddet. Planen ska utarbetas så att tillsynen är av hög kvalitet, riskbaserad och förebygger sanitära olägenheter. Tillsynsplanen ska i tillämpliga delar beakta de av centrala ämbetsverk ställda riksomfattande programmen för tillsyn över miljö- och hälsoskyddet. Utifrån en riskbedömning bestämmer kommunen behovet av den regelbundna tillsyn som ska utövas över tillsynsobjekten. Kommunen tar ut en avgift per inspektion för planmässig tillsyn enligt tillsynsplanen.

Hälsoskyddsmyndigheten utför planmässig förhandskontroll av objekt som anmälts och godkänts enligt hälsoskyddslagen. Utöver den planmässiga tillsynen utför hälsoskyddsmyndigheten kontroller på basis av misstankar om sanitär olägenhet och även över andra objekt än sådana som omfattas av planmässig tillsyn, såsom bostäder.

Enligt den gällande lagen ska kommunen för anmälningar och ansökningar som den behandlar, för kontroller, provtagning och undersökningar som ingår i den kommunala tillsynsplanen samt för intyg som den beviljar ta ut en avgift enligt en av kommunen godkänd taxa hos verksamhetsidkaren. För övriga utredningar som hör samman med sanitära olägenheter samt för andra prestationer, såsom mätningar, provtagningar eller andra motsvarande utredningar kan en avgift tas ut med undantag för den första inspektionen. Vattenburna epidemier utreds på bekostnad av kommunen.

Miljö- och hälsoskydd

Tidigare år har krav på teoretiskt kalkylerade tillsynsbehov enligt målgrupp framförts i de centrala ämbetsverkens riksomfattande tillsynsprogram. Kraven har principiellt sett varit betydligt högre med tanke på vad kommunerna med tillgängliga resurser haft möjlighet att genomföra. I genomsnitt har under hälften av den planmässiga tillsynen kunnat utföras utan att ansenligt öka den kommunala tillsynsmyndighetens resurser. I effektivitetsrevisionsberättelsen för miljö- och hälsoskyddet som gavs ut i juli 2014 tog statens revisionsverk upp problemet med att staten styr och sätter upp mål, men kommunerna finansierar tillsynen. Revisionsberättelsen slår fast att miljö- och hälsoskyddet styrs av orealistiska tillsynsmål. I revisionsberättelsen konstateras att tillsynen på lokal nivå kan genomföras relativt bra med tanke på de resurserna, även om man inte alltid har nått målen i planen för det riksomfattande tillsynsprogrammet. I och med ändringen av hälsoskyddslagen, som trädde i kraft den 11 november 2016, ändrades bestämmelser i anslutning till anmälningsskyldigheten och den planmässiga tillsynen bland annat genom att de obligatoriska bestämmelserna om innehållet i den kommunala tillsynsplanen upphävdes. På detta sätt utvidgades kommunernas prövningsrätt i fråga om genomförandet av tillsynen. Genom ändringen av livsmedelslagen, som trädde i kraft den 1 mars 2017, ändrades bestämmelserna om tillsynsplaner på motsvarande sätt, så att kommunernas prövningsrätt i fråga om planeringen och genomförandet av tillsynen utvidgades.

Avgifter som ansluter sig till tillsyn över miljö- och hälsoskyddet tas numera ut prestationsvis i kommunerna. Inspektören besöker objektet, varefter kommunen tar ut en avgift för inspektionen enligt en av kommunen godkänd taxa. En inspektion anses omfatta förberedelsen inför inspektionen, inspektionstiden och skrivandet av inspektionsprotokollet. Handledning, rådgivning, utbildning, information och andra motsvarande åtgärder från myndighetens sida är inte längre avgiftsbelagda. För en anmälan som verksamhetsidkaren lämnar in eller för behandlingen av en ansökan tas en separat avgift ut.

I enlighet med den tidigare gällande tobakslagen (693/1976) tog kommunen av näringsidkare ut avgifter enligt en av kommunen godkänd taxa för sådana kontroller och provtagningar som omfattas av kommunens tillsynsplan. Dessutom tog kommunen ut en avgift hos den som ansöker om tillstånd att sälja tobaksprodukter enligt den taxa som kommunen godkänt, och hos innehavaren av ett försäljningstillstånd en årlig övervakningsavgift för varje försäljningsdisk. Avgifter för kontroller och provtagningar samt den årliga övervakningsavgiften för försäljning har till sin konstitutionella karaktär ansetts utgöra skatter, vilket beskrivs i regeringens proposition till riksdagen med förslag till tobakslag och till vissa lagar som har samband med den (RP 15/2016 rd, s. 50-51). Regleringen överensstämde ändå inte med de krav som ställs på en skattelag. I tobakslagen som trädde i kraft 2016 föreskrivs om den årliga övervakningsavgiften för försäljning, så att regleringen klarare än förr uppfyller grundlagens förutsättningar för skatt. Avgifter tas inte längre ut för kontroller eller provtagningar som ingår i tillsynsplanen, utan alla de kostnader som orsakas av tillsyn i enlighet med tobakslagen täcks med intäkterna av de årliga övervakningsavgifterna.

Enheten för utredning av grå ekonomi

Enligt 1 § i lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi (1207/2010) ska utredningsenheten främja bekämpningen av den grå ekonomin genom att producera och sprida information om grå ekonomi och bekämpningen av den. Enligt 6 § i lagen har utredningsenheten också i uppgift att på begäran utarbeta fullgöranderapporter om organisationer och organisationsanknutna personer som stöd för de myndighetsuppgifter som anges i lagen. Syftet med fullgöranderapporten är att ge en huvudsakligen på sekretessbelagd myndighetsinformation baserad helhetsbild av den organisation eller de organisationsanknutna personer som rapporten gäller och stödja den uppgift som myndigheten som framställt begäran har genom att underlätta och effektivera den informationsinhämtning som anknyter till uppdraget och samtidigt stödja bekämpningen av grå ekonomi genom att utöka kännedomen hos den myndighet som behandlar saken om hur organisationen eller den organisationsanknutna personen har skött sina lagstadgade skyldigheter.

I 5 § 4 mom. i lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi föreskrivs att utredningsenheten i fullgöranderapporten ska beskriva hurdan verksamhet och ekonomi en organisation eller en organisationsanknuten person samt en organisation eller organisationsanknuten person med direkt eller indirekt koppling till de förstnämnda har och hur de fullgör sina skyldigheter i anknytning till skatter, lagstadgade pensionsförsäkrings-, olycksfallsförsäkrings- och arbetslöshetsförsäkringsavgifter och avgifter som tullen tar ut. Syftet med fullgöranderapporten är att ge den myndighet som begärt rapporten en helhetsbild av vilken slags ekonomisk verksamhet objektet bedriver och hur det har fullgjort de offentlighetsrättsliga förpliktelserna i anslutning till denna verksamhet. Av fullgöranderapporten framgår dessutom objektets förmåga att fullgöra sina skyldigheter och det till vilka andra organisationer eller organisationsanknutna personer objektet har en koppling till genom ansvarsställning eller innehav.

Innehållet i en fullgöranderapport består huvudsakligen av sådana uppgifter som finns i myndighetsregister och som är sekretessbelagda. Informationsinnehållet i fullgöranderapporten bestäms i enlighet med 7 § 1 mom. i lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi på basis av det hurdan rätt den myndighet som begärt fullgöranderapporten har att få sekretessbelagd information för ändamålet i fråga. Fullgöranderapporten utvidgar alltså inte rätten till information hos den myndighet som begär rapporten, utan rapporten utarbetas på basis av de uppgifter som myndigheten åläggs någon annanstans i lag och den rätt till information som bestäms på basis av dem.

I jämförelse med traditionellt informationsutbyte, som baserar sig på ett fall eller på massinformation, är fördelen med en fullgöranderapport det noggrant på förhand överenskomna innehållet samt uppgifternas framställningssätt, aktualitet och snabba inhämtning. Fullgöranderapporten är en dataproduct, vars syfte är att skapa en helhetsbild av organisationen eller den organisationsanknutna personen. Enheten för utredning av grå ekonomi använder sig av ett datasystem (Rapporteringsdatasystemet) som möjliggör snabb inhämtning av uppdaterade uppgifter från olika myndigheter. Med hjälp av systemet går det att på ett snabbt och kontrollerat sätt inhämta och överlåta uppgifter till myndigheten som begär det och uppgifterna kan sändas med standardiserat innehåll och i standardiserade former. Innehållet i fullgöranderapporten är inte, till skillnad från traditionellt informationsutbyte, bundet av de uppgifter som begärs eller överlåts av en tjänsteman när det

gäller innehållet för de uppgifter som begärs eller överläts. Utredningsenheten erbjuder därtill service när det gäller förståelsen av datainnehållet.

I 6 § i lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi beskrivs uttömmande de användningsändamål för vilka en fullgöranderapport får utarbetas. För tillfället möjliggör lagstiftningen inte att fullgöranderapporter utarbetas som stöd för processer inom livsmedelstillsynen.

2.1.2 Praxis

Livsmedelssäkerhet

Antalet livsmedels- och kontaktmaterialföretag som omfattas av myndighetstillsyn var totalt 62 585 år 2017. Av företagen inom livsmedelsbranschen var 34 474 serveringsställen och 11 767 detaljhandelsställen, medan 496 företagare var verksamma inom kontaktmaterialbranschen.

Vid slutet av 2017 omfattade livsmedelstillsynen vid Livsmedelssäkerhetsverket omkring 338 årsverken. Vid regionförvaltningsverken bidrog totalt 23,8 årsverken till livsmedelstillsynen och på Åland omkring 5,4 årsverken 2017.

År 2017 användes cirka 698 årsverken till tillsyn över livsmedelssäkerheten. De kommunala tillsynsenheterna var 62 till antalet (kommun – samkommun – samarbetsområde för miljö- och hälsoskyddet). Antalet inspektionsbesök hos livsmedelsföretag då förnyade besök beaktas var omkring 27 000, av vilka 64 % riktade sig till serveringsställen, 19 % till detaljhandeln, 3 % till primärproduktion, 3 % till spannmåls- och grönsaksbranschen, 1 % till mjölkkanläggningar, 4 % till köttanläggningar, 3 % till fiskanläggningar, 1 % till annan livsmedelsproduktion och 1 % till lagring och djupfrysning av livsmedel.

Hälsoskydd

När det gäller tillsynsobjekt som omfattas av hälsoskyddet inspekterades 378 simhallar och badanläggningar, 1 360 badstränder, 119 stora verk som levererar hushållsvatten, 517 medelstora verk som levererar hushållsvatten, 154 små verk som levererar hushållsvatten, 1 183 läroanstalter och 1 310 daghem år 2017. Det totala antalet inspektioner inom hälsoskyddstillsynen var 14 714 hos 11 757 olika tillsynsobjekt. Av dessa var 54 % planmässiga inspektioner.

Till tillsyn enligt hälsoskyddslagen användes cirka 207 årsverken år 2017, av vilka den planmässiga tillsynens andel var omkring hälften. Den arbetsinsats som användes för hälsoskyddet var cirka 23 procent av arbetsinsatsen för tillsynspersonalen inom miljö- och hälsoskyddet (VTO 2017). Kostnaderna för arbetsinsatsen uppgår till omkring 20 miljoner euro.

Tillsynsavgifterna för hälsoskyddstillsynen har baserat sig på den använda arbetstiden och övriga utgifter, så att man exempelvis uppbär en avgift på omkring 100–150 euro för en två timmars inspektion. Inspektionstiderna varierar mellan 0,5-16 h beroende på objekt och den tid som inspektionen kräver. Ett objekt inspekteras som mest frekvent cirka två till tre gånger per år och som minst frekvent med fem års mellanrum eller endast utifrån misstankar om sanitär olägenhet.

Miljö- och hälsoskydd

Kommunernas totala kostnader för miljö- och hälsoskyddet uppgår till cirka 85-115 miljoner euro per år. Den exakta statsandelen går inte att beräkna, men den uppskattas täcka omkring 30 miljoner euro. Av företagare uppbärs 5-10 miljoner euro i tillsynsavgifter, vilket innebär att ungefär 5-10 % av de totala kostnaderna har täckts med avgiftsintäkter. Efter statsandelar och tillsynsavgifter återstår cirka 50-70 miljoner euro för kommunerna att betala för miljö- och hälsoskyddet. En rätt så stor andel av de avgifter som uppbärs av verksamhetsidkare för tillsyn över hälsoskyddet utgörs av intern fakturering i kommunen, eftersom en stor del av de tillsynsobjekt som faller inom ramen för hälsoskyddet upprätthålls av kommunen, såsom simhallar, badstränder, skolor och daghem.

Det finns skillnader i de olika tillsynsenheternas tillsynsavgifter, eftersom beslutet om avgifter fattas i kommunerna och inom samarbetsområdet för miljö- och hälsoskyddet. Avgifterna inom miljö- och hälsoskyddet varierar mellan tillsynsenheter på så sätt att man till exempel uppbär en avgift på cirka 300-1000 euro för anmälningar som lämnas av stora vattenverk, och en avgift på cirka 100-300 euro av små objekt, såsom skönhetsalonger. De av tillsynsenheterna definierade timpriserna varierar mellan 40-80 euro/h. De nuvarande timpriserna täcker inte till alla delar kostnaderna för tillsynen.

2.2. Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet och i EU

2.2.1 EU:s livsmedelslagstiftning

Europeiska unionens livsmedelslagstiftning har kraftigt påverkat Finlands nationella livsmedelslagstiftning. EU har en omfattande lagstiftning gällande livsmedel, som på en högre nivå kan uppdelas i allmän livsmedelslagstiftning, lagstiftning om livsmedelshygien och lagstiftning om livsmedelstillsyn.

En omfattande revidering av EU:s livsmedelslagstiftning gjordes under den första hälften av 2000-talet. Då breddades perspektivet utanför den traditionella livsmedelslagstiftningen. Det nya synsättet omfattar hela livsmedelskedjan ”från jord till bord”. Som centrala principer fastställdes att alla åtgärder som hänför sig till livsmedelssäkerhet ska vila på en vetenskaplig grund och att beslutsfattandet ska vara öppet, konsekvent och effektivt. Livsmedelssäkerheten ska vara det främsta målet när lagstiftningen utvecklas.

Andra internationella instanser som påverkar livsmedelslagstiftningen är bland annat Codex Alimentarius-kommissionen, som är ett organ inom FN-systemet, samt ekonomiska kommissionen för Europa (ECE).

Codex Alimentarius är ett sekretariat som inom ramen för FN:s lantbruksorganisation FAO:s och Världshälsoorganisationen WHO:s gemensamma program bereder standarder på livsmedelsområdet. Verksamhetens viktigaste målsättning är att skydda konsumenternas hälsa och garantera redlighet i internationell handel med livsmedel. Codex-standarderna och övriga med dem jämförbara texter grundar sig i första hand på vetenskaplig prövning, men i beslutsfattandet kan hänsyn också tas till andra berättigade faktorer. Försiktighetsprincipen kan tillämpas som en del av riskhanteringen. Codex Alimentarius har fått en mer framträdande roll inom den internationella handeln med livsmedel i och med det så kallade SPS-avtalet som ingicks inom ramen för Världshandelsorganisationen WTO. Codex-standarder används inom ramen för WTO-avtalet och särskilt inom ramen för SPS-avtalet som referensstandarder för att lösa handelskonflikter.

Inom ramen för ECE har det ingåtts en överenskommelse om internationell transport av lättfördärliga livsmedel och om specialutrustning för sådan transport (FördrS 48/1981, ATP-överenskommelsen). I överenskommelsen finns bland annat bestämmelser om krav på fordon för kyltransport och om besiktning av dessa.

Allmän EU-lagstiftning om livsmedel och livsmedelskontaktmaterial

Den viktigaste rättsakten med tanke på den allmänna livsmedelslagstiftningen är Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftningen, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet. I förordningen fastställs allmänna definitioner och principer för livsmedel och foder, som lägger en grund för åtgärder gällande livsmedelssäkerhet på gemenskapsnivå och i medlemsstaterna. För att livsmedlen ska vara trygga måste hela livsmedelskedjan, inklusive primärproduktion och foder, hanteras på ett enhetligt sätt. Genom förordningen skapas också allmänna ramar för de områden som inte regleras av speciallagstiftning. Genom förordningen inrättades Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet Efsa, som har i uppgift att tillhandahålla oberoende vetenskaplig information för gemenskapens lagstiftning och politiker inom alla områden som har direkt eller indirekt effekt på livsmedels- och fodersäkerheten. Efsa har också hand om riskkommunikationen.

Som en del av kommissionens horisontella utvärderingsprogram (Refit) har det utretts om Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 fortfarande är lämplig för sitt ändamål och om de anvisade medlen för att nå målsättningarna fungerar. Kommissionens arbetsdokument om utvärderingens resultat publicerades i januari 2018. De grundläggande målen med förordningen, det vill säga skyddet av konsumenternas hälsa och en fungerande inre marknad, anses ha uppnåtts rätt så bra. Den vetenskapliga riskbedömningen har förbättrats, medan genomskådligheten fortfarande kunde bli bättre. Riskkommunikationen anses inte alltid vara tillräckligt effektiv.

EU-lagstiftning om livsmedelshygien

EU-lagstiftningen för livsmedelshygien reviderades genom det 2004 godkända hygienpaketet, till vilket följande rättsakter hör:

- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 om livsmedelshygien;
- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 om fastställande av särskilda hygienregler för livsmedel av animaliskt ursprung;
- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 854/2004 om fastställande av särskilda bestämmelser för genomförandet av offentlig kontroll av produkter av animaliskt ursprung avsedda att användas som livsmedel.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 omfattar de allmänna kraven på livsmedelshygien för samtliga livsmedelsföretagare från primärproduktion till detaljhandel. Förordningen innehåller de grundläggande kraven för HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Points), det vill säga för processhantering inom livsmedelstillverkning. Kraven är antecknade i form av sju principer i enlighet med Codex Alimentarius internationella hygienregler. Kraven kan tillämpas flexibelt i fråga om små företagare. Förordningen förutsätter att samtliga livsmedelsföretagare registrerar sig. Särskilda livsmedelslokaler som hanterar livsmedel av animaliskt ursprung och primärproduktionsställen där det bedrivs primärproduktion av groddar ska godkännas innan verksamheten inleds. Förordningen föreskriver om de allmänna kraven på hygien för primärproduktion, livsmedelslokaler och livsmedelsverksamhet. I förordningen fastställs nationella riktlinjer och riktlinjer på EU-nivå för god praxis. Vissa småskaliga verksamheter kan undantas från förordningens tillämpningsområde, men då ska det utfärdas nationella bestämmelser om dessa. Dessutom kan det beviljas anpassningar i fråga om vissa krav i förordningen när det gäller livsmedelslokalers konstruktioner och med hänsyn till traditionella produktionsmetoder eller geografiska svårigheter. Nationella bestämmelser och anpassningar förutsätter ett samtycke av kommissionen och av en kvalificerad majoritet av de övriga medlemsländerna.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 tillämpas på hanteringen av livsmedel av animaliskt ursprung före detaljhandel, med vissa undantag. Särskilda småskaliga verksamheter har undantagits från förordningens tillämpningsområde. Utanför tillämpningsområdet för förordningen står likaså kombinationsprodukter, i vilka vegetabiliska produkter kombinerats med bearbetade produkter av animaliskt ursprung. Förordningen föreskriver om normerna för godkännande av livsmedelslokaler som kräver godkännande samt om sådana särskilda strukturella och funktionella krav som ställs på olika sektors livsmedelslokaler. Förordningen ställer också krav på delar av primärproduktionen, bland annat mjölk- och äggproduktionen samt fiskeriprodukter. Därtill föreskriver förordningen om identifieringsmärkning, om importkrav på livsmedel av animaliskt ursprung och om särskilda garantier gällande salmonella. Vissa småskaliga verksamheter kan undantas från förordningens tillämpningsområde, men det ska utfärdas nationella bestämmelser om dessa. Ett exempel på detta är möjligheten till direktförsäljning av fjäderfä från gårdsslakt utan godkänd livsmedelslokal och köttbesiktning. Dessutom kan det beviljas anpassningar i fråga om vissa krav i förordningen när det gäller livsmedelslokalens konstruktioner och med hänsyn till traditionella produktionsmetoder eller geografiska svårigheter. Nationella bestämmelser och anpassningar förutsätter ett samtycke av kommissionen och av en kvalificerad majoritet av de övriga medlemsländerna. Förordningen möjliggör nationell reglering av många frågor.

Närmare bestämmelser om uppföljning och kontroll av zoonoser, det vill säga sjukdomar som smittar mellan människor och djur, finns i Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/99/EG om övervakning av zoonoser

och zoonotiska smittämnen och i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2160/2003 om bekämpning av salmonella och vissa andra livsmedelsburna zoonotiska smittämnen.

Speciallagstiftning om livsmedel

EU-lagstiftningen gällande informationen om livsmedel reviderades genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1169/2011 om tillhandahållande av livsmedelsinformation till konsumenterna. Förordningen föreskriver både om allmänna märkningar och om näringsdeklarationer. På tillhandahållandet av livsmedelsinformation tillämpas samma principer oavsett på vilket sätt livsmedlen marknadsförs. Samma information ska tillhandahållas om livsmedel som marknadsförs genom distansförsäljning som i fråga om livsmedel som marknadsförs på traditionella vis. Det allmänna kravet på tillhandahållande av livsmedlets ursprungsland är i förordningen detsamma som förr, det vill säga ursprungslandet ska anges ifall ett utelämnande av denna information kan vilseleda konsumenten. Med stöd av förordningen har man dessutom utfärdat kommissionens genomförandeförordningar, som förutsätter att ursprungslandet anges i fråga om färskt griskött, får- och getkött samt fjäderfäkött och att härkomstplatsen för den primära ingrediensen i ett livsmedel anges i vissa fall. Genom förordningen förbättrades konsumentens tillgång till information om livsmedlens näringsinnehåll. Näringsdeklarationer är i princip obligatoriska för färdigförpackade livsmedel.

I Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1169/2011 förbjuds påståenden i anslutning till livsmedel som påstår att livsmedlet förebygger, behandlar eller botar sjukdomar. Det är frivilligt att förse livsmedel med närings- och hälsopåståenden. För att konsumenterna inte ska vilseledas av påståenden som framförs i marknadsföringen av livsmedel, finns bestämmelser om dessa i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1924/2006 om näringspåståenden och hälsopåståenden om livsmedel. Förordningen definierar de förutsättningar under vilka produkter kan förse med närings- och hälsopåståenden och bildar så gemensamma spelregler och godkännandeförfaranden för framförandet av påståenden i samtliga EU-länder. Endast i enlighet med förordningen godkända påståenden kan användas i marknadsföringen av livsmedel. Syftet med förordningen är att säkerställa att den information som ges till konsumenterna vilar på en vetenskaplig grund och att konsumenten inte vilseleds. Dessutom bidrar harmoniseringen av kraven till ökad rättssäkerhet i livsmedelsföretagarens verksamhet och till rättvisare konkurrens.

Livsmedel för särskilda grupper lämpar sig tack vare sin speciella sammansättning för den angivna målgruppen och de angivna näringsändamålen. De lämpar sig till exempel för personer som lider av matsmältnings- eller ämnesomsättningsstörningar. Bestämmelser om dylika livsmedel finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 609/2013 om livsmedel för särskilda grupper. Till förordningens tillämpningsområde hör modersmjölksersättning och tillskottsning, spannmålsbaserad barnmat, livsmedel för speciella medicinska ändamål samt komplett kostersättning för viktkontroll.

Bestämmelser om kosttillskottens sammansättning samt om märkning och saluhållande av kosttillskott finns i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/46/EG. Med kosttillskott avses ett färdigförpackat preparat i form av komprett, kapslar, pulver, vätska eller i annan liknande form som marknadsförs som livsmedel. Kosttillskott är avsedda att komplettera en normal kost eller på annat sätt inverka på människans näringsmässiga eller fysiologiska funktioner.

Om tillsättning av vitaminer och mineralämnen samt vissa andra ämnen i livsmedel föreskrivs i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1925/2006. Berikning av livsmedel är frivilligt i EU. I förordningen fastställs noggrannare krav endast för vitaminer och mineralämnen samt föreningar av dessa. I förordningen föreskrivs också om ett förfarande med vilket användning av eventuella farliga ämnen i livsmedel kan förbjudas eller begränsas. Enligt förordningen kan även bestämmelser om obligatorisk berikning av livsmedel med vitaminer och mineralämnen av folkhälsoskäl utfärdas.

Med medel som förbättrar livsmedel avses tillsatser, aromer och enzymer. Om dessa föreskrivs i förordningen om livsmedelstillsatser, Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1334/2008 om aromer och vissa livsmedelsingredienser med aromgivande egenskaper för användning i och på livsmedel, i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1332/2008 om livsmedelsenzymer samt i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1331/2008 om fastställande av ett enhetligt förfarande för godkännande av

livsmedelstillsatser, livsmedelsenzymmer och livsmedelsaromer. Med undantag av vissa aromtyper bedömer Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet Efsa ämnenas säkerhet innan de godkänns för användning. Medel som förbättrar livsmedel konsumeras vanligen inte som egentliga livsmedel utan de tillsätts avsiktligt för något tekniskt ändamål.

Unionslagstiftningen fastställer även krav på konsistens och märkningar för vissa produktgrupper, såsom kaffe- och cikoriaextrakt (Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/4/EG), kakao- och chokladvaror (Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/36/EG), fruktsylter och vissa liknande produkter (rådets direktiv 2001/113/EG), fruktjuice och vissa liknande produkter (rådets direktiv 2001/112/EG), honung (rådets direktiv 2001/114/EG) samt naturliga mineralvatten (Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/54/EG).

EU-lagstiftningen ställer även krav på behandlingen av livsmedel. I Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/2/EG och 1999/3/EG föreskrivs om behandling av livsmedel med joniserande strålning. Om tillverkningen och saluhållningen av djupfrysta livsmedel föreskrivs i rådets direktiv 89/108/EEG.

I fråga om vissa livsmedel anses tryggheten av livsmedelssäkerheten förutsätta en särskild vetenskaplig riskbedömning och ett tillståndsförfarande innan produkterna kan släppas ut på marknaden. En sådan grupp är nya livsmedel. Med nya livsmedel avses produkter som inte i någon större utsträckning har använts för konsumtion inom Europeiska unionen förrän den första förordningen om nya livsmedel (Europaparlamentets och rådets direktiv 258/97/EG) trädde i kraft den 15 maj 1997. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/2283 om nya livsmedel ersatte den tidigare förordningen och denna nya förordning tillämpas från den 1 januari 2018. Nya livsmedel kan vara innovativa livsmedel som nyligen utvecklats eller livsmedel som tillverkats med hjälp av nya tekniker och produktionsprocesser. Det kan också gälla livsmedel som traditionellt använts utanför EU. Andra livsmedel som omfattas av förordningen om nya livsmedel är bland annat livsmedel som är tillverkade med hjälp av nanoteknologi, vilda växter och insekter. För att kunna släppa ut ett nytt livsmedel på marknaden förutsätts det att Efsa har bedömt produktens säkerhet och att den beviljats tillstånd på unionsnivå.

I Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1829/2003 om genetiskt modifierade livsmedel och foder fastställs regler för säkerhetsbedömning, godkännande och märkning av genetiskt modifierade livsmedel. Riskbedömningen för dessa produkters vidkommande görs centraliserat av Efsa. Handläggningen av tillståndsärenden sker centraliserat på gemenskapsnivå. Ifall en genetiskt modifierad råvara använts som livsmedelsingrediens ska detta anges i märkningen på livsmedlet, även om det inte är möjligt att genom analys påvisa modifiering i slutprodukten. Genom märkningarna kan konsumenten göra val också på etiska grunder.

Med främmande ämne avses varje ämne som inte med avsikt har tillsatts ett livsmedel men som ändå finns i detta livsmedel som en följd av produktion eller industriell produktion, tillverkning, förädling, beredning, behandling, förpackning, transport eller innehav av detta livsmedel eller som en följd av någon miljöbetingad förorening. EU-lagstiftningen omfattar ett flertal rättsakter som syftar till att förhindra förekomsten av eller minimera mängden främmande ämnen i livsmedel. En övergripande rättsnorm är rådets förordning (EEG) nr 315/93 om fastställande av gemenskapsförfaranden för främmande ämnen i livsmedel. Gränsvärden för vissa främmande ämnen i livsmedel fastställs i kommissionens förordning (EG) nr 1881/2006. Om åtgärder för att minska förekomsten av akrylamid i livsmedel och för fastställande av jämförelsevärden föreskrivs i kommissionens förordning (EU) 2017/2158. Bestämmelser om övervakning av främmande ämnen i animaliska livsmedel finns i rådets direktiv 96/23/EEG. Övervakningen omfattar rests substanser av veterinärmedicinska läkemedel och rests substanser av förbjudna ämnen samt bekämpningsmedelsrester och tungmetaller som härstammar från foder. Gränsvärden för högsta tillåtna restmängder av veterinärmedicinska läkemedel fastställs i kommissionens förordning (EU) nr 37/2010. Förordningen definierar också de ämnen som är förbjudna att använda vid medicinering av djur, eftersom det inte har gått att fastställa ett gränsvärde för restmängderna i dem (MRL). Bestämmelser om förbud mot användning av vissa ämnen med hormonell eller tyreostatisk verkan samt av beta-agonister i animalieproduktion finns i rådets direktiv 96/22/EG.

EU-lagstiftning om bekämpningsmedelsrester

Bestämmelser om bekämpningsmedelsrester finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 396/2005 om gränsvärden för bekämpningsmedelsrester i eller på livsmedel och foder av vegetabiliskt och animaliskt ursprung och om ändring av rådets direktiv 91/414/EEG.

Enligt artikel 3.2 led c i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 396/2005 definieras bekämpningsmedelsrester som rester, inklusive verksamma ämnen, deras metaboliter och/eller produkter som härrör från deras nedbrytnings- eller reaktionsprodukter av verksamma ämnen, som för närvarande används eller tidigare använts i växtskyddsmedel, inklusive rester som kan uppstå till följd av användning i växtskydd, veterinärmedicin eller som biocid.

Enligt artikel 3.2 led d i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 396/2005 definieras gränsvärde för bekämpningsmedelsrester som den övre lagliga gränsen för halten av bekämpningsmedelsrester i eller på livsmedel eller foder, fastställd i enlighet med denna förordning och på basis av god jordbrukspraxis samt den lägsta möjliga exponering av konsumenter som krävs för att känsliga konsumenter ska skyddas.

Enligt artikel 8 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 396/2005 ska en medlemsstat, i vilken en ansökan om gränsvärden för rester lämnats, utvärdera ansökan i enlighet med bestämmelserna i de enhetliga principerna för utvärdering och godkännande av växtskyddsmedel eller i enlighet med förfarandet i artikel 45.2 gällande särskilda utvärderingsprinciper som ska fastställas genom en kommissionsförordning.

Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (Efsa) bedömer i enlighet med artikel 10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 396/2005 ansökningar om gränsvärden för bekämpningsmedelsrester och de utvärderingsrapporter som medlemsstaterna utarbetat för att kunna bedöma riskerna för konsumenterna och, i förekommande fall, för djuren. Efsa lämnar ett motiverat yttrande särskilt om de risker för konsumenten, och i förekommande fall för djur, som är förknippade med fastställande, ändring eller strykning av ett gränsvärde. I enlighet med artikel 14 i förordningen beslutar kommissionen om gränsvärden utifrån medlemsstaternas utvärderingar och Efsas motiverade yttrande.

I exceptionella fall, särskilt när bekämpningsmedelsrester kan förekomma till följd av miljöföroreningar eller andra föroreningar eller på grund av användning av växtskyddsmedel enligt artikel 53 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden, kan medlemsstaten med stöd av artikel 16 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 396/2005 fastställa tillfälliga gränsvärden för bekämpningsmedelsrester. Livsmedelssäkerhetsverket kan i enlighet med 30 § 13 punkten i livsmedelslagen fastställa de tillfälliga gränsvärdena.

Enligt artikel 14 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 396/2005 fastställer kommissionen gränsvärden för kontroll av bekämpningsmedelsrester i foder och livsmedel. Kapitel V i förordningen gäller offentlig kontroll, rapporter och sanktioner. En medlemsstat ska i enlighet med artikel 26 i förordningen genomföra offentlig kontroll av bekämpningsmedelsrester för att se till att denna förordning följs, i enlighet med gemenskapslagstiftningen rörande offentlig kontroll. I artikel 27 i finns bestämmelser om provtagning och i artikel 28 om analysmetoder. Kommissionen ska i enlighet med artikel 29 varje år utarbeta ett kontrollprogram för gemenskapen, som fastställer de specifika prover som ska ingå i de nationella kontrollprogrammen, och medlemsstaterna ska i enlighet med artikel 30 upprätta nationella kontrollprogram. Livsmedelssäkerhetsverket svarar för upprättandet av ett nationellt kontrollprogram för bekämpningsmedelsrester i Finland, enligt artikel 30 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 396/2005. Resultaten av de nationella kontrollprogrammen översänds till kommissionen, livsmedelssäkerhetsmyndigheten och övriga medlemsstater samt bifogas till Efsas årsrapport om bekämpningsmedelsrester. Kapitel V i förordningen omfattar också de i artikel 34 avsedda sanktionerna som tillämpas vid överträdelse av bestämmelserna i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 396/2005.

Om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden föreskrivs i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009. Utsläppande på marknaden förutsätter i enlighet med artikel 4 och artikel 28 i förordningen att preparaten inom sina användningsområden är säkra för människors och djurs hälsa samt för miljön. Säkerheten hos verksamma ämnen bedöms på EU-nivå i enlighet med artikel 9–12 i förordningen, och besluten om godkännande av verksamma ämnen fattas på gemenskapsnivå enligt artikel 13. Tillstånd kan sökas endast

för preparat som innehåller ett godkänt verksamt ämne, i enlighet med artikel 33. Preparaten godkänns nationellt av Säkerhets- och kemikalieverket i enlighet med artikel 41 i förordningen och risker för konsumenterna vad gäller växtskyddsmedelsrester bedöms som en del av riskbedömningen. Godkännandet av verksamma ämnen och preparat förutsätter att man inom EU fastställt samstämmiga, högsta tillåtna resthalter (MRL) för verksamma ämnen i fråga om livsmedel för de begärda användningsändamålen.

EU-lagstiftning om livsmedelskontaktmaterial

Med livsmedelskontaktmaterial avses material och produkter som direkt eller indirekt är i kontakt med livsmedel eller som är avsedda att komma i kontakt med livsmedel eller som kan förväntas komma i kontakt med livsmedel. Om de gemensamma kraven på samtliga livsmedelskontaktmaterial föreskrivs i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1935/2004 om material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel. Utöver det finns det i EU-lagstiftningen vissa för enskilda produkter och ämnen givna författningar såsom för plast, keramik och regenererad cellulosa.

EU-lagstiftning om livsmedelstillsyn

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd började tillämpas tillsammans med hygienbestämmelserna från den 1 januari 2006.

Om offentlig kontroll av livsmedel av animaliskt ursprung föreskrivs i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 854/2004 om fastställande av särskilda bestämmelser för genomförandet av offentlig kontroll av produkter av animaliskt ursprung avsedda att användas som livsmedel, i de fall att Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 tillämpas. I förordningen finns bestämmelser om godkännande av livsmedelslokaler och om de offentliga kontrollernas omfattning, såsom övervakning av mjölkproduktion och fiskeriprodukter, köttbesiktning, tjänsteveterinärens uppgifter samt behörighetskrav för personer som utför köttbesiktning. Förordningen innehåller dessutom bestämmelser om övervakning i anslutning till import av livsmedel av animaliskt ursprung.

Bestämmelser om kontroll av animaliska livsmedel vid handeln på den inre marknaden finns i Europeiska rådets direktiv 89/662/EEG om veterinära kontroller vid handeln inom gemenskapen. Direktivet gör det möjligt att på destinationsorten utföra stickprovskontroller av livsmedelspartier som levereras från ett annat medlemsland (första ankomsttillsyn).

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 854/2004 ersätts med nya Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel. Förordningen trädde i kraft våren 2017 och den börjar tillämpas i huvudsak från den 14 december 2019. Kraven i förordning (EU) 2017/625 motsvarar till stora delar kraven i förordningarna (EG) nr 882/2004 och nr 854/2004.

Genom förordning (EU) 2017/625 samordnas tillsynen över den jordbruksbaserade livsmedelskedjan. Förordningens tillämpningsområde är bredare än det i förordning (EU) nr 882/2004 på så sätt att nästan alla sektorer i anslutning till livsmedelskedjan hör till tillämpningsområdet. Enligt förordningen bör den officiella kontrollen vara riskbaserad, regelbunden och effektiv och den ska utövas i alla led av produktionen i regel utan föranmälan. Den offentliga kontrollen ska ta hänsyn till tillförlitligheten hos och resultatet av de egenkontroller som aktörerna utfört, inklusive privata kvalitetssäkringssystem där så är lämpligt. Dessutom ska uppgifter som tyder på att konsumenterna sannolikt vilseleds tas i beaktande. Kontrollen ska vara planmässig, den ska rapporteras och den ska vara genomskådlig.

I förordning (EU) 2017/625 är uppgifterna indelade i offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet. Den offentliga kontrollen består närmast av att konstatera kravenlighet medan den andra offentliga verksamheten omfattar exempelvis åtgärder i anslutning till uppföljning och bekämpning av djursjukdomar. I förordningen

finns bestämmelser om offentlig kontroll som utförs av EU-ländernas myndigheter och om annan offentlig verksamhet, om myndigheternas kompetens samt om kravet på att utbilda myndigheter och utföra revision av dem. Förordningen föreskriver mer detaljerat än tidigare om delegering av den offentliga kontrollen och annan offentlig verksamhet från myndigheterna till andra aktörer.

Enligt förordning (EU) 2017/625 ska medlemsstaterna säkerställa en tillräcklig finansiering av den offentliga kontrollen och av annan officiell verksamhet. För att täcka kostnaderna kan de ta ut avgifter av aktörerna. Enligt bestämmelserna är kontrollavgifterna obligatoriska för vissa sektorer. Förordningen föreskriver också om hur avgifterna beräknas. De kan bestå av ett schablonbelopp, grunda sig på beräkningen av de verkliga kostnaderna för en enskild offentlig kontroll eller vara en kombination av dessa två. Uppgifter gällande fastställandet av och beloppet för kontrollavgifter samt uppgifter i anknytning till de behöriga myndigheterna ska vara öppna.

När det gäller tillsynen fastställer förordning (EU) 2017/625 allmänna principer för efterlevnadsåtgärder och sanktioner. Förteckningen över exempel på åtgärder vid bristande efterlevnad av livsmedelsbestämmelserna har utvidgats. Myndigheterna kan bland annat beordra aktören att öka egenkontrollernas frekvens eller att aktörens webbplatser läggs ner under en lämplig tidsperiod. Förordningen fastställer också de ekonomiska sanktioner som ska tillämpas vid överträdelse av bestämmelserna genom bedrägligt eller vilseledande agerande. Medlemsstaterna ska säkerställa att lämpliga arrangemang för rapportering av överträdelse av livsmedelsbestämmelserna finns till förfogande, och att de rapporterade personerna skyddas mot repressalier.

2.2.2. Livsmedelslagstiftningen i andra länder

Livsmedelslagstiftningen i Europeiska unionens medlemsstater är i stort sett harmoniserad EU-lagstiftning. Vissa ärenden såsom organiseringen av tillsynen, tillsynsavgifter och administrativa tvångsmedel ankommer på medlemsstaterna att besluta om. Utöver de nordiska länderna har sådana länder tagits med i översikten som skiljer sig från varandra i fråga om organiseringen av tillsynen och avgifterna för tillsynen samt i fråga om tvångsmedel och sanktioner. I översikten har särskild vikt fästs vid de pågående diskussionerna om att reformera lagstiftningen och vid nyligen genomförda ändringar.

Sverige

I Sverige regleras livsmedel och livsmedelstillsynen av en allmän lag (Livsmedelslagen, 2006:804). I lagen finns bestämmelser på allmän nivå om livsmedel och livsmedelstillsyn, så att de grundläggande kraven som ställs av EU-lagstiftningen uppfylls. Livsmedelstillsynen i Sverige leds av Livsmedelsverket (nedan SLV), som lyder under jordbruksdepartementet, och till vissa delar av Jordbruksverket.

För godkännande av en livsmedelslokal uppbärs en avgift av engångsnatur av företagaren. För livsmedelstillsynen tas en årlig avgift ut. På kommunnivå täcks omkring 80 procent av livsmedelstillsynens kostnader med tillsynsavgifter och resten med skatt. Avgifterna som tas ut av kommunerna kan variera. Årsavgiftens storlek beror på de riskfaktorer som förknippas med verksamheten, på informationen (t.ex. den tilläggstid det tar att granska märkningar) samt på företagarens tillsynshistoria. Tidigare indelades företagarna i tre kategorier: A (sänkt tillsyn), B (normal tillsyn, koefficient 1, gäller t.ex. nya företagare) och C (förstärkt tillsyn). Den tid som använts för tillsynen fastställs genom formeln (risken + tilläggstiden gällande informationen) x kategorin som baserar sig på tillsynshistorien. Tillsynen över primärproduktionen finansieras med skattemedel, men för förnyade kontroller kan en avgift tas ut. Den nuvarande modellen för tillsynsavgifter i Sverige ses över för tillfället. Bland annat tiden som använts för tillsynen ses som ett svårt element i fastställandet av avgifternas storlek. Målet är ett enklare och klarare riskvärderingssystem än förr, som baserar sig på standardiserade kontrolltider. Syftet är också att övergå till att fakturera årsavgiften i efterhand i stället för på förhand som nu.

I Sverige håller man på att bereda ändringar i livsmedelslagens straffbestämmelser (Effektivare sanktioner i livsmedelskedjan, Ds 2017:5). Syftet med förslaget är att effektivisera sanktionerna för livsmedelsförseelser och att förebygga livsmedelsbrott. Enligt förslaget ges myndigheten rätt att förelägga böter för mindre förseelser,

såsom försummad registrering. Meningen är att förfarandet ska vara användarvänligt. Rätten att förelägga böter beviljas sannolikt livsmedelsinspektören eller en högre instans beroende på botens storlek. Dessutom föreslås att fängelsestraffet åter läggs till straffskalan, så att polisen skulle intressera sig för livsmedelsbrott och ha möjlighet att företa husrannsakan. Allvarliga överträdelse kan leda till fängelse i högst två år. Förslaget gäller alla stadier för hantering av livsmedel.

Danmark

I Danmark består livsmedelslagstiftningen av en livsmedelslag som trädde i kraft 2006 (lov om fødevarer) samt av flera författningar på lägre nivå. Förordningarna gällande livsmedelshygien och livsmedelstillsyn reviderades nyligen och de trädde i kraft från början av 2017. Reformerna har möjliggjort mindre riskbaserad tillsyn över vissa företagare.

I Danmark svarar en central myndighet (Fødevarestyrelsen) för livsmedelstillsynen. Till dess ansvarsområde hör också uppgifter i anslutning till djurs hälsa. Fødevarestyrelsen delar in livsmedelsföretagare i fem olika riskgrupper enligt på förhand fastställda riskfaktorer. Omfattningen av tillsynen är beroende av företagarens riskklassificering. Tillsynen över livsmedelsföretagare i Danmark finansieras genom en årligen insamlad tillsynsavgift. Avgiften gäller, med undantag för primärproduktionen, offentliga institutioner och företagare upptagna i momsregistret som har fått verksamhetstillstånd eller registrerat sig. Partihandlare betalar dessutom en separat tillsynsavgift med vilken tillsynen över bokföring och annan verksamhet för partiaffärer finansieras, till exempel för att spåra olagliga operationer. För kontroll av kosttillskott tas en årlig tillsynsavgift ut av företagare.

Livsmedelstillsynen i Danmark har förnyats de senaste åren. Enligt den reformerade lagstiftningen kan företagare, vars kvalitetssäkringssystem har certifierats av en tredje part, genom ansökan registrera sig som certifierade företagare. Anslutningen till ett frivilligt system minskar automatiskt och permanent på mängden myndighetstillsyn. Målet med det nationella tillsynsprogrammet är också att övergå från grundläggande kontroller till fler prioriterade kontroller och kampanjtillsyn. Syftet är att möjliggöra en mer individuell tillsynsfrekvens för företagare, som baserar sig på företagarens verksamhet i stället för företagets verksamhetsområde. Experiment där internetbaserad och annan teknikbaserad egenkontroll utnyttjas som en del av den offentliga tillsynen utförs också.

Som en sanktion för försummelse av efterlevnaden av lagen kan böter åläggas vid lindriga fall, om det inte är motiverat med ett högre straff med stöd av annan lagstiftning. Ett fängelsestraff på högst två år kan utdömas ifall den lagstridiga verksamheten eller försummelsen har skett uppsåtligt eller av grov oaktsamhet och om den har förorsakat fara för hälsan eller hot om sådan, eller om man uppnått eller eftersträvat ekonomisk vinning för sig själv eller andra.

Norge

I Norge regleras livsmedel av en allmän lag (lov om matproduksjon og mattrygghet mv. - matloven). Norge har med stöd av EES-avtalet genomfört EU:s livsmedelslagstiftning. För livsmedelstillsynen svarar statens livsmedelsmyndighet (Mattilsynet), till vars ansvarsområde hör förutom livsmedels- och dricksvattensäkerhet även djurs och växters hälsa samt vissa uppgifter i anslutning till kosmetikatillsyn. Mattilsynet är verksam på två nivåer så att det förutom ett centralt ämbetsverk också finns regionala byråer. Inom den riskbaserade tillsynen fastställs företagarens livsmedelssäkerhetsrisk på basis av verksamhetsområdet och den tidigare verksamheten. Mål för tillsynen är särskilt företagare med hög riskpotential. Besiktning, tillsyn och vissa åtgärder som kräver godkännande är avgiftsbelagda för företagarna.

Island

I likhet med de andra nordiska länderna ingår det i Islands livsmedelslag (lög um matvæli) från år 1995 allmänna bestämmelser om livsmedelssäkerhet och livsmedelstillsyn. Island har dessutom med stöd av EES-avtalet genomfört EU:s livsmedelslagstiftning.

Islands tillsynsmyndighet för livsmedelssäkerhet (Matvælastofnun, nedan MAST) ansvarar också för djurs och växters hälsa samt för uppgifter i anslutning till foder och dricksvatten. Under MAST lyder sex distriktsbyråer och tio självständiga kommunala miljö- och hälsobyråer som övervakar livsmedelssäkerheten hos

detaljhandeln inom sina områden. Tillsynsbesök och verksamhetstillstånd är avgiftsbelagda för företagare. Som en sanktion kan företagare åläggas att betala böter, men vid allvarliga brott kan det bli aktuellt med fängelse i högst fyra år.

Nederländerna

Den myndighet som svarar för livsmedelstillsynen i Nederländerna (Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, nedan NVWA) sköter också uppgifter i anslutning till djurs och växters hälsa, fiskeri, säkerheten hos konsumtionsnyttigheter och övervakning av försäljningen av tobaksprodukter. NVWA informerar företagare på sina byråer samt ger anvisningar per telefon och via internet.

NVWA:s offentliga tillsyn bygger på beaktande av risker. Tyngdpunkten för tillsynen ligger på sådana företagare som inte följt lagstiftningen. Företagarna kan utifrån den bedömda risken klassificeras som gröna, gula eller illa beryktade. Företagare som klassificerats som gröna är mer sällan föremål för tillsyn. Dessa har också möjlighet att på basis av god verksamhet samla bonus och på så sätt minska på tillsynsfrekvensen. Godkännandet av livsmedelslokaler och uppgifter i anslutning till tillsynen är avgiftsbelagda för företagare. Försummelse av efterlevnaden av lagen kan leda till bötesstraff.

Estland

Estlands livsmedelslag (toiduseadus) från år 1999 bereddes innan landet blev medlem i EU och Estland deltog inte i beredningen av EU:s gällande livsmedelslagstiftning, som skedde i huvudsak före 2004. I och med EU-medlemskapet har Estland omarbetat sin livsmedelslagstiftning flera gånger och den har blivit mer detaljerad än tidigare. Lagstiftningens struktur har ändå i huvudsak hållits oförändrad och de ändringar i lagstiftningen som föranletts av EU har genomförts som paragrafhänvisningar till de relevanta EU-bestämmelserna.

Livsmedelstillsynen i Estland är uppdelad mellan olika myndigheter. Den viktigaste är den under jordbruksministeriet (Maaeluministeerium) lydande tillsynsmyndigheten (Veterinaar- ja Toiduamet, nedan VTA). Till VTA:s ansvarsområde hör tillsynen över livsmedel och foder på varje behandlingsstadium. VTA svarar dessutom för uppgifter i anslutning till djurs hälsa. Det centrala ämbetsverket som ligger i Tallinn svarar för tillsynsplanering och styrning. De praktiska tillsynsuppgifterna sköts av 15 lokala landskapscentrum. Informationen om livsmedel i detaljhandeln och deras riktighet övervakas av konsumentmyndigheten (Tarbijajakaitseamet). Befogenheterna gällande den ekologiska produktionen är enligt lagen om ekologisk produktion (mahepõllumajanduse seadus) delad mellan ovan nämnda myndigheter samt jordbruksverket (Põllumajandusamet).

VTA tillhandahåller allmänna och sektorvisa anvisningar för livsmedelsföretagare på sin webbplats. Det är avgiftsfritt för företagare i livsmedelsbranschen att ansöka om verksamhetstillstånd, men för tillsyn uppbärs en timbaserad avgift enligt längden på inspektionsbesöket. Estlands livsmedelslagstiftning föreskriver inte om beaktande av risker. Om en företagare inte iakttar livsmedelslagstiftningen kan VTA ålägga böter eller konfiskera livsmedlet som orsakar fara för hälsa eller miljö.

Tyskland

I Tyskland svarar den federala myndigheten för livsmedelssäkerhet och konsumentskydd (Bundesamt für Verbraucherschutz und Lebensmittelsicherheit, BVL), som är underställd livsmedels- och jordbruksministeriet, för utvecklingen av de allmänna administrativa bestämmelserna och tillsynen. Förbundsländerna har behörighet att genomföra den offentliga tillsynen, som koordineras av ministeriet i respektive förbundsland. Livsmedelsföretagare granskas med jämna mellanrum utan förhandsanmälan eller med anledning av klagomål som kommit in. Den riskbaserade verksamheten styr det praktiska tillsynsarbetet i Tyskland på så sätt att företagare som inte följt lagstiftningen granskas oftare.

Spanien

I Spanien omfattar livsmedelslagstiftningen även bestämmelser i anslutning till näring (Ley 17/2011 de seguridad alimentaria y nutrición). Den nationella kontaktpunkten i Spanien i fråga om livsmedelssäkerhet är Agencia Española de Consumo, Seguridad Alimentaria y Nutrición (nedan Aecosan), som koordinerar tillsynen inom livsmedelssektorn. Om Aecosans tjänster, såsom avgifter för granskning av prover inom den offentliga tillsynen samt tillsynsavgifter för gränskontroller, föreskrivs i ovan nämnda lag. Statsförvaltningen,

självstyrelseområdena och den lokala förvaltningen kan samarbeta för att genomföra tillsynen. På självstyrelseområdena gäller egna livsmedelsbestämmelser som definierar nivån på tillsynen. Enligt lagen ska de olika tillsynsmyndigheternas politik för livsmedelssäkerhet basera sig på riskanalys. Som en sanktion för försummelse av efterlevnaden av lagen kan böter åläggas, som vid allvarliga fall kan uppgå till 600 000 euro. Vid mycket allvarliga brott kan livsmedelslokalen stängas tillfälligt för högst fem år. Som en kompletterande sanktion kan det också bli aktuellt med konfiskation samt offentliggörande av företagarens straff.

2.2.3 Tillsynsavgifter i andra länder som motsvarar avgifterna enligt hälsoskyddslagen

Ett system med tillsynsavgifter motsvarande systemet enligt hälsoskyddslagen är inte vanligt i Europa. I de flesta länder uppbärs inte överhuvudtaget tillsynsavgifter. Om tillsynsavgifter tas ut är det ofta på grund av att tillstånd eller registrering är avgiftsbelagda.

Sverige

Endast Sverige har ett nästan likadant tillsynsavgiftssystem som Finland. I Miljöbalken föreskrivs att kommunens tillsynsmyndigheter kan ta ut en avgift för sin övervakning. Verksamhetsidkarna har i vissa fall ansett att de inte är skyldiga att betala sådana avgifter men domstolarna har bekräftat myndigheternas rätt att ta ut en tillsynsavgift.

Anvisningar om hur tillsynsavgiften fastställs och beräknas ges av Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), som är ett organ som motsvarar Kommunförbundet. Fastställandet av tillsynsavgiften baserar sig på självkostnadspris. Tillsynsavgiften gäller anmälnings- och/eller godkännandeförfarandet och själva övervakningen. Taxan kan bygga på en årsavgift som baserar sig på en taxa per timme eller på en riskbedömning. Till SKL:s anvisningar ansluter sig kalkyleringsförfaranden enligt vilka tillsynsavgiften bestäms. Utom årsavgiften kan det också finnas tillsynsavgifter enligt en taxa per timme för sådana tillsynsobjekt som inte inspekteras regelbundet.

Det är inte obligatoriskt att ta ut en avgift utan kommunerna kan besluta om de tar ut avgifter eller inte. I praktiken tar inte alla kommuner ut avgifter. I de kommuner som bär upp en avgift har övervakningen kunnat effektiviseras och utvecklas. För år 2010 omfattade tillsynsavgifterna cirka 34 % av hälsoskyddet och cirka 48 % av miljöskyddet. SKL utgår ifrån att kommunerna om de uppbär en avgift enligt taxaanvisningarna ska kunna täcka 70 - 80 % av kostnaderna.

2.3. Bedömning av nuläget

2.3.1 Livsmedelssäkerhet

Jord- och skogsbruksministeriet genomförde 2014 en enkät om hur livsmedelslagen fyller sin funktion. Enligt svaren ansågs att livsmedelslagens tillämpningsområde och syfte fortfarande i princip är ändamålsenliga. Gränsen mellan egenkontrollens och myndighetstillsynens ansvar och skyldigheter ansågs inte vara helt klar. Som stöd för den tillsyn som baserar sig på risker ville man ha enhetliga riskbedömningsmetoder och riksomfattande anvisningar. Det konstaterades att en uppluckring av lagstiftningen ökar flexibiliteten men samtidigt också tolkningsmöjligheterna. Valet mellan lagstiftning och anvisningar borde övervägas från fall till fall. Det konstaterades att användning av administrativa tvångsmedel kräver mycket resurser. Å andra sidan önskades att möjligheterna att använda tvångsmedel ska utökas och vissa nya tvångsmedel föreslogs. Det ansågs nödvändigt att tillsynsavgifter ska kunna tas ut också för annat än systematisk tillsyn.

Resultaten av myndighetstillsynen och myndigheternas utredning för 2017 visar att livsmedelstillsynen i Finland är på en god nivå. Livsmedelsföretagarna i Finland uppfyller väl kraven på livsmedelssäkerhet. Produkter som producerats i Finland innehöll inte kemiska ämnen i mängder som är farliga för konsumenterna. Bakterier som förorsakar matförgiftning förekom i mycket små mängder i de livsmedel som undersöktes. Antalet epidemier som sprids genom livsmedel var på samma nivå som föregående år, men det totala antalet personer som insjuknade i epidemierna var det lägsta på över tio år.

Upprätthållandet av den goda nivån på den mikrobiologiska livsmedelssäkerheten förutsätter kontinuerlig uppföljning av situationen och strikta biosäkerhetsåtgärder både i primärproduktionen och inom industrin. Både de ökade salmonellafynden i importerat foder och sämre möjligheter att eliminera salmonella i fodret på grund av förbudet mot användning av formaldehyd utgör en utmaning för den goda salmonellasituationen i Finland. Det är typiskt att endast få personer insjuknar i listeriepidemier i Finland men epidemier verkar förekomma oftare än tidigare.

År 2017 var det andra hela året för vilket resultaten för alla inspektioner inom den systematiska livsmedelstillsynen publicerades i systemet för offentliggörande av livsmedelstillsynsinformationen (Oiva). År 2017 publicerades cirka 27 000 rapporter. Enligt Oiva-resultaten ligger uppfyllandet av livsmedelsföretagens lagstadgade krav på en god nivå: i medeltal 87 % av företagen fick det högsta, dvs. utmärkt resultat (A) eller nästbäst resultat, dvs. god (B) inom alla sektorer i livsmedelsbranschen. Endast 0,7 % av företagen hade allvarliga brister i uppfyllandet av livsmedelkraven, dvs. dåligt resultat (D). Resultaten är på samma nivå som tidigare år. Systemet för offentliggörande av livsmedelstillsynsinformationen och de bedömningsanvisningar som Evira gjort upp för systemet har ytterligare förbättrat enhetligheten i livsmedelstillsynen samt effektiviserat informationsinsamlingen i realtid inom tillsynen och utnyttjandet av tillsynsinformationen i verksamhetsplaneringen och – utvecklingen. Systemet har också förbättrat företagens eget ansvarstagande.

Den kommunala livsmedelstillsynen genomfördes i 68 % av tillsynsobjekten enligt tillsynsplanen. Också regionförvaltningsverkens tillsynsplaner genomfördes i huvudsak. En del av målen uppfylldes inte i fråga om antalet inspektioner och kraven på inspektionerna, huvudsakligen på grund av resursbrist. Specialsituationer, såsom matförgiftningsepidemier och återkallande av produkter, som direkt påverkar livsmedelssäkerheten, sköttes väl.

På basis av internationella undersökningar och praktiska erfarenheter från andra medlemsländer vet man att livsmedelssektorn är särskilt utsatt för bedrägerier eftersom risken att åka fast är liten, vinsterna ofta är stora och de straff som utdöms för brotten ofta är obetydliga. Det är utmanande att förebygga och undersöka livsmedelsbrott och livsmedelstillsynsmyndigheternas fokus har traditionellt legat på livsmedelssäkerheten. Antalet livsmedelsbedrägerier ökar dock och också i Finland observeras ohederlig verksamhet. Typiska föremål för bedrägerier i Finland är ursprungs-beteckningar, dateringsmärkningar eller att livsmedlens innehåll inte motsvarar märkningarna. När det gäller bedrägerier är det viktigt att man kan spåra livsmedlen och råvarorna. I Finland används nu också laboratorieanalytik, genom vilken ursprung och sammansättning kan undersökas. För att effektivisera förebyggandet av livsmedelsbedrägerier har myndighetssamarbetet intensifierats mellan livsmedelsmyndigheterna, polisen, myndigheterna för ekonomisk brottslighet, åklagarna vid åklagarämbetet, skattemyndigheterna samt Tullens utredare av ekonomiska brott. Dessutom leder Enheten för utredning av grå ekonomi vid skatteförvaltningen ett samarbete mellan 20 myndigheter för att förebygga grå ekonomi och ekonomisk brottslighet. Som en följd av det effektiviserade myndighetssamarbetet har brottsmål effektivare än tidigare inletts vid polisinsatser i olika delar av landet. Också livsmedelsföretagarna har genom sina intresseorganisationer tydligt fört fram sin vilja att delta i arbetet med att förebygga livsmedelsbedrägerier. Trots det ökade samarbetet och branschens stöd är det under de närmaste åren en utmaning för hela myndighetskedjan att satsa på bekämpning av brottslighet inom livsmedelskedjan.

Framtidens utmaningar för myndigheternas verksamhet gäller den globala produktionen av råvaror för livsmedel, den globala produktionen och försäljningen, nätverkandet och kedjebildningen för företagen inom branschen, försäljning och marknadsföring via många kanaler, nya produktionsformer, teknologins utveckling, konsumenternas allt mer differentierade och mångformiga behov, urbaniseringens inverkan på konsumtionen och produktionen av livsmedel, inverkan av befolkningens åldrande, förmågan att klara av faror, den cirkulära ekonomin och klimatförändringen. Övervakningen av livsmedelsbedrägerier och distansförsäljning för med sig nya typer av utmaningar för myndighetstillsynen. Också inom myndigheternas verksamhet är främjandet av livsmedellexporten en viktig prioritering med tanke på Finlands konkurrenskraft. I den närmaste framtiden utvecklas köttbesiktningen samt små och medelstora företags kompetens när det gäller krav på livsmedel och förutsättningar för export. Att ytterligare förenhetliga tillsynens riskbaserade grund och den lokala tillsynen samt allmänt effektivisera och digitalisera myndigheternas verksamhet är fortfarande mål för den närmaste framtiden.

För myndighetsuppgifter i anslutning till livsmedelssäkerheten användes 2017 cirka [698] årsverken. I dessa siffror ingår inte inspektion av renkött som ordnades av Regionförvaltningsverket i Lappland och inte heller arbetstiden för Eviras besiktningsveterinärer som arbetar på arvodesbas. I siffrorna ingår inte heller arbetsinsatsen för undersökning av myndighetsprov i lokala laboratorier.

Tabell 1: Personalresurser i årsverken som myndigheterna använt för livsmedelstillsynsuppgifter 2016 och 2017

Myndighet	2017	2016			
Evira	338**	324			
NTM-centralerna**	25,4	24,3			
regionförvaltningsverken	23,8	25,5***			
kommunerna	257	230,4			
Tullen	30****	80			
Valvira	1,6	1,1			
Försvarsmakten	2,6	2,2			
Åland (uppskattning)	5,4	5,4			
Övriga inkl. befullmäktigade inspektörer	14,3*	14,3			
Sammanlagt	698	707			

*fodertillsynen har räknats med i resurserna

**också ekoövervakningen har medräknats sedan 2016

***kalkyleringsgrunden har ändrats

**** kalkyleringsgrunden har ändrats

2.3.2 Bekämpningsmedelsrester

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 396/2005 har till syfte att främja en hög nivå på skyddet av konsumenternas hälsa. Det är också ett av målen för växtskyddsförordningen. Förfarandena enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2007 och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) 396/2005 om gränsvärden för bekämpningsmedelsrester har nära samband med varandra. Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (EFSA) har en viktig roll vid verkställandet av bägge förordningarna såväl när det gäller samordning som säkerställande av kvaliteten på utvärderingar och konklusioner.

Sedan 2011 har de högsta gränsvärdena för tillstånd för växtskyddsmedel skötts av två skilda ämbetsverk. De uppgifter som gäller tillsynen av bekämpningsmedelsrester har skötts av Evira och det nationella tillsynsprogrammet har samordnats av Evira. Riskbedömningsuppgiften som föregår uppställandet av gränsvärden för bekämpningsmedelsrester har inom Evira skötts separat från riskbedömningen i samband med godkännandet av växtskyddsmedel, som har skötts av Säkerhets- och kemikalieverket. Delvis samma riskbedömningsuppgifter har skötts parallellt i två olika verk. Under denna period har uppfattningen stärkts att det för att verksamheten ska vara effektiv och flexibel vore ändamålsenligt att koncentrera dessa uppgifter till ett enda verk. Överföringen av den helhet som riskbedömningen av gränsvärden för bekämpningsmedelsrester utgör till Säkerhets- och kemikalieverket stöder upprätthållandet av den expertis som uppgifterna förutsätter, utnyttjande av den kritiska massan inom expertisen samt hanteringen av de komplicerade EU-processerna. Att uppgifterna koncentreras till ett verk gör det också lättare för tillståndsinnehavarna att sköta ärenden som gäller tillstånden.

Säkerhets- och kemikalieverket är också den nationella behöriga myndighet som svarar för utvärderingen av verksamma ämnen i biocider för Finlands del i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 528/2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter. Vid bedömningen av verksamma ämnen i biocider är det nödvändigt att från fall till fall ange begränsningar för högsta tillåtna halter i t.ex. livsmedel, kontaktmaterial och foder. Denna uppgift stöder för sin del uppfattningen om att det är ändamålsenligt att koncentrera utvärderingen av resthalter till ett ämbetsverk.

2.3.3 Avgiftsbelagd tillsyn enligt hälsoskyddslagen

Lagarna om miljö- och hälsoskyddet ändrades 2006 så att de centrala myndigheterna inom miljö- och hälsoskyddet ska göra upp ett gemensamt tillsynsprogram för miljö- och hälsoskyddet, vilket styr uppgörandet av tillsynsprogram för de centrala myndigheternas egna verksamhetsområden. Dessutom ska kommunerna göra upp en egen kommunal tillsynsplan enligt respektive lag och dessa sammanslås i kommunen till en gemensam tillsynsplan för miljö- och hälsoskyddet. Vid uppgörandet av tillsynsplanen ska det nationella tillsynsprogrammet beaktas i tillämpliga delar i enlighet med de lokala behoven. I detta sammanhang gjordes de prestationer som kommunerna genomför enligt dessa lagar avgiftsbelagda, så att kommunerna ska ta ut en avgift för regelbundna inspektioner, provtagningar och undersökningar enligt tillsynsplanen.

Målet för reformen var att förenhetliga de centrala myndigheternas styrning av kommunernas tillsyn samt förbättra planmässigheten i tillsynen av miljö- och hälsoskyddet. Dessutom var ett mål att bättre trygga resurserna för kommunernas miljö- och hälsoskydd. Arbetsgruppen med uppgift att utreda en utvidgning av den avgiftsbelagda kommunala miljö- och hälsoskyddsövervakningen föreslog i sin promemoria (SHM arbetsgruppspromemoria 2003:30) att man med avgifter för den systematiska tillsynen ska samla in 60 % av kostnaderna för övervakningen från verksamhetsidkarna.

Enligt nuvarande lagstiftning är den avgiftsbelagda övervakningen bunden till den systematiska tillsynen så att en avgift baserad på produktionskostnaderna enligt en av kommunen godkänd taxa kan faktureras för systematisk tillsyn.

Enligt regeringsprogrammet ska avgifterna för miljö- och hälsoskydd utvärderas på nytt. De ändringar som gjorts i lagstiftningen om miljö- och hälsoskyddet har inte lett till ett önskat inflöde av avgifter. För tillsynen upp bärs små och enskilda avgifter, som ger anspråkslösa intäkter på cirka 5-10 % av de totala kostnaderna.

Att avgifter kan tas ut för prestationer inom den systematiska tillsynen leder också till att man utför sådana tillsynsprestationer för vilka en avgift kan upp bäras. Eftersom avgifter har kunnat tas ut särskilt för regelbundna inspektioner har det lett till att styrningens och rådgivningens och andra icke-avgiftsbelagda tillsynsmetoders roll som instrument för övervakningen har minskat.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1. Målsättning

3.1.1 Livsmedelslagen

Det yttersta syftet med lagförslaget är att ytterligare minska den administrativa börda som lagstiftningen orsakar livsmedelsföretagare och tillsynsmyndigheter utan att ändå äventyra livsmedelssäkerheten. Den förändrade verksamhetsmiljön för livsmedelssektorn medför nya utmaningar både för livsmedelsföretagarna och för tillsynsmyndigheterna. De behov av ändringar i lagstiftningen som detta föranleder beaktas i lagförslaget. Ett syfte med att stifta en ny livsmedelslag är också att göra lagen lättare att tillämpa genom att skapa struktur i den splittrade helhet som de många lagändringarna lett till. Samtidigt uppdateras livsmedelslagen så att den svarar mot nuläget i EU-lagstiftningen. Särskilt beaktas Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2017/652 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet.

Syftet med propositionen är att öka balansen mellan att garantera livsmedelssäkerheten och trygga verksamhetsförutsättningar för livsmedelsbranschen. Det centrala när det gäller utvecklandet av den offentliga tillsynen är att öka tillsynens genomslagskraft och effektivitet. Myndighetstillsynen måste ses som en mer omfattande helhet än enbart inspektionsbesök. Man måste kunna inrikta tillsynens begränsade resurser så att man kan övervaka både den stora massan av aktörer som i princip sköter sina angelägenheter väl och den lilla minoritet som inte klarar av kraven i livsmedelslagstiftningen eller som medvetet bryter mot bestämmelserna.

I samband med reformen av livsmedelslagen utvärderas också de bestämmelser på lägre nivå som utfärdas med stöd av lag. Målet är att det i framtiden ska finnas klart färre förordningar än nu.

I propositionen beaktas det nya Livsmedelsverket som inleder sin verksamhet inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde 1.1.2019 samt landskapsreformen som är avsedd att träda i kraft 1.1.2020.

Att som förutsättning för verksamhet inom livsmedelsbranschen lägga till krav på att en företagare ska vara ekonomiskt tillförlitlig och sköta sina förpliktelser väl är vid sidan av förebyggande av brott inom livsmedelskedjan ett effektivt sätt att förbättra verksamhetsförutsättningarna för företagen inom branschen. Om ekonomisk tillförlitlighet krävs av alla företagare inom livsmedels- och kontaktmaterialbranschen minskar det snedvidenhet inom konkurrensen och förbättrar på så sätt verksamhetsförutsättningarna för de livsmedelsföretagare som sköter sin verksamhet som sig bör. Detta ligger också i konsumenternas intresse.

3.1.2 Bekämpningsmedelsrester

Genom användning av växtskyddsprodukter skyddas växter och växtprodukter från skadliga organismers inverkan. En möjlig effekt av användningen av dem kan vara resthalter i behandlade produkter, i djur som äter de behandlade produkterna och i honung som produceras av bin som exponeras för dessa ämnen. I Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 396/2005 fastställs i syfte att säkerställa en hög konsumentskyddsnivå harmoniserade gemenskapsbestämmelser om gränsvärden för bekämpningsmedelsrester i eller på livsmedel och foder av vegetabiliskt och animaliskt ursprung och om riskbedömning av dem, bestämmande av högsta tillåtna halter och övervakning av resthalter. Fastställandet av högsta tillåtna halter av bekämpningsmedelsrester förutsätter långsiktig teknisk kontroll och bedömning av de risker som de eventuellt förorsakar konsumenterna.

Det föreslås att riskbedömningsuppgiften som föregår uppställandet av gränsvärden för bekämpningsmedelsrester överförs från Evira till Säkerhets- och kemikalieverket, som också sköter riskbedömningen i samband med godkännandet av växtskyddsmedel. Det är ändamålsenligt att koncentrera de riskbedömningsuppgifter som tjänar samma syfte till en och samma myndighet. Förslaget stöds av upprätthållandet av den expertis som uppgifterna förutsätter, utnyttjande av den kritiska massan inom expertisen samt hanteringen av de komplicerade EU-processerna. Att uppgifterna koncentreras till ett verk gör det också lättare för tillståndsinnehavarna att sköta tillståndsärenden.

3.1.3 Hälsoskyddslagen

Det föreslås att hälsoskyddslagen ändras så att avgifterna för den systematiska tillsynen, som nu är prestationsbaserade, ändras till årsavgifter. Ändringen föreslås träda i kraft samtidigt som anordnaransvaret för uppgifterna inom miljöskyddet överförs från kommunerna till landskapen. Avgiften uppbärs av de aktörer som gjort en anmälan till hälsoskyddsmyndigheterna enligt lagens 13 § eller 18 a § eller då hälsoskyddsmyndigheten godkänt aktörens tillståndsansökan enligt 18 §.

En övergång till årsavgift i stället för en prestationsbaserad tillsynsavgift förändrar den nuvarande situationen så att alla verksamhetsutövare och aktörer som omfattas av systematisk tillsyn i framtiden årligen svarar för kostnaderna för tillsynen, medan det nu är endast de verksamhetsutövare som valts ut som tillsynsobjekt som står för kostnaderna.

Målet med lagförslaget är att allt mer övergå från att hälsoskyddstillsynen ska vara avgiftsbelagd till att avgifterna ska svara mot kostnaderna så att avgifterna utom de inspektioner och behandlingen av de anmälningar som görs enligt tillsynsplanen också täcker övrig tillsynsverksamhet. På så sätt förbättras också landskapens möjligheter att planera tillsynen inom hälsoskyddet så att avgifterna möjliggör en mångsidigare användning av tillsynsmetoder än nu och de tillgängliga resurserna kan utnyttjas så effektivt som möjligt med beaktande av de lokala behoven.

3.2. De viktigaste förslagen

3.2.1 Livsmedelslagen

Lagens syfte och tillämpningsområde föreslås i stor utsträckning motsvara den nuvarande livsmedelslagens syfte och tillämpningsområde. Lagens tillämpningsområde har preciserats särskilt när det gäller livsmedelskontaktmaterial.

I den nuvarande lagen finns många informativa hänvisningar till bestämmelserna i EU-lagstiftningen. Dessa har slopats eftersom EU-förordningarna tillämpas som sådana och de inte behöver verkställas på nationell nivå.

I lagen används i så stor utsträckning som möjligt EU-lagstiftningens termer. Då är det lättare både för företagarna och för tillsynsmyndigheterna att tillämpa bestämmelserna i EU-lagstiftningen parallellt med den nationella lagstiftningen.

Tabell 2: Termer som används i lagen

Gällande lag	Förslag
livsmedel av animaliskt ursprung	livsmedel av animaliskt ursprung
anmäld livsmedelslokal	registrerad livsmedelslokal
anläggning	godkänd livsmedelslokal
besiktningveterinär	tjänsteveterinär
köttinspektör	officiellt biträde
godkänt laboratorium	officiellt laboratorium ackrediterat laboratorium för egenkontroll
kompetensintyg	hygienpass
kompetenstestare	hygienpasstestare
kompetenstest	hygienpasstest

Definitionerna i livsmedelsbestämmelserna har så heltäckande som möjligt samlats i den nya livsmedelslagen så att begreppen inte behöver definieras separat i bestämmelser på lägre nivå.

Som en del av åtgärdsprogrammet för genomförande av statsrådets principbeslut om en strategi för bekämpning av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet 2016–2020 föreslås att till livsmedelslagen fogas bestämmelser om aktörernas ekonomiska tillförlitlighet. I detta ingår bland annat krav på uppfyllande av offentligrättsliga förpliktelser. I den nuvarande livsmedelslagen finns inga sådana bestämmelser. Därför har livsmedelsmyndigheterna när de inriktar och genomför den regelbundna tillsyn som livsmedelslagen förutsätter inte möjlighet att utreda om företagarna till exempel skött sina offentligrättsliga förpliktelser. För att effektivisera den jämlika konkurrensen och bekämpningen av den grå ekonomin inom livsmedelsbranschen föreslås att i lagen som ett krav på livsmedels- och kontaktmaterialverksamheten föreskrivs att företagaren ska vara tillförlitlig. I lagen intas bestämmelser om när en företagare inte anses vara tillförlitlig. I lagen föreslås bestämmelser om tillsynsmyndigheternas rätt att få information om hur företagaren slött sina offentligrättsliga förpliktelser, såsom skatter och andra lagstadgade avgifter. Det föreslås också en bestämmelse om livsmedelstillsynsmyndigheternas rätt att på eget initiativ överlåta uppgifter. Bestämmelserna skulle möjliggöra ett effektivt informationsutbyte och samarbete mellan de olika instanser som deltar i bekämpningen av den grå ekonomin. I lagen föreskrivs att tillsynsmyndigheterna kunde dra in godkännandet av en livsmedelslokal om företagaren inte längre är tillförlitlig på det sätt som bestäms i lagen. Tillsynsmyndigheten kunde också avbryta eller stoppa verksamheten i en registrerad livsmedelslokal eller ett verksamhetsställe för kontaktmaterial om företagaren inte längre är tillförlitlig på det sätt som föreskrivs i lagen.

I lagen föreskrivs att Livsmedelsverket godkänner slakterier, anläggningar för vilthantering och styckningsanläggningar i anslutning till dem samt svarar för livsmedelstillsynen i dem. Landskapen svarar för godkännandet av andra godkända livsmedelslokaler i anslutning till slakterier, såsom köttproduktanläggningar och köttberedningsanläggningar och för livsmedelstillsynen i dem. Landskapen föreslås svara för godkännande och tillsyn av styckningsanläggningar, köttproduktanläggningar och köttberedningsanläggningar också då de inte är belägna i anslutning till slakterier. Genom denna ändring försätts livsmedelslokalerna (köttberedningsanläggningarna och köttproduktanläggningarna) inom köttbranschen i samma ställning när det

gäller tillsynen oberoende av om livsmedelslokalen är belägen i anslutning till ett slakteri eller en vilthanteringsanläggning eller inte. Det antas att tillsynen blir billigare för livsmedelsföretagarna om den ordnas av landskapet än om den ordnas av Livsmedelsverket. Genom den föreslagna förändringen minskar arbetsuppgifterna för Livsmedelsverkets tjänsteveterinärer som är placerade vid slakterierna med uppskattningsvis 5 årsverken. Landskapet Lappland föreslås svara för godkännandet av renslakterierna och livsmedelstillsynen i dem såsom regionförvaltningsverket i Lappland nu

Det föreslås att man slopar det nuvarande systemet för genomförande av tillsyn över den första ankomstplatsen för livsmedel av animaliskt ursprung som kommer från en annan medlemsstat i Europeiska unionen. Det anses allmänt att det nuvarande systemet inte fungerar, det anses höja tillsynskostnaderna för livsmedelsföretagarna samt också annars öka den administrativa bördan. I lagen föreslås en bestämmelse om att livsmedel av animaliskt ursprung från en annan medlemsstat i E ska övervakas som en del av landskapens risk baserade livsmedelstillsyn.

Den nuvarande livsmedelslagen förutsätter att livsmedelsföretagare, med undantag för primärproduktionsställen, ska ha en skriftlig egenkontrollplan. I lagen föreslås en bestämmelse om att företagaren ska ha ett system för att hantera hälsofaror i samband med sin livsmedelsverksamhet och säkerställa att livsmedlet och livsmedelskontaktmaterialen, primärproduktionsstället och livsmedelslokalen samt livsmedelsverksamheten uppfyller de krav som ställs i livsmedelsbestämmelserna. En särskild skriftlig egenkontrollplan ska inte längre krävas, utan det system som lagen förutsätter kan vara till exempel ett system för livsmedelssäkerhet, ett kvalitetssäkringssystem, instruktioner för god praxis som bedöms av myndigheten, en kombination av dessa eller företagarens arbetsinstruktioner.

Till livsmedelslagen fogades 2011 en bestämmelse om offentliggörande av tillsynsuppgifter. Nu preciseras i lagen kraven på offentliggörande av tillsynsuppgifter. Dessutom föreskrivs att företagaren ska ha rätt att på begäran få en ny inspektion över livsmedelsverksamheten av tillsynsmyndigheten. Detta skulle förbättra företagarens rättsskydd i situationer då inspektionsresultatet är nästbäst, dvs. B, vilket eventuellt påverkar antalet kunder, och då olägenheterna ofta lätt kan rättas till, men följande inspektion på grund av de låga riskerna i verksamhet först skulle vara om 2 – 4 år.

Systemet för livsmedelshygienisk kompetens motsvarar i stor utsträckning det nuvarande systemet i livsmedelslagen. Enligt lagen ska Livsmedelsverket upprätthålla ett riksomfattande register över hygienpasstestare samt över personer som avlagt godkänt hygienpasstest och fått ett hygienpass. Registret skulle till exempel göra det lättare att få ett nytt hygienpass i stället för ett som förkommit.

Vid organiseringen av livsmedelstillsynen skulle de pågående administrativa reformerna beaktas. . Det är fortfarande jord- och skogsbruksministeriets uppgift att planera och styra genomförandet av livsmedelsbestämmelserna. Som central myndighet planerar, styr och utvecklar Livsmedelsverket livsmedelstillsynen och utövar också i särskilt föreskrivna situationer tillsynen. I samband med landskapsreformen koncentreras livsmedelstillsynens styrningsuppgifter till Livsmedelsverket. Inspektions- och genomförandeuppgifterna i samband med livsmedelstillsynen överförs från regionförvaltningsverken, NTM-centralerna och kommunerna till landskapen. Tillsynsuppgifterna för alkoholdrycker, som nu sköts av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira) vid social- och hälsovårdsministeriet överförs till Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet.

Bestämmelserna om laboratorier motsvarar till sitt innehåll i huvudsak bestämmelserna i den nuvarande lagen. Bestämmelserna har anpassats så att de motsvarar kraven och terminologin i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625.

I den nuvarande livsmedelslagen ingår inga bestämmelser om skötseln av myndighetsuppgifterna i samband med livsmedelsexporten. Myndigheterna i destinationsstaten förutsätter dock ofta att myndigheterna i exportlandet deltar exempelvis i uppgörandet av exportutredningar. I lagen föreskrivs att Livsmedelsverket vid behov ska delta i utredningen av myndighetskrav vid export samt i uppgörandet av exportutredningsrapporter och andra behövliga dokument. I lagen föreskrivs också om tillsyn som utförs av Livsmedelsverket och landskapen i anslutning till säkerställandet av de importkrav som destinationsstaten ställer.

Bestämmelserna om administrativa tvångsmedel motsvarar i stort sett bestämmelserna i nuvarande lag. Kriterierna för förbud och omhändertagande har ändrats så att villkoret för användning av tvångsmedel inte mera skulle vara att hälsofara inte kan förhindras på annat sätt. Förbud kunde föreläggas också i de fall då den hälsofara som förorsakas inte är allvarlig men överträdelsen av livsmedelsbestämmelserna inte kan avhjälpas. Den behöriga tillsynsmyndigheten kan förbjuda marknadsföring av livsmedel och livsmedelskontaktmaterial och förpliktiga till rättelse av marknadsföring. Nu kan tvångsmedel som gäller marknadsföring användas endast av Evira. Ett nytt tvångsmedel är att avbryta eller stoppa livsmedelsverksamhet eller kontaktmaterialverksamhet i en registrerad livsmedelslokal eller på ett anmält verksamhetsställe, om företagaren inte längre anses tillförlitlig. Med stöd av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 föreskrivs i lagen att Livsmedelsverket kan beordra att en företagares webbplats ska läggas ner, om de livsmedel eller livsmedelskontaktmaterial som saluförs via den eller informationen om dem medför hälsofara eller strider mot livsmedelsbestämmelserna på något annat sätt.

Det föreslås inte att en påföljdsavgift ska läggas till tvångsmedlen i lagen. En arbetsgrupp som tillsatts av justitieministeriet bereder som bäst en allmän lag om administrativa påföljder av straffkaraktär. Administrativa påföljder av straffkaraktär är till exempel olika överträdelse- och påföljdsavgifter. Administrativa påföljder används i allt större utsträckning inom olika förvaltningsområden. Dessa påföljder används dels för att förebygga lagstridig verksamhet, dels för att hindra att sådan verksamhet fortsätter. Arbetsgruppen ska bereda förslag till bestämmelser som på ett omfattande sätt kan tillämpas på olika påföljdstyper för att minimera behovet av särskilda bestämmelser. Arbetsgruppen ska dessutom fastställa enhetliga principer för tillämpningen av administrativa påföljder av straffkaraktär. Arbetsgruppens mandattid går ut 31.8.2018.

Det föreslås att livsmedelstillsynens karaktär och intäktsbas ändras genom att man när det gäller den tillsyn som utövas av landskapen övergår till årliga tillsynsavgifter och avstår från prestationsbaserade avgifter för rutininspektionsbesök. Avsikten är att genom denna förändring stärka livsmedelstillsynens beredande roll och möjliggöra ett mångformigare myndighetsarbete. En årsavgift är både för företagaren och för myndigheten en penningpost som är lättare att förutse och insamlingen av årsavgifter är effektivare än indrivningen av de oregelbundet återkommande prestationsbaserade fakturorna i det nuvarande systemet. Intäktsbasen utvidgas också när alla företagare som omfattas av den systematiska livsmedelstillsynen betalar en tillsynsavgift och inte endast de hos vilka inspektionsbesök har gjorts. I det nuvarande systemet täcker avgifterna högst 20 % av kostnaderna för livsmedelstillsynen. Då man övergår till de föreslagna årsavgifterna stiger denna andel till cirka 50 %.

3.2.2 Bekämpningsmedelsrester

Det föreslås att riskbedömningsuppgiften som föregår uppställandet av gränsvärden för bekämpningsmedelsrester enligt artikel 8 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 396/2005 överförs från Evira till Säkerhets- och kemikalieverket. Samtidigt som uppgiften att bedöma risker med bekämpningsmedelsrester överförs från Evira till Säkerhets- och kemikalieverket föreslås också att uppställandet av temporära gränsvärden för bekämpningsmedelsrester samt genomförandeuppgifterna enligt förordning (EG) nr 396/2005 kap. II-IV och VI-X ska överföras till Säkerhets- och kemikalieverket.

De uppgifter som gäller tillsynen över bekämpningsmedelsrester, som enligt gällande lag sköts av Evira, sköts i framtiden av Livsmedelsverket.

På grund av de föreslagna ändringarna måste också lagen om växtskyddsmedel ändras. Till lagens 24 §, som behandlar tillsynsmyndigheter, fogas en bestämmelse om att Säkerhets- och kemikalieverket är behörig myndighet i ärenden som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 396/2005 kap. II-IV och VI-X.

Det föreslås att 27 § i lagen om växtskyddsmedel ändras så att Naturresursinstitutet är skyldigt att i syfte att utreda förutsättningarna för godkännande av ämnen och preparat som är avsedda som växtskyddsmedel utföra kontroller av sådana ämnen och preparat eller att ge utlåtanden till Säkerhets- och kemikalieverket när det

gäller att bedöma den biologiska effektiviteten och användbarheten. Säkerhets- och kemikalieverket skulle fortfarande sköta tillsynen över handeln med växtskyddsmedel. För denna tillsyn behöver Säkerhets- och kemikalieverket hjälp från Livsmedelsverket med kemikaliska analyser av växtskyddsmedel samt med fysikaliska och tekniska test, vilket föreskrivs vara Livsmedelsverkets uppgift.

3.2.3 Avgifter för tillsynen enligt hälsoskyddslagen

För tillsyn enligt hälsoskyddslagen tas i framtiden ut en årsavgift som är bunden till tillsynsbehovet. Grunden för fastställandet av avgifterna för systematisk tillsyn föreslås vara det riskbaserade tillsynsbehovet samt verksamhetens omfattning och karaktär. Om det görs inspektioner hos tillsynsobjektet med stöd av flera lagar kan en kombinerad årsavgift tas ut.

En årlig tillsynsavgift tas ut av alla företagare som gjort anmälan och som hälsoskyddsmyndigheten godkänt. Sådana objekt, där inspektion görs mera sällan än årligen tas avgiften ändå ut årligen, men avgiftens storlek ställs i relation till tillsynsbehovet. Avgiften bestäms enligt avgiftstabellen i bilagan till lagen. Avgiften skulle inte enbart vara beroende av antalet inspektionsbesök eller den tid som används för besöken, utan i avgiften beaktas också behoven av styrning och rådgivning och andra motsvarande åtgärder.

Den årliga tillsynsavgiften ska täcka de systematiska tillsynsåtgärder som hälsoskyddsmyndigheten riktar till tillsynsobjektet. Tillsynsåtgärderna består av inspektion, förberedande av inspektion och uppgörande av en tillsynsberättelse i samband med inspektionen, styrning, rådgivning, utbildning, sakkunnigarbete och andra motsvarande åtgärder i samband med tillsynen. Åtgärder som utförs av utomstående som stöd för tillsynen ska dock faktureras separat. Exempelvis laboratorier fakturerar analys av prov direkt av företagaren och undersökningar som utförs av en utomstående sakkunnig fakturerar den utomstående sakkunniga direkt av företagaren eller genom myndighetens förmedling enligt de faktiska kostnaderna.

Utgångspunkten för tillsynsavgiften är att beloppet av avgifterna för tillsynen i stort sett ska motsvara kostnaderna för tillsynen, men avsikten är inte att avgiften exakt ska motsvara endast kostnaderna för tillsynen av ett visst objekt såsom nu. Genom tillsynen skulle till skillnad från tidigare också täckas sådana tillsynsåtgärder för vilka det skulle vara svårt eller omöjligt att exakt bestämma och fördela kostnaderna till ett enskilt tillsynsobjekt. Sådana tillsynsåtgärder för vilka det är svårt att fördela kostnaderna exakt är till exempel anvisningar och rådgivning eller sakkunnigarbete som gäller en allmän typ av objekt.

Avgifterna för annan än systematisk tillsyn uppbärs på samma sätt som enligt gällande lag så att avgifterna motsvarar högst de kostnaderna för tillsynen. Fastställandet av dessa avgifter motsvarar de nuvarande bestämmelserna.

I sådana situationer då tillsynen av ett tillsynsobjekt kräver särskilt många myndighetsåtgärder vid sidan av den normala systematiska tillsynen och behovet av åtgärder beror på företagarens ovilja att vidta sådana åtgärder som hälsoskyddsmyndigheterna uppmanat till eller förelagt företagaren för att förebygga, utreda, avlägsna eller begränsa hälsofaror kan myndigheten fakturera för dessa extra tillsynsåtgärder som inte ingår i den systematiska tillsynen. För dessa tar landskapen enligt sin taxa ut av avgifter som motsvarar kostnaderna för åtgärden.

4 Propositionens konsekvenser

Livsmedelslagen

I regeringsprogrammet 2015 upptogs som strategiska mål land annat sysselsättningen, konkurrenskraften och tillväxten, som man syftar till att uppnå genom avveckling av onödiga normer och onödig byråkrati och minskning av den administrativa bördan. I regeringsprogrammet nämns dessutom som ett mål att minska nettoantalet bestämmelser och öka användningen av styrningsmetoder som är alternativ till bestämmelser. Vid verkställandet av EU-lagstiftningen avstår man från nationella tilläggsbestämmelser. Som åtgärder som lättar på bestämmelserna nämns bland annat att de bestämmelser som är mest till förfång för företagsverksamheten, jordbruket och den sunda konkurrensen ska gallras ut.

Genom de föreslagna ändringarna syftar man till att genomföra regeringsprogrammet genom att skapa positiva konsekvenser både för företagarna inom livsmedelsbranschen och för myndigheterna. Ett syfte med propositionen är att minska den administrativa börda som lagstiftningen medför för företagarna och tillsynsmyndigheterna utan att ändå äventyra livsmedelssäkerheten. Detta genomförs genom att man gör det lättare att tillämpa lagen genom att strukturera de splittrade bestämmelser som de många ändringarna lett till och genom att uppdatera lagen så att den svarar mot nuläget inom EU-lagstiftningen. Genom lagförslaget strävar man efter att förbättra tillsynens genomslagskraft och inrikta tillsynen effektivt på sådana företagare som man skulle ha mest nytta av att övervaka. Också arbetsfördelningen mellan tillsynsmyndigheterna och företagarna har förnyats i lagförslaget så att myndigheten i stället för att övervaka försöker handleda företagarna. På motsvarande sätt ska företagarnas egen goda praxis, såsom livsmedelssäkerhetsprogram, utnyttjas. De administrativa tvångsmedlen har reviderats så att de motsvarar den nuvarande verksamhetsmiljön och kostnadsmotsvarigheten för tillsynsavgiftssystemet har förbättrats.

4.1 Ekonomiska konsekvenser

4.1.1 Företagsekonomiska konsekvenser

Livsmedelslagen

Verksamhetsförutsättningarna för livsmedelsföretagarna förbättras genom att lagens framställningssätt förtydligas. Bestämmelserna i den nuvarande lagen som är osammanhängande på grund av de många ändringarna har strukturerats om i en form som är lättare att tolka. En viktig del av reformen av livsmedelslagen är att de centrala förordningar som utfärdas med stöd av lagen samlas under tre förordningar, som tillsammans med lagen bildar en konsekvent helhet. I lagen ingår definitioner av de begrepp som används i förordningarna, vilka också uppdaterats så att de motsvarar gällande EU-lagstiftning. Beskrivningen av innehållet i EU-lagstiftningen i den nationella lagstiftningen har slopats. Den gällande EU-lagstiftningen tillämpas som sådan och den nationella lagstiftningen förorsakar inte eventuella tolkningsproblem. Genom reformerna skapas av den nationella livsmedelslagstiftningen en koherent helhet, som företagarna har lättare att tillägna sig och förstå.

Verksamhetsfältet inom livsmedelsbranschen har i livsmedelslagen förtydligats så att tillsynen kan inriktas på de företagare som behöver mest handledning och tillsyn. Därigenom skapas förtroende inom livsmedelsbranschen och samtidigt går man in för att utnyttja den goda praxis som redan finns inom branschen.

Skyldigheten att offentliggöra tillsynsuppgifter förbättrar transparensen inom livsmedelstillsynen och motiverar livsmedelsföretagarna att följa livsmedelsbestämmelserna. Den rapport över inspektionen av livsmedelsverksamheten som tillsynsmyndighetgen ger och som företagaren måste offentliggöra är inte ett administrativt beslut, och därför kan inte något officiellt rättelseyrkande om rapporten göras. Enligt förslaget skulle livsmedelsföretagaren ändå ha rätt att på begäran få en ny inspektion av sin livsmedelsverksamhet av den behöriga tillsynsmyndigheten. Därigenom förbättras företagarens rättsskydd särskilt i sådana situationer där det allmänna vitsordet i inspektionsrapporten är nästbäst, dvs. god (B) och tillsynsobjektet inspekteras exempelvis vartannat eller vart tredje år. Livsmedelsföretagaren kan då omedelbart avhjälpa bristerna och får på begäran en ny inspektion, för vilken det sannolika resultatet bäst, dvs. utmärkt (A) skulle påverka kundtillströmningen positivt.

Enligt förslaget ska tillsynen över den första ankomstplatsen för livsmedel av animaliskt ursprung från andra EU-medlemsstater i fortsättningen vara en del av landskapens systematiska livsmedelstillsyn, som omfattas av årsavgiften för landskapens tillsyn. Tillsynen över den första ankomstplatsen enligt gällande lag har av livsmedelsföretagarna upplevts som tung och byråkratisk. Särskilt företagarnas månatliga rapporteringsskyldighet, som gäller alla importerade livsmedel av animaliskt ursprung, kräver personalresurser i företagen och medför en onödig administrativ börda.

Enligt gällande lag ska man på primärproduktionsställen föra bok över genomförandet av egenkontrollen. Övriga livsmedelsföretagare ska göra upp en egenkontrollplan och föra bok över genomförandet av planen. I

propositionen föreslås att en livsmedelsföretagare ska ha ett system för att säkerställa att verksamheten uppfyller de krav som ställs i livsmedelsbestämmelserna och undvika hälsofaror i samband med verksamheten. Det skulle inte längre krävas någon skriftlig egenkontrollplan. Kraven är betydligt mer flexibla än de tidigare kraven. Det föreslås att egenkontrollbokföringen för primärproduktionen ska slopas helt. Reformen skulle minska den administrativa bördan och kostnaderna för särskilt små företagare.

Enligt förslaget ska Livsmedelsverket föra ett riksomfattande register över godkända hygienpasstestare samt över personer som deltagit i ett hygienpasstest och som testaren har beviljat ett hygienpass. Registret skulle göra det betydligt lättare att få ett nytt hygienpass till exempel i stället för ett som försvunnit. Nu kan den enda möjligheten att få ett nytt hygienpass vara att avlägga hygienpasstestet på nytt.

Utredningen av företagares tillförlitlighet och av hur de sköter sina offentlighetsrättsliga förpliktelser skulle inte öka den administrativa bördan för livsmedels- och kontaktmaterialföretagarna eftersom tillsynsmyndigheten gör utredningen. De offentliga förpliktelserna är en sak som varje företagare borde sköta om. När man utreder situationen för företagare som försummar sina förpliktelser borde företagarna visa upp en utredning bland annat över hur de ämnar sköta de förpliktelser som de försummat. Detta skulle öka företagarens arbete men om utan försummelse skulle företagaren inte få några sådana tilläggsuppgifter. I detta sammanhang skulle myndigheten också ha möjlighet att ge råd och anvisningar till företagaren och på så sätt främja en sund konkurrens. En livsmedelsföretagare som försummar sina förpliktelser kan få grundlösa fördelar jämfört med andra genom att undvika offentlighetsrättsliga avgifter. Sådana företagare kan genom sin verksamhet snedvrida en jämlik konkurrens exempelvis genom att de eventuellt kan sälja sina produkter billigare än andra. Om de företagare som försummar sina förpliktelser i så hög grad som möjligt fås att handla korrekt och/eller vid behov bort från marknaden förbättras konkurrenssituationen för de företagare som följer bestämmelserna.

Enligt gällande lag ska kommunen ta ut en avgift enligt sin godkända taxa för de lagstadgade tillsynsätgårderna. År 2017 uppbars för den kommunala livsmedelstillsynen med stöd av livsmedelslagen avgifter både för godkännande av livsmedelslokaler och för systematisk tillsyn. Sammanlagt uppbars för livsmedelstillsynen 2017 i kommunerna avgifter för cirka 4,0 miljoner euro]. Beloppet av de insamlade avgifterna har under senare år stigit: 2016 4,4 miljoner euro, 2015 3,9 miljoner euro och 2014 3,5 miljoner euro. Kostnaderna för livsmedelstillsynen i kommunerna uppskattas till 25-30 miljoner euro per år. Med tillsynsavgifter täcks således cirka 12-14 % av kostnaderna för tillsynen. Kommunerna subventionerar således fortfarande kostnader för tillsynen även om den andel som fås in genom avgifter har ökat. I statsminister Sipiläs regerings strategiska program (bilaga 3) konstateras att man inom tillstånds- och tillsynsmyndighetsverksamheten ska övergå till kostnadsmotsvarighet. Som exempel på lagar i vilka man kunde övergå till kostnadsmotsvarighet nämns livsmedelslagen och hälsoskyddslagen.

Målsättningen med propositionen är att förbättra kostnadsmotsvarigheten för de avgifter som uppbars för livsmedelstillsynen. Syftet med förslaget är att man ska övergå från fakturering per inspektion för anmälningsskyldiga och objekt som tillsynsmyndigheterna godkänner till en mera helhetsmässig fakturering av tillsynskostnaderna en gång per år. Avgiftssystemet skulle vara enklare, tydligare och mer förutsägbart än nuvarande praxis. Det skulle fördela avgiftsansvaret på alla dem som gjort anmälan och på de företagare som tillsynsmyndigheterna godkänt och inte enbart på den som under året blir föremål för avgiftsbelagda tillsynsätgårdar. De avgifter som tas ut skulle fördela sig mera jämnt mellan alla avgiftspliktiga och avgiften skulle vara mera förutsägbart än nu. Eftersom avgiften automatiskt skulle tas ut av alla avgiftspliktiga företagare skärper det uppbörden av avgifter och innebär därigenom att avgiftsintäkterna för tillsynen ökar i riktning mot kostnadsmotsvarighet.

De största tillsynsobjekten som omfattas av den systematiska tillsynen enligt livsmedelslagen (riskklasserna 5-9) är anläggningar inom fisk-, kött- och mjölkbranschen som kräver godkännande. För sådana anläggningar, som det finns sammanlagt cirka 500 st av i Finland, har inspektionsavgifterna varit cirka 300 - 500 euro/besök och inspektionsfrekvensen mellan cirka två till tio gånger per år. Tillsynsobjektens tillsynsavgifter har således varit i medeltal cirka 700 - 5000 euro per år. De mindre tillsynsobjekten (riskklasserna 1-4) är registrerade livsmedelslokaler av olika storlek, från små försäljnings- och serveringsställen ändå till storkök och små anläggningar (en mera exakt specifikation av objekten i tabellen nedan). Tillsynsavgifterna för dessa objekt, som det sammanlagt finns cirka 50 000 st av i Finland, har varit 120-340 euro/besök och inspektionsfrekvensen

har varierat mellan en gång per halvår – en gång per tre år. Tillsynsavgifterna för dessa tillsynsobjekt har således varit i medeltal 75-700 euro per år. Utom ovannämnda avgifter per inspektionsbesök har kommunerna hittills också tagit ut anmälnings- och handläggningsavgifter av tillsynsobjekten, för registrerade livsmedelslokaler cirka 120 euro och för anläggningar, dvs. godkända livsmedelslokaler, enligt använd arbetstid, cirka 60 euro per timme. Efter övergången till årliga tillsynsavgifter skulle sådana anmälnings- och handläggningsavgifter inte mera uppbäras.

Enligt förslaget ska de årliga tillsynsavgifterna basera sig på avgiftstabellen i bilagan till lagen. Tillsynsavgiften blir då enhetlig på riksnivå och skillnaderna mellan tillsynsenheterna leder inte till en ojämlig situation för företagen. Storleken på tillsynsavgiften i varje riskklass bestäms genom en beräkningsformel de kalkylerade årliga tillsynstimmarna för riskklassen $\times 200$ € (Tabell 3). Placeringen av tillsynsobjekten i riskklasser som bestämmer storleken på tillsynsavgiften baserar sig på Eviras riskklassanvisning, vars tillämplighet för detta ändamål borde utvärderas och vid behov preciseras utgående från erfarenheterna av verkställandet av den nya livsmedelslagen.

RK	Exempel på tillsynsobjekt	Antal (uppskattning)	Tillsynsavgift €	Årliga intäkter €
1	Kiosk, liten pizzeria eller litet kafé, mycket liten producent, transport	23 640	100	2 364 000
2	Storhushåll <500 portioner, kvartersbutik, liten restaurang eller litet bageri	16 214	250	4 053 500
3	Tillverkning av livsmedel, liten köttanläggning, stor mataffär, större restautag eller storhushåll	8 894	500	4 447 000
4	Anläggning >10000 kg, stora restauranger, hypermarketer	1 959	1000	1 959 000
5	Stor sötsaksfabrik, fiskanläggningar, stora kök och stora bagerier	146	2 100	306 600
6	Anläggning inom fisk-, kött- eller mjölkbranschen	209	2 800	585 200
7	Anläggning inom fisk-, kött- eller mjölkbranschen	130	4 200	546 000
8	Anläggning inom fisk-, kött- eller mjölkbranschen	48	5 600	268 800
9	Stor anläggning inom köttbranschen	15	7 000	105 000
10	Mycket stor anläggning inom köttbranschen	0	8400	0
	Sammanlagt	51 255		14 635 100

Tabell 3. Fördelningen av livsmedelslagens tillsynsobjekt i riskklasser (RK), deras uppskattade antal, föreslagna årsavgifter samt de årliga avgiftsintäkterna av dessa.

För företagen har kostnaderna för den systematiska livsmedelstillsynen hittills varit relativt små (i medeltal 78 euro per år per tillsynsobjekt), och avgifterna har inte tillnärmelsevis räckt till för att täcka kostnaderna för den kommunbaserade tillsynen. Om tillsynsavgifterna uppbärs på det sätt som här föreslås av alla tillsynsobjekt som omfattas av den systematiska tillsynen i landskapen, vilket varit avsikten redan enligt gällande lag, skulle avgiftsintäkterna för livsmedelstillsynen öka från nuvarande 4 miljoner euro till cirka 15 miljoner euro. Detta skulle göra det möjligt att effektivisera verksamheten och skaffa de tilläggsresurser som

saknas till tillsynsenheterna så att tillsynen kunde genomföras mera heltäckande än nu. Det skulle också vara möjligt att ge företagarna effektivare rådgivning och instruktioner.

Också de livsmedelsföretagare hos vilka det inte årligen görs inspektionsbesök skulle ha nytta av den årliga tillsynsavgiften genom att de har bättre möjligheter än tidigare att få sakkunnigtjänster från myndigheten som stöd för sin egen verksamhet. Dessutom har företagarna nytta av att myndigheterna genom sin tillsyn ser till att ingen får konkurrensfördelar genom att försumma förpliktelseerna i samband med livsmedelssäkerheten och livsmedelsbranschens allmänna rykte förblir gott.

För att trygga livsmedelstillsynens resurser måste man genom styrning säkerställa att de avgifter som uppbärs för landskapets enhet för miljö- och hälsoskydd kan användas för att utveckla enhetens verksamhet exempelvis för anställande av behövlig tilläggspersonal.

Tillsynsavgifter enligt hälsoskyddslagen

År 2017 uppbars för tillsynen enligt hälsoskyddslagen avgifter för totalt cirka 2,14 miljoner euro. Den systematiska tillsynens andel av avgifterna var cirka 1,8 miljoner euro (84 % av avgifterna) andelen för avgifterna för annan än systematisk tillsyn var cirka 0,33 miljoner euro (16 % av avgifterna). Att den systematiska tillsynen är avgiftsbelagd har tillsvidare inte öka avgiftsintäkterna på önskat sätt. Genom att tillsynen är avgiftsbelagd har upprätthållandet av tillsynssystemet ändå säkerställts till den grad att tillsynspersonalens antal inte har minskats.

Genom de föreslagna förändringarna uppskattas avgiftsintäkterna för hälsoskyddet öka från cirka 2,4 miljoner euro till 7,5 miljoner euro. Detta uppskattas täcka cirka 75 % av kostnaderna för den systematiska hälsoskyddstillsynen.

De största tillsynsobjekten som omfattas av den systematiska tillsynen med stöd av hälsoskyddslagen är de anläggningar som levererar hushållsvatten, badstränderna samt badinrättningar och simhallar. Exempelvis inspektionsavgifterna för en stor anläggning som levererar hushållsvatten har varit cirka 200 - 500 euro/gång och inspektionsfrekvensen cirka två gånger per år. De årliga avgifterna för sådana anläggningar har varit i medeltal 400 - 1000 euro per år. Avgifterna för övriga objekt har varit mindre, beroende på tillsynsbehovet. Ändå har exempelvis tillsynen över skolor och läroinrättningar tidvis medfört mycket arbete. Tillsynsavgiften för en skönhetssalong eller annan hudbehandling har varit cirka 100 - 200 euro per gång och dessa tillsynsobjekt inspekteras med ungefär tre års intervall. Avgiftsintäkterna skulle öka jämfört med dem som tidigare uppburits, eftersom i tillsynsavgifterna utom inspektionerna också skulle ingå instruktioner, råd och andra sakkunnigtjänster för företagarna.

De årliga tillsynsavgifterna ska i framtiden basera sig på den avgiftstabell som anges i bilagan till lagen. Tillsynsavgifterna blir då enhetliga på riksnivå och skillnaderna mellan tillsynsenheterna leder inte till en ojämlig situation för företagarna.

Tillsynsavgifterna har hittills varit relativt små (i medeltal 174 euro/objekt), och avgifterna har inte räckt till för att täcka kostnaderna för tillsynen. Då man bedömer om tillsynsavgifterna ska tas ut av allaavgiftspliktiga, vilket varit avsikten redan enligt lagen, skulle avgiftsintäkterna för hälsoskyddstillsynen öka från nuvarande 2,14 miljoner euro till cirka 7,5 miljoner euro. Detta skulle göra det möjligt att effektivera verksamheten och skaffa de tilläggsresurser som saknas till tillsynsenheterna så att tillsynen kunde genomföras mera heltäckande än nu. Det skulle också vara möjligt att ge företagarna effektivare rådgivning.

Också de företagare som inte årligen är föremål för direkta inspektionsåtgärder har nytta av tillsynssystemet genom att de har möjlighet att få sakkunnigtjänster från myndigheten som stöd för sin egen verksamhet. Dessutom har företagarna nytta av att myndigheterna ser till att ingen får konkurrensfördelar genom att försumma förpliktelser i samband med livsmedelssäkerhet eller hälsoskydd och företagarnas allmänna rykte förblir gott.

Tillsynsavgifterna för miljö- och hälsoskyddet

Genom propositionen förbättras kostnadsvarsigheten för de avgifter som tas ut för tillsynen över miljö- och hälsoskyddet. I princip borde näringen också med stöd av den nuvarande lagen ända sedan 2006 ha stått för kostnaderna för tillsynen. Före det anordnades tillsynen i huvudsak med skattemedel. Eftersom kommunerna med stöd av nuvarande lag fakturerat verksamhetsidkare och företagare endast måttligt, och den andel av tillsynskostnaderna som avgifterna täcker inte stigit till mer än 10–15 % är det motiverat att effektivera avgiftssystemet på det sätt som föreslås i propositionen. Kommunerna har också av näringspolitiska orsaker kunnat subventionera näringsidkarna i sin region, vilket delvis syns i form av små avgiftsintäkter och timtaxor. Engångsavgifterna per företag skulle stiga i den mån det i årsavgiften ingår kostnader för instruktion, rådgivning och annat sakkunnigarbete. Dessutom skulle avgiften tas ut av alla avgiftspliktiga, inte enbart av dem som under året blivit inspekterade. Därigenom stiger det totala beloppet av de avgifter som uppbars av

verksamhetsidkarna. Om ett objekt inspekteras till exempel med tre års intervall skulle den årliga avgiften ändå ställas i relation till inspektionsfrekvensen.

4.1.2 Kommunalekonomiska konsekvenser

Gällande lagstiftning förutsätter att tillsynsavgifter ska tas ut och tillsynsavgifter har införts i alla kommunala tillsynsenheter. Avgiftsintäkterna har ändå varit små. Även om tillsynen inom miljö- och hälsoskyddet har en lång historia är avgiftsbelagd tillsyn en relativt ny sak, vilket varit en orsak till att kommunerna varit försiktiga med att fakturera. Avgifterna per inspektion är små och det är svårt att förutse avgiftsintäkterna. Kommunerna har inte heller alltid fakturerat kommunala aktörer, vilket för sin del har minskat avgiftsintäkterna. Kommunernas interna fakturerings andel av livsmedelstillsynen har uppskattats till 25 % och av hälsoskyddstillsynen till ungefär hälften. Då uppgifterna inom miljö- och hälsoskyddet överförs från kommunerna till landskapen ändras faktureringen till en fakturering mellan landskap och kommuner och den kommer i vilket fall som helst att öka de avgifter som ska uppbäras av kommunerna.

Med tillsynsavgifter täcks för närvarande endast cirka 10-15 % av alla kostnader för tillsynen inom miljö- och hälsoskyddet, i övrigt utövas tillsynen med skattemedel. Å andra sidan har en stor del av uttryckligen tillsynsobjekten enligt hälsoskyddslagen varit kommunernas egen verksamhet, och tillsynsavgifterna har då varit penningöverföring från ett moment till ett annat, och de har egentligen inte ökat kommunens inkomster. När anordnaransvaret för miljö- och hälsoskyddet övergår till landskapen blir kommunerna de viktigaste aktörerna som ska faktureras för tillsynen enligt hälsoskyddslagen.

I kommunens, och i framtiden i landskapets, ekonomiplanering och penningväsende är förutsägbarheten ett viktigt element, då den skapar förutsättningar för långsiktig verksamhet. En fast årsavgift skulle underlätta den ekonomiska planeringen. Om de enskilda små inspektionsavgifterna slås ihop till en avgift som uppbärs en gång om året skulle det förbättra förutsägbarheten och minska antalet fakturor. Med tanke på kommunens, och i framtiden landskapets, ekonomi som helhet måste man också beakta att förebyggandet av hälsofaror genom en tillsyn som sköts effektivt och mångsidigt kan innebära betydande inbesparingar exempelvis vid bekämpningen av mögel- och fuktskador samt matförgiftnings- och vattenedemier.

4.1.3 Konsekvenser för hushållen

Genom de föreslagna reformerna försöker man säkerställa livsmedelssäkerheten och livsmedlens kvalitet samt att informationen om livsmedlen är korrekt och skydda konsumenterna från ekonomiska skador. Genom de nya administrativa tvångsmedel som föreslås, nedläggning av webbplatser, förbättras konsumentskyddet. Livsmedelsverket kunde bestämma att webbplatser ska läggas ner om de livsmedel eller livsmedelskontaktmaterial som saluförs via den eller informationen om dem medför hälsofaror eller av grundad anledning kan misstänkas medföra hälsofaror eller strida mot livsmedelsbestämmelserna på något annat sätt. I den allt vanligare livsmedelshandeln via nätet kan konsumenten inte försäkra sig om kvaliteten på de produkter som saluförs i näthandeln innan de får produkterna. Genom reformen ges tillsynsmyndigheten en metod att effektivare ingripa mot verksamhet som strider mot bestämmelserna.

En annan reform som förstärker konsumentskyddet och underlättar tillsynsmyndigheternas verksamhet är att tillåta inspektioner i utrymmen som är avsedda för boende av privat natur. Reformen skulle göra det möjligt att effektivare övervaka bland annat hembagerier och cateringföretag och skulle vara ägnat att bland annat förebygga matförgiftningsfall. När det gäller hemfrid är det fråga om en grundläggande rättighet som är skyddad av grundlagen. Frågan behandlas närmare i kapitel 4 *Förhållande till grundlagen*.

4.2 Konsekvenser för myndigheterna

Syftet med propositionen är att minska utom företagens också myndigheternas administrativa börda. Förtydligandet av lagens framställningssätt skulle ha positiv inverkan också på myndigheternas verksamhet. En mera strukturerad helhet är lättare att hantera som verktyg för tillsynsmyndigheterna. Då upprepningen av kraven i EU-lagstiftningen lämnas bort från den nationella lagstiftningen ökar det i någon myndigheternas

arbete i form av rådgivning och instruktion, men gör det samtidigt enklare att använda lagen som arbetsredskap och minskar tolkningsproblemen och eventuella motstridigheter med EU-lagstiftningen.

Handeln via nätet och andra nya sätt att idka handel har varit en växande trend redan i flera år också inom livsmedelsbranschen. Den traditionella verksamhetsmodellen som koncentrerar sig på övervakning av livsmedelslokaler har i detta sammanhang visat sig vara opraktisk och inte fungera. Begreppet livsmedelslokal har förlorat sin betydelse i situationer då livsmedlen inte nödvändigtvis finns i det utrymme där företagen idkar sin verksamhet. Det har med stöd av gällande lag varit besvärligt att övervaka så kallade virtuella lokaler och huvudkontor, eftersom det inte förvaras livsmedel i dem och det inte har varit möjligt att klassificera dem som livsmedelslokaler. Dessutom kan lokaler där livsmedelsverksamhet bedrivs vara belägna i lokaler som används för privat boende hemma hos företagen. Genom att i stället för att övervaka livsmedelslokaler fokusera mera på övervakning av livsmedelsverksamhet blir det lättare att i synnerhet övervaka sådan handel. Genom att i vissa fall tillåta inspektioner också i utrymmen som används för permanent boende stöder man denna utveckling och ger livsmedelsmyndigheterna möjlighet att övervaka sådan verksamhet som inte tidigare övervakats.

Slopan det av separat övervakning av första ankomstplats enligt gällande lag minskar företagens administrativa börda. Den nuvarande tillsynen över den första ankomstplatsen har allmänt ansetts ineffektiv och öka tillsynskostnaderna för livsmedelsföretagarna. Det fanns 2017 i Eviras register 685 företagare som importerar livsmedel av animaliskt ursprung från andra EU-medlemsstater. Av dem rapporterade cirka 325 månatligen om sin verksamhet. Det gjordes 187 inspektioner. Evira fakturerade företagarna med första ankomstplats 50 415 euro för inspektionerna. Evira betalade avtalskommunerna 34 916 euro för inspektionerna, varav 16 091 euro var tillsynsavgifter och resten rådgivningsavgifter. Dessutom fakturerade Evira 24 550 euro för analys av prover. Enligt uppskattning användes i hela landet för inspektioner i samband med tillsynen över första ankomstplats, för förberedelse för dessa och för rådgivning åt företagarna i arbetstid 775 timmar, dvs. cirka 0,5 årsverke. Inom Evira var arbetsinsatsen för personer som arbetade med tillsynen över första ankomstplats 2017 cirka 2,2 årsverken. Även om tillsynen över första ankomstplats inte skulle upphöra utan överföras som en uppgift i samband med övrig livsmedelsövervakning, skulle det om de särskilda kraven som gäller tillsyn över första ankomstplats i lagen slopas minska myndigheternas administrativa börda och frigöra resurser för annan tillsyn.

Enligt gällande lag godkänner Livsmedelssäkerhetsverket slakterier och vilthanteringsanläggningar samt anläggningar i anslutning till dem och svarar för deras del för köttbesiktningen och livsmedelstillsynen i samband med dem. Enligt förslaget ska Livsmedelsverket godkänna slakterier, anläggningar för vilthantering och styckningsanläggningar i anslutning till dem och svara för livsmedelstillsynen i dem. För godkännandet av andra godkända livsmedelslokaler i anslutning till slakterier, såsom köttproduktanläggningar och köttberedningsanläggningsanläggningar, och för livsmedelstillsynen i dessa livsmedelslokaler, svarar landskapen. Landskapen svarar för godkännandet och tillsynen av dessa livsmedelslokaler också då de inte är belägna i samband med slakterier. Genom denna ändring får livsmedelslokalerna i köttbranschen en likvärdig ställning när det gäller tillsynen oberoende av om de är belägna i anslutning till ett slakteri eller en vilthanteringsanläggning eller inte. Dessutom minskar antalet uppgifter som Livsmedelsverket ska sköta när landskapen kan sköta tillsynen i samband med övrig tillsyn med samma resurser.

Hos Livsmedelsverket koncentreras samlat internationella sakkunniguppgifter och sakkunniguppgifter i samband med EU-rätten. Enligt propositionen ska Livsmedelsverket svara för sådana riksomfattande och internationella uppgifter i samband med livsmedelssäkerheten som kräver särskild sakkunskap och andra officiella uppgifter samt fungerar i frågor som gäller livsmedelstillsynen som nationell myndighet enligt Europeiska unionens lagstiftning och nationella myndighet eller kontaktpunkt enligt internationella avtal då detta inte enligt bestämmelserna är någon annan myndighets uppgift. Uppgifter med motsvarande innehåll är enligt gällande lag Eviras uppgifter. Den föreslagna ändringen förtydliar och stärker dock Livsmedelsverkets ställning som sakkunnigmyndighet och klargör myndigheternas befogenheter i situationer då det är oklart vilken den ansvariga myndigheten är.

Enligt lagen är en av tillsynsmyndighetens uppgifter skyldighet att ge rådgivning och instruktioner. Uppgiften är inte i sig ny utan den har tidigare ingått på definitionsnivå ingått i livsmedelstillsynen. Den föreslagna

bestämmelsen är dock ägnad att förtydliga myndighetsansvaret, Dessutom förbättrar den företagarnas verksamhetsförutsättningar genom att för företagarna ange en tydlig rätt att få rådgivning.

Som en ny uppgift har Livsmedelsverket ålagts att delta i utredning av de importkrav och eventuella transiteringskrav som myndigheterna i destinationsstaten ställer vid livsmedellexport till andra än EU-medlemsstater. Dessutom ska Livsmedelsverket delta i upprättandet av exportutredningsrapporter och andra nödvändiga dokument. Denna uppgift är prövningsbelagd, dvs. Livsmedelsverket ska delta i utredningsarbetet vid behov, om det inte går att få klarhet om kraven på något annat sätt. Livsmedelsverket och landskapen ska också sköta tillsyn i samband med export när tillsynen hänför sig till de importkrav som myndigheterna i destinationsstaten ställer.

Förslagen om utredning av skötseln av offentligrättsliga förpliktelser liksom övrig ekonomisk tillförlitlighet ökar i någon mån livsmedelstillsynsmyndigheternas arbete. Utvecklandet av bestämmelserna om informationsutbyte mellan myndigheterna gör det dock möjligt att information som en gång getts till andra myndigheter också skulle kunna vara tillgänglig för livsmedelstillsynsmyndigheterna. Också bland annat analyserna av utredningarna om hur företagarna skött sina förpliktelser och de åtgärder som de medför skulle innebära mera uppgifter, Själva utredningarna om skötseln av förpliktelser skulle i regel utföras av enheten för utredning av grå ekonomi.

I det praktiska övervakningsarbetet har det förekommit situationer då myndighetens begränsade utbud av metoder har förhindrat effektivt ingripande i oärlig verksamhet eller verksamhet som annars strider mot bestämmelserna. I propositionen har medtagits två nya administrativa tvångsmedel, som ger tillsynsmyndigheterna nya verktyg för att ingripa i sådan verksamhet. Det första tvångsmedlet ansluter sig till förslaget om utredning av skötseln av offentligrättsliga förpliktelser. Enligt det kan tillsynsmyndigheten avbryta eller stoppa livsmedelsverksamheten i en registrerad livsmedelslokal eller kontaktmaterialverksamheten på ett anmält verksamhetsställe, om vissa i lagen angivna villkor uppfylls. Enligt det andra nya tvångsmedlet kan Livsmedelsverket beordra att en företagares webbplats ska läggas ner, om de livsmedel eller livsmedelskontaktmaterial som saluförs via den eller informationen om dem medför hälsofara eller av grundad anledning kan misstänkas medföra hälsofara eller strida mot livsmedelsbestämmelserna på något annat sätt. Också kriterierna för vissa andra tvångsmedel som redan finns i den gällande lagen (förbud, omhändertagande, förbud mot och rättelse av marknadsföring) har ändrats så att de bättre lämpar sig för de situationer som förekommit i det praktiska övervakningsarbetet.

Verkställandet av livsmedelslagen och hälsoskyddslagen och den myndighetstillsyn som utövas med stöd av dem bör vara högklassiga och riskbaserade samt förebygga hälsofador. Den systematiska tillsynen bör vara välplanerad, inriktas enligt riskerna och så mångsidig och effektiv som möjligt i förhållande till de tillgängliga resurserna.

Genom de föreslagna lagändringarna tryggas myndigheternas förutsättningar att upprätthålla en högklassig tillsyn. Genom lagförslaget tryggas landskapens möjligheter att upprätthålla miljö- och hälsoskyddet genom att effektivisera uppbärandet av avgifter för tillsynen och förbättra förutsägbarheten för avgiftsintäkterna. Målsättningen med propositionen är att göra det möjligt att i framtiden tydligare inrikta resurserna på sådana tillsynsåtgärder som har en så god genomslagskraft som möjligt.

Förändringen gör det också lättare för kommuner och landskap att bedriva ett samarbete med låg tröskel när landskapens tjänstemän kunde samarbeta med kommunerna inom ramen för årsavgifter i stället för enskilda avgiftsbelagda prestationer. Genom den föreslagna årsavgiften för tillsynen kunde man täcka exempelvis landskapets hälsoskyddsmyndigheters stöd i kommunernas arbetsgrupper för inomhusluften, där representanten för hälsoskyddsmyndigheten fungera både som sakkunnig och i ett myndighetsuppdrag.

Bekämpningsmedelsrester

Det föreslås att den riskbedömningsuppgift som nämns i punkt 3.2.2m som föregår uppställandet av gränsvärden för bekämpningsmedelsresterska överförs från Evira till Säkerhets- och kemikalieverket. Omfattningen av de uppgifter som överförs är ett årsverke och kostnaden med bikostnader cirka 70 000 euro.

4.3 Konsekvenser för miljön

Syftet med livsmedelslagstiftningen är att säkerställa att de livsmedel som kommer till konsumenterna är trygga och inte medför någon fara för konsumenternas hälsa, omedelbart eller som följd av långvarig användning. Livsmedelssäkerheten i Finland står på en hög nivå internationellt sett. Mängderna skadliga ämnen i livsmedlen är i Finland nästan undantagsvis på en nivå som inte medför några hälsofaror, Propositionen uppskattas ha en positiv inverkan också när det gäller miljökonsekvenserna. Genom de föreslagna ändringarna i lagstiftningen säkerställs myndigheternas förutsättningar att upprätthålla en högklassig livsmedels- och hälsoskyddstillsyn. Den ändring som gäller tillsynsavgifterna styr tillsynen från det nuvarande systemet med avgiftsbelagda inspektionsprestationer mot en mångsidigare tillsyn som använder sig av olika tillsynsmetoder, vilket antas öka tillsynens genomslagskraft också när det gäller att förebygga hälsofaror. Förslaget skulle det göra det möjligt att ekonomiskt utnyttja också andra tillsynsmetoder i de situationer då inspektioner inte är den effektivaste formen av tillsyn.

4.4 Samhälleliga konsekvenser

Genom att förenhetliga och utveckla livsmedelslagstiftningen säkerställer man att livsmedlen är trygga från hälsosynpunkt och ekonomiskt. En tydlig lagstiftning ökar säkerheten i företagarnas verksamhet och förebygger osund konkurrens. Genom att göra lagen tydligare förbättrar man livsmedelsbranschens verksamhetsförutsättningar för hela livsmedelskedjans del. I Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 fastställs principen att det är livsmedelsföretagarna som har det primära ansvaret för livsmedels och foders säkerhet. Myndigheternas skyldighet är att genom sin egen verksamhet säkerställa att livsmedelsföretagarna uppfyller de förpliktelser som gäller dem. Bestämmelser om att näringsidkarna har det primära ansvaret för livsmedelssäkerheten och för skyldigheten att ordna sin egenkontroll ingår redan i den gällande nationella lagstiftningen. Genom att utveckla tillsynen stöder man denna princip och skapar förtroende på marknaden. Samtidigt utvecklas förtroendet mellan myndigheterna och företagarna. Revideringen av avgiftsbestämmelserna skapar förutsägbarhet och då myndigheterna får bättre möjligheter att ingripa i exempelvis misstänkta livsmedelsbedrägerier och – förfalskningar skapar det förtroende och förbättrar verksamheten på marknaden.

5 Beredningen av propositionen

5.1 Beredningskedan och beredningsmaterial

Lagen har beretts vid jord- och skogsbruksministeriet i samarbete med de myndigheter som är centrala med tanke på tillämpningen av lagen. Vid beredningen har som utgångspunkt använts en enkät som 2014 gjordes bland livsmedelsföretagarna om hur livsmedelslagen motsvarar utmaningarna under 2010-talet och i framtiden. Under lagprojektet har det hållits flera informationsmöten. Sommaren 2016 hölls fyra informationsmöten med olika teman, ett diskussionsmöte i maj 2017 samt två informationsmöten i februari och maj 2018. Under mötena behandlades problem och brister i den gällande lagstiftningen och man försökte genom att diskutera finna de bästa möjliga lösningarna på dem. Då projektet framskreds presenterades under mötena lagstiftningsprojektets resultat och utvecklingsförslag togs emot. De lösnings- och utvecklingsförslag som togs fram under mötena har också i stor utsträckning utnyttjats vid utarbetandet av propositionen.

5.2. Remissyttranden och hur de har beaktats

6 Andra omständigheter som påverkar propositionen

6.1 Samband med andra propositioner

Genom regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om inrättande av landskap och om en reform av ordnandet av social- och hälsovården samt till lämnande av

underrättelse enligt artikel 12 och 13 i Europeiska stadgan om lokal självstyrelse (RP 15/2017 rd) inrättas i Finland 18 landskap. Landskapsreformen påverkar myndigheterna inom livsmedelsbranschen och deras befogenheter. Kommunernas och regionförvaltningsverkens uppgifter när det gäller miljö- och hälsoskyddet överförs i samband med propositionen genom ett lagpaket till landskapen. I detta sammanhang ändras också gällande livsmedelslag till de delar som gäller myndigheterna och deras uppgifter. Eftersom landskapens myndighetsuppgifter har beaktats redan i denna proposition förutsätts för att den ska träda i kraft att också lagstiftningen om landskapen träder i kraft.

DETALJMOTIVERING

1 LAGFÖRSLAG

1.1 Livsmedelslag

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 § Lagens syfte: Syftet med lagen är att trygga konsumentens hälsa och ekonomiska intressen. De livsmedel som används av konsumenterna ska vara trygga, och de får inte orsaka fara för konsumenternas hälsa direkt eller till följd av långvarig användning. Enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 anses livsmedel inte vara säkra om de är skadliga för hälsan eller för övrigt otjänliga som människoföda. Även livsmedlens hälsomässiga kvalitet ska vara god. Även om livsmedlet inte nödvändigtvis orsakade egentlig hälsofara, kan livsmedlet vara otjänligt som människoföda, om det till exempel organoleptiskt bedömt på grund av förskämning, nedsmutsning eller främmande lukt eller smak inte motsvarar sådana egenskaper som av motiverad anledning kan förväntas av livsmedel. Den hälsomässiga kvaliteten omfattar även livsmedlens näringsmässiga kvalitet. Ett annat syfte med lagen är att säkra livsmedlens övriga kvalitet enligt livsmedelsbestämmelserna. För vissa produktgrupper, till exempel choklad, fruktjuice och fruktsylt, har det i EU-lagstiftningen ställts detaljerade krav vad gäller sammansättningen och produktnamn. För att trygga konsumenternas ekonomiska intressen ska den information som ges om livsmedel vara sanningsenlig och tillräcklig och den får inte vilseleda vad gäller livsmedlets egenskaper eller andra omständigheter. För att trygga konsumenternas hälsa och ekonomiska intressen ska även livsmedelskontaktmaterial vara tryggt och de uppgifter som ges om det ska vara tillräckliga och korrekta.

Enligt paragrafens 1 mom. ska ett annat syfte med lagen vara att för sin del möjliggöra verksamhetsbetingelserna för livsmedelsföretagare och företagare i kontaktmaterialbranschen. Klara och konsekventa krav förbättrar företagarnas rättssäkerhet. Genom att iaktta kraven i denna lag och i andra livsmedelsbestämmelser ser livsmedelsföretagarna till att deras verksamhet följer lagen och tryggar för sin del att syftet med lagen genomförs. Detta förbättrar företagarnas verksamhetsbetingelser och möjligheter till framgång på marknaden och minskar företagarnas ekonomiska risker när det gäller till exempel tillbakadragning.

Enligt 2 mom. i paragrafen är ett annat syfte med lagen att trygga livsmedelsbestämmelsernas riskbaserade tillämpning. Vid genomförandet av förpliktelserna i livsmedelsbestämmelserna och tillsynen av att de följs ska karaktären och omfattningen av livsmedelsföretagarens verksamhet samt andra omständigheter som påverkar livsmedelssäkerheten och konsumentskyddet beaktas. Riskbaseringen ska tillämpas i den omfattning som det från fall till fall enligt ifrågasvarande lagstiftning är möjligt. Om det till exempel har föreskrivits detaljerade krav på ett visst livsmedels sammansättning eller märkningar, kan man inte avvika från dem på basis av risker, ifall det inte separat uttryckligen har föreskrivits om detta. Företagarens egenkontroll påverkar den risk som orsakas av livsmedels- och kontaktmaterialsverksamheten. Även privata förvaltningssystem av livsmedelssäkerheten som används av företagare (Food Safety Management Systems FSMS) och deras auditering, som genomförs av tredje part, kan påverka den risk som orsakas av livsmedels- och kontaktmaterialsverksamheten.

2 § Tillämpningsområde: Lagens tillämpningsområde motsvarar till sitt innehåll tillämpningsområdet för den gällande lagen, men tillämpningsområdet är närmare specificerat än för närvarande. Det föreslås att lagen ska tillämpas på livsmedel, djur som används för livsmedelsproduktion, livsmedelskontaktmaterial, livsmedels-

och livsmedelskontaktmaterialverksamhet, livsmedelsföretagare och livsmedelskontaktmaterialföretagare samt på tillsynen över livsmedel och livsmedelskontaktmaterial i alla stadier av produktions-, bearbetnings- och distributionskedjan från primärproduktionen till konsumenter. För att trygga konsumentens hälsa och ekonomiska intressen samt för att möjliggöra företagarnas verksamhetsbetingelser är det viktigt att lagen omfattar livsmedelskedjan i dess helhet, på samma sätt som den nuvarande livsmedelslagen. Avvikande från tillämpningsområdet för Europaparlamentets och rådets förordning (EG) Nr 178/2002 ska den föreslagna lagen inte gälla foder, om vars trygghet det föreskrivs separat. På samma sätt som i den gällande livsmedelslagen ska lagen även tillämpas på överlåtelse av livsmedel utan ersättning till konsumenten, till exempel som gåva, prov eller för testning.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs om begränsningar i tillämpningsområdet. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 tillämpas inte på primärproduktion avsedd för ett privathushålls eget bruk och privathushålls framställning, hantering eller lagring av livsmedel som är avsedda för eget bruk. En likadan begränsning av tillämpningsområdet ingår även i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004. I enlighet med unionslagstiftningen ska lagen inte tillämpas på primärproduktion avsedd för ett privathushålls eget bruk och privathushålls framställning, hantering eller lagring av livsmedel som är avsedda för eget bruk. Verksamhet som motsvarar den verksamhet som avses i 2 mom. 1 punkten och som helt ska begränsas utanför lagens tillämpningsområde ska enligt förslaget vara överlåtelse av en produkt inom primärproduktionen eller livsmedel som tillverkats av en enskild själv i mindre skala till ett annat privathushåll för att användas där. Det kan till exempel vara fråga om att någon ger en fångad fisk eller hare som gåva till en granne.

Lagen ska inte heller tillämpas på alkoholdrycker eller alkoholpreparat till den del övrig lagstiftning innehåller bestämmelser om dessa. Alkoholdrycker ingår i definitionen av livsmedel i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002. På motsvarande sätt som i förordning (EG) nr 178/2002 ska även den föreslagna lagen gälla sådana egenskaper av alkoholdrycker och alkoholpreparat som omfattas av livsmedelslagstiftningens tillämpningsområde. Alkohollagstiftningen som speciallagstiftning har företräde framför livsmedelslagstiftningen då det finns bestämmelser om någon omständighet i speciallagstiftningen. Enligt den gällande lagstiftningen övervakar livsmedelstillsynsmyndigheter inte alkoholdrycker eller alkoholpreparat som avses i alkohollagen (1102/2017) utan endast drycker som innehåller högst 2,8 volymprocent etylalkohol. Till detta föreslås ingen ändring utan överensstämmelsen av drycker som innehåller mer än 2,8 procent etylalkohol med livsmedelslagstiftningen ska även framöver övervakas av Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet. Ett landskap ska emellertid behandla de anmälningar för registrering av detaljhandelsplatser för alkohol som avses i 13 § 2 mom. i alkohollagen.

Enligt paragrafens 3 mom. ska kraven gällande livsmedels- och kontaktmaterialverksamheten i lagens 3 kap. inte tillämpas på verksamhet som avses i 8 § 3 mom. och 10 § 2 mom. Verksamhet som avses i bestämmelsen är livsmedelsverksamhet som inte bedrivs yrkesmässigt eller i större skala. På dylik verksamhet ska unionens livsmedelshygienlagstiftning enligt Europeiska kommissionens anvisningar inte tillämpas. Motsvarande begränsning av tillämpningsområdet finns även i den gällande lagen.

3 § Europeiska unionens lagstiftning: I paragrafen föreskrivs om genomförandet och tillsynen av Europeiska unionens lagstiftning som hör till lagens tillämpningsområde. I EU-lagstiftningen finns väldigt mycket bestämmelser som gäller livsmedel och livsmedelskontaktmaterial, livsmedels- och kontaktmaterialverksamhet samt livsmedelstillsyn. De viktigaste EU-bestämmelserna har beskrivits i punkt 2.2 i den allmänna motiveringen. Största delen av dessa bestämmelser är EU-förordningar som är allmänt bindande och till alla delar förpliktande. Förordningarna tillämpas som sådana i alla medlemsstater, men tillämpningen av förordningarna kan förutsätta nationella genomförandeåtgärder. I förordningarna ställs det för livsmedelsföretagare förpliktelser, vars iakttagande myndigheterna ska övervaka. De bestämmelser i lagen i vilka det hänvisas till Europeiska unionens medlemsstater gäller också Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och dess medlemsstater i den omfattning som förutsätts i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

4 § Definitioner: I paragrafen har samlats definitioner av begrepp som förekommer i lagen eller i förordningar som utfärdats med stöd av lagen. I paragrafens 1 mom. finns definitionerna i EU-lagstiftningen. Dessa definitioner har beskrivits genom att hänvisa till bestämmelserna i den EU-rättsakt i vilken definitionerna finns.

I paragrafens 2 mom. finns de nationella definitionerna:

1) Med *livsmedelsbestämmelser* avses bestämmelser i eller utfärdade med stöd av den föreslagna lagen samt de gemenskapsbestämmelser som omfattas av tillämpningsområdet för lagen. Livsmedelsbestämmelser är även bestämmelser utfärdade med stöd av gällande lagar som enligt förslagets ikraftträdandebestämmelse ska förbli i kraft tills de ändras eller upphävs.

2) Med *livsmedelstillsyn* avses allmän styrning och rådgivning i anslutning till livsmedelsbestämmelserna samt kontrollåtgärder genom vilka en behörig myndighet fastställer att en livsmedelsföretagare eller en företagare i kontaktmaterialbranschen har iakttagit livsmedelsbestämmelserna. Det finns även bestämmelser om definitioner i anknytning till tillsynen i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625, till exempel definitioner för offentlig kontroll, andra offentliga åtgärder, organ med delegerade uppgifter, officiell veterinär, officiell assistent, besiktning före slakt och besiktning efter slakt.

3) Med *tillsynsmyndighet* avses statens och landskapets myndigheter som sköter tillsynsuppgifter enligt lagen. Statens myndigheter är Livsmedelsverket, Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet, Tullen samt försvarsmakten. Tillsynen av slakterier och styckningsanläggningar i anslutning till dem, som Livsmedelsverket ska ansvara för, handhas enligt förslaget av officiella veterinärer som är anställda av Livsmedelsverket. Landskapet Lappland ska ansvara för tillsynen av renslakterier och livsmedelslokaler i anslutning till dem. Avvikande från vad som föreskrivits om kommunala tillsynsmyndigheter i den gällande lagen, ska det beträffande landskap i den föreslagna lagen inte föreskrivas ifall det med tillsynsmyndighet avses ett organ med flera medlemmar som utsetts av landskapet och som tar hand om livsmedelstillsynen i en kommun eller en tjänsteinnehavare till vilken landskapet delegerat befogenheter. Landskapet ska självt bestämma hur tillsynen ordnas.

4) Med *tillsynsobjekt* avses en plats där det bedrivs, eller där det finns anledning att anta att det bedrivs, livsmedels- eller kontaktmaterialverksamhet eller där det förvaras information som är av betydelse med tanke på iakttagandet av livsmedelsbestämmelserna. Tillsynsobjektet kan utöver ett traditionellt primärproduktionsställe eller en livsmedelslokal vara till exempel en importörs lager eller distributionscenter. Tillsynsobjektet kan också till exempel vara en centralaffärs huvudkontor där det förvaras information som är av betydelse för att till exempel utreda huruvida förpackningsmärkningarna på de egna produktmärkena överensstämmer med livsmedelsbestämmelserna. Tillsynsobjektet kan till exempel även vara verksamhetsplatsen av ett företag i livsmedelsbranschen som bedriver försäljning av livsmedel på internet.

5) Med *utomstående sakkunnig* avses ett organ eller en fysisk person, som en tillsynsmyndighet har befullmäktigat att utföra av tillsynsmyndigheten fastställda sakkunnig-, undersöknings- och inspektionsuppgifter som ingår i den officiella tillsynen eller i andra officiella åtgärder. Tillsynsmyndigheten ska fastställa från fall till fall vilka uppgifter utomstående sakkunniga utför. Utomstående sakkunniga ska inte fatta administrativa beslut. Ett organ med delegerade uppgifter har definierats i artikel 3.5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2017/625.

6) Med *primärproduktion* avses verksamhet enligt artikel 3.17 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002. Dylik verksamhet är produktion, uppfödning eller odling av primärprodukter inklusive skörd, mjölkning och produktion av livsmedelsproducerande djur före slakt. Jakt, fiske och insamling av vilda produkter omfattas också av primärproduktionen. Till primärprodukterna räknas till exempel mjölkkråvara, slaktdjur, skjutet vilt som inte flåtts eller plockats, orensad eller på båten rensad fisk samt svamp, bär och grönsaker. Med primärproduktion avses även direkta leveranser av små mängder primärprodukter till konsumenter eller till lokala detaljhandelsanläggningar som avses i artikel 1.3 c i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004.

7) Med *primärproduktionsställe* avses alla de ställen där primärproduktion av livsmedel bedrivs. Primärproduktionsställen är till exempel lantgårdar, trädgårdar, fiskefartyg, vattenbruksanläggningar, mjölkproduktionsenheter, andra djurhållningsenheter och renskiljningsplatser. Primärproduktionen, lagringen och iordningställandet av primärprodukter samt transporten av dessa förutsätter inte att de byggnader, lokaler, anordningar, färdmedel eller utrymmen utomhus eller inomhus som är avsedda för denna verksamhet registreras som livsmedelslokaler. Om produkterna dock hanteras på annat sätt, t.ex. skalas eller placeras i färdiga konsumentförpackningar, förutsätter detta registrering som livsmedelslokal.

8) Med *primärproduktionsföretagare* avses livsmedelsföretagare som bedriver primärproduktion och verksamhet i anslutning till den.

9) Med *livsmedelsverksamhet* avses alla skeden verksamhet för produktion, förädling och distribution av livsmedel som bedrivs av en livsmedelsföretagare. Enligt artikel 3.16 i Europaparlamentets och rådets

förordning (EG) nr 178/2002 ska till stadier i produktions-, bearbetnings- och distributionskedjan höra primärproduktion, framställning, lagring, transport, partihandel, detaljhandel och annan distribution samt import och export av livsmedel. Motsvarande definition finns inte i den gällande lagen.

10) Med *livsmedelslokal* avses byggnad, lokal eller en del därav eller annat utrymme utomhus eller inomhus där livsmedel som är avsedda för försäljning eller annan överlåtelse tillverkas, förvaras, transporteras, saluförs, serveras eller på annat sätt hanteras. Ett primärproduktionsställe betraktas inte som livsmedelslokal. En livsmedelslokal kan också vara belägen på passagerarfartyg, i flygplan, på tåg eller i andra allmänna forskaffningsmedel. Begreppet livsmedelslokal ska i princip omfatta alla lokaler och utrymmen som hör till livsmedelskedjan utöver primärproduktionsplatser. På samma sätt som i den gällande lagstiftningen ska livsmedelslokalerna antingen anmälas eller godkännas. I stället för anmälan ska man dock använda termen registrering, som motsvarar terminologin i artikel 6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 samt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004. Till livsmedelslokalerna räknas också utrymmen där endast konsumentägda livsmedel hanteras, om livsmedlet återbördas till konsumentens privathushåll för användning.

11) Med *mobila livsmedelslokaler* avses rörliga och tillfälliga lokaler som avses i kapitel III i bilaga II till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004. Mobila livsmedelslokaler är till exempel en försäljningsbil, en vagn, ett tält, en container, en cykel eller en båt.

12) Med *köttbesiktning* avses besiktigande av levande djur (*ante mortem*-besiktigande) samt besiktigande av slaktkroppen och andra delar av djuret efter slakt (*post mortem*-besiktigande) och åtgärder i anslutning till dem.

13) Med *renskötselområde* avses ett renskötselområde såsom det definieras i 2 § i renskötsellagen (848/1990).

14) Med *renslakteri* avses ett slakteri som är beläget på ett renskötselområde, där det huvudsakligen slaktas renar. På ett renslakteri ska man tillfälligt även kunna slakta djur av andra djurarter förutsatt att slakteriet har godkännande för detta.

15) Med *frilevande vilt* avses frilevande vilt, såsom det definieras i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 bilaga I punkt 1.5., vilda hov- och klövdjur samt hardjur och landlevande däggdjur som är föremål för jakt i syfte att användas som livsmedel och anses vara frilevande vilt enligt tillämplig lagstiftning i den berörda medlemsstaten, däribland däggdjur som lever fritt inom ett inhägnat område under liknande förhållanden som vilda djur, och frilevande vild fågel som är föremål för jakt i syfte att användas som livsmedel. Eftersom definitionen i förordning (EG) nr 852/2004 endast gäller landlevande däggdjur, har det ansetts vara nödvändigt att lägga sälen till den nationella definitionen. Definitionen motsvarar definitionen i gällande lag.

16) Med *insekt* avses uppfödda insekter som godkänns enligt artikel 6.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/2283. Definitionen finns inte i den gällande lagen. För livsmedelsanvändningen av insekter skapades harmoniserade principer och regler genom förordning (EU) 2015/2283, vars tillämpning inleddes den 1 januari 2018.

17) Med *livsmedelskontaktmaterial* avses material och produkter som direkt eller indirekt är i kontakt med livsmedel eller som är avsedda att komma i kontakt med livsmedel eller som kan förväntas komma i kontakt med livsmedel. Innehållsmässigt motsvarar definitionen av material och produkter som kommer i beröring med livsmedel enligt artikel 1.2 i Europaparlamentets och rådets förordning. Med termen livsmedelskontaktmaterial ersätts begreppet ”produkter som kommer i beröring med livsmedel” i den gällande lagen.

18) Med *kontaktmaterialverksamhet* avses tillverkning av slutligt livsmedelskontaktmaterial och tillverkning av material och produkter som används vid dess tillverkning, partihandel med och annan distribution av livsmedelskontaktmaterial samt import på den inre marknaden eller import från länder utanför Europeiska unionen.

19) Med *företagare i kontaktmaterialbranschen* avses företagare som släpper ut livsmedelskontaktmaterial på marknaden.

20) Med *gränsveterinär* avses en gränsveterinär enligt definitionen i 4 § 1 punkten i lagen om veterinärgränskontroll (1192/1996). Enligt definitionen är gränsveterinär en legitimerad veterinär som är i vederbörande ministeriums tjänst och utför uppgifter enligt nämnda lag eller som vederbörande ministerium har bemyndigat att utföra uppgifter enligt denna lag och vikarien för en sådan veterinär.

21) Med *egenkontroll* avses ett system som förutsätts enligt bestämmelserna i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 178/2002 och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 852/2004, genom vilket livsmedelsföretagaren kontrollerar risker i anslutning till sin verksamhet och säkerställer att livsmedlet,

primärproduktionsstället och livsmedelslokalen samt den verksamhet som bedrivs där uppfyller de krav som ställs i livsmedelsbestämmelserna. Med egenkontroll av kontaktmaterialverksamhet avses ett system som förutsätts i kommissionens förordning (EG) nr 2023/2006 och genom vilket en företagare i kontaktmaterialbranschen kontrollerar risker i anslutning till sin verksamhet och säkerställer att livsmedelskontaktmaterialiet och livsmedelskontaktmaterialverksamheten uppfyller de krav som ställs i livsmedelsbestämmelserna.

22) Med *hälsofara* avses varje slag av biologisk, kemisk eller fysikalisk faktor eller motsvarande tillstånd hos livsmedel eller livsmedelskontaktmaterial som kan äventyra konsumentens säkerhet. Hälsofaran kan uppstå omedelbart eller efter en kortare eller längre tids användning. Definitionen i gällande lagstiftning har specificerats att bättre motsvara definitionen av fara enligt artikel 3.14 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002.

23) Med *lättfördärliga livsmedel* avses livsmedel som på grund av sina egenskaper erbjuder goda möjligheter för mikrober att föröka sig, och som därför måste förvaras antingen i låga eller höga temperaturer.

Med temperaturkontrollen av livsmedel förebyggs eller fördröjs tillväxten av mikrober som är menliga för hälsan samt uppståendet av andra eventuella menliga egenskaper i livsmedel. På det här sättet vill man säkerställa att ett livsmedel förvaras som duglig som människoföda och att livsmedlets kvalitativa egenskaper förblir typiska för produkten. Förvaringstemperaturer kan antingen ha definierats i lagstiftningen eller vara temperatur-tidskombinationer definierade av tillverkaren. Definitionen lättfördärliga livsmedel omfattar även livsmedel som mikrobiologiskt är lättfördärliga enligt artikel 24 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1169/2011. Med mikrobiologiskt lättfördärliga livsmedel avses livsmedel som efter en kort period kan antas utgöra en omedelbar fara för människors hälsa. För lättfördärliga livsmedel har produktens tillverkare ställt förvaringstid, som i förpackade livsmedel är antingen ett "bäst före"-datum eller sista förbrukningsdag. I vissa fall begränsas livsmedlets hållbarhet till tillverkningsdagen. Även djupfrysta livsmedel är lättfördärliga livsmedel.

24) Med *annan överlåtelse* avses överlåtelse av livsmedel utan ersättning till exempel som gåva eller prov. Livsmedelsbestämmelserna gäller även livsmedel som överläts utan vederlag. Definitionen motsvarar definitionen i gällande lag.

25) Med *privathushåll* avses en familjs eller persons enskilda hushåll.

26) Med *namnskyddade produkter* avses sådana ursprungsbeteckningar och skyddade geografiska beteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel samt sådana garanterade traditionella specialiteter som avses i artikel 5 och 18 i Europaparlamentets och rådets förordning om kvalitetsordningar för jordbruksprodukter och livsmedel (EU) nr 1151/2012. Till den här delen motsvarar definitionen den definition som 2014 lades till den gällande lagen. I förslaget avses med namnskyddade produkter även sådana geografiska beteckningar som avses i artikel 2.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 251/2014 om definition, beskrivning, presentation och märkning av, samt skydd av geografiska beteckningar för, aromatiserade vinprodukter och om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 1601/91 samt sådana produkter med skyddade geografiska beteckningar som avses i artikel 2.6 i Europaparlamentets och rådets förordning om definition, presentation och märkning av spritdrycker, användning av namn på spritdrycker i presentationen och märkningen av andra livsmedel, samt om skydd av geografiska beteckningar för spritdrycker (EU) 2018/---.

2 kap. Särskilda krav på livsmedels- och livsmedelskontaktmaterialverksamhet

5 § Särskilda krav på livsmedels- och livsmedelskontaktmaterialverksamhet: Det föreslås att de allmänna kraven på livsmedel och uppgifter om livsmedel, livsmedelslokaler och primärproduktionsplats, behandling, förvaring och transport av livsmedel samt djur som används för livsmedelsproduktion i den gällande lagen ska slopas från livsmedelslagen. Upprepande av kraven i den nationella lagstiftningen är inte nödvändigt, eftersom motsvarande krav ingår i EU-lagstiftningen. De centrala EU-bestämmelserna till den här delen är de allmänna EU-bestämmelserna gällande livsmedel och livsmedelskontaktmaterial som beskrivs i punkt 2.2.1 i den allmänna motiveringen ovan samt EU-bestämmelserna om livsmedelshygien som beskrivs i punkt 2.2.2.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs att livsmedel till sina egenskaper ska vara lämpade som människoföda, inte förorsaka hälsofara och informationen om dem får inte vilseleda konsumenterna. Detta krav ska för livsmedlens del tillämpas tillsammans med artiklarna 11, 12 och 14 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 samt med artikel 4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2002 och artikel

3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 samt med kommissionens förordning (EG) 2073/2005. Livsmedelskontaktmaterial ska vara sådant att det inte orsakar fara för människans hälsa. Detta krav ska tillämpas tillsammans med kraven i artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1935/2004.

Enligt paragrafens 2 mom. ska det, för att genomföra de allmänna kraven gällande livsmedel och livsmedelskontaktmaterial, vara möjligt att genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärda närmare bestämmelser om livsmedlens sammansättning, mikrobiologiska kvalitet och främmande ämnen i livsmedel, livsmedlens tillsatser, aromer, enzymer, näringsämnen och processhjälpmedel, nationella arrangemang som förutsätts av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/2283 om nya livsmedel och om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1169/2011 och upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 258/97 och kommissionens förordning (EG) nr 1852/2001, de uppgifter som ges på livsmedelsförpackningar, i broschyrer, i reklam eller i andra marknadsföringssammanhang samt de uppgifter som ges om livsmedelskontaktmaterial samt om användningen och renhetskraven i fråga om dem.

Enligt paragrafens 2 mom. 5 punkten ska det vara möjligt att genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärda närmare bestämmelser om de uppgifter som ska ges om nationella benämningar på alkoholdrycker, vilka är möjliga enligt Europeiska unionens lagstiftning, om deras sammansättning och om dryckerna. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i gällande lag. Definitioner av vissa alkoholdrycker (öl, cider, fruktvin och starkt fruktvin) har funnits i 1 § i förordningen alkoholdrycker och sprit (1344/1994). Nämnda förordning upphävdes genom den nya alkohollagen (1102/2017) så att endast 2, 3 och 4 § förblev i kraft. I dessa paragrafer föreskrivs bland annat om sammansättningen och benämningarna av fruktvin. Definitioner av vissa alkoholdrycker (öl, cider, fruktvin och starkt fruktvin) har funnits i 1 § i förordningen alkoholdrycker och sprit (1344/1994). Nämnda förordning upphävdes genom den nya alkohollagen (1102/2017) så att endast 2, 3 och 4 § förblev i kraft. I dessa paragrafer föreskrivs bland annat om sammansättningen och benämningarna av fruktvin. I del II i bilaga VII till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 1308/2013 definieras vad som avses med vin. Enligt bestämmelsen kan medlemsstaterna dock tillåta att uttrycket "vin" används i ett sammansatt ord med namnet på en frukt för att saluföra produkter som erhållits genom jäsnings av andra frukter än druvor. Med stöd av denna bestämmelse har definitioner av fruktvin och starkt fruktvin funnits i förordningen om alkoholdrycker och sprit (1344/1994). Med tanke på det konsekventa iakttagandet av livsmedelsbestämmelser samt för att säkerställa att konsumenten inte vilseleds är det motiverat att definitioner av vissa alkoholdrycker finns i lagstiftningen. Därför finns det i 2 mom. 5 punkten ett befullmäktigande att genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet föreskriva om ärendet.

Enligt paragrafens 3 och 4 mom. kan det genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärdas närmare bestämmelser om anmälan om kosttillskott till livsmedel samt om andra nationella arrangemang som förutsätts av tillämpningen av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1925/2004 samt om anmälan av kosttillskott till Livsmedelsverket. De motsvarande bestämmelserna i den gällande lagstiftningen har specificerats så att skyldigheten att göra anmälan enligt lagen gäller företagare som tillverkar, för sin räkning låter tillverka eller importerar livsmedel som omfattas av lagens tillämpningsområde och även företagare som på annat sätt släpper ut på marknaden livsmedel som omfattas av tillämpningsområdet för bestämmelserna. Denna formulering gör att kravet även gäller för distansförsäljning från ett annat land utan egentlig import. På det här sättet säkerställs livsmedelsföretagarnas jämlika behandling.

Enligt paragrafens 5 mom. får närmare bestämmelser om innehållet i och distributionen av det informationsmaterial om föda för spädbarn och småbarn som krävs i Europeiska gemenskapens lagstiftning utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Bestämmelsen motsvarar bestämmelsen i gällande lag.

Enligt paragrafens 6 mom. kan det genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om nationella arrangemang som förutsätts av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1829/2003. Förordning (EG) nr 1829/2003 innehåller bestämmelser om säkerhetsvärdering, godkännande och märkning av genetiskt modifierade livsmedel. Riskbedömningen av dessa produkter görs på ett koncentrerat sätt av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (Efsa). Behandlingen av beviljandet av tillstånd sker på ett

centraliserat sätt på unionsnivån. Avsikten är att genom förordning av statsrådet föreskriva om bildandet av en nationell uppfattning mellan myndigheter gällande godkännandet av genetiskt modifierade livsmedel. På tillsynen över genetiskt modifierade livsmedel ska tillämpas det som annanstans har föreskrivits om tillsynen över livsmedel. Bestämmelsen motsvarar 8 § 4 mom. i den gällande lagen.

6 § Särskilda krav på livsmedelsverksamhet: Det föreslås att de allmänna kraven på livsmedelslokaler och primärproduktionsplatser, behandling, förvaring och transport av livsmedel samt djur som används för livsmedelsproduktion i den gällande lagstiftningen ska slopas från livsmedelslagen. Upprepande av dessa allmänna krav i den nationella lagstiftningen är inte nödvändigt, eftersom motsvarande krav ingår i EU-lagstiftningen. De centrala EU-bestämmelserna till den här delen är de allmänna EU-bestämmelserna gällande livsmedel och livsmedelskontaktmaterial som beskrivs i punkt 2.2.1 i den allmänna motiveringen.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs att livsmedelsverksamhet ska vara sådan att den inte orsakar fara för människans hälsa. Enligt förslaget ska livsmedelslokaler och primärproduktionsställen och den verksamhet som där bedrivs vara sådana att säkerheten hos de livsmedel som produceras, tillverkas, förvaras eller hanteras där inte äventyras. Livsmedlen, livsmedelslokalerna och primärproduktionsställena ska också i övrigt uppfylla de krav som ställs i livsmedelsbestämmelserna. På primärproduktion och livsmedelslokaler ställs krav av olika slag även i Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 852/2004 och 853/2004. En livsmedelslokal och ett primärproduktionsställe får inte användas för något annat ändamål på sådant sätt att hälsofara kan uppkomma.

Enligt paragrafens 2 mom. 1 punkten ska det vara möjligt att genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärda närmare bestämmelser om nationella bestämmelser om verksamheter som avses i artikel 1.2 led c i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 och i artikel 1.3 led c, d och e och 1.5 led b(ii) samt artikel 10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004. En producent kan till exempel överlåta små mängder av kött av på gården slaktade fjäderfän eller harar från en registrerad livsmedelslokal utan köttbesiktning till konsumenten eller till den lokala detaljhandeln. Bestämmelsen motsvarar bestämmelsen i den gällande lagen.

Enligt paragrafens 2 mom. ska det vara möjligt att genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärda närmare bestämmelser om livsmedelsverksamhet samt strukturella och funktionella krav som gäller primärproduktionsställen och livsmedelslokaler. Det kan till exempel vara möjligt att utfärda närmare bestämmelser om kvalitetskraven på vatten och om personalens hygienkrav. Bestämmelsen motsvarar bestämmelsen i den gällande lagen.

Livsmedel ska hanteras, förvaras och transporteras så att livsmedlens goda hygieniska kvalitet inte äventyras. Enligt paragrafens 2 mom. 3 punkten ska det vara möjligt att genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärda närmare bestämmelser om krav som gäller hantering och transport av livsmedel samt krav på livsmedlens hanterings-, förvarings-, transport, försäljning- och serveringstemperaturer. Genom förordning kunde exempelvis föreskrivas om obligatorisk pastörisering av livsmedel för avlägsnande av sanitär olägenhet, om förhållandena vid transport samt om de temperaturer som krävs för att livsmedel ska bibehålla sin hygieniska kvalitet. Bestämmelsen motsvarar bestämmelsen i den gällande lagen.

Enligt paragrafens 2 mom. ska det vara möjligt att genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärda närmare bestämmelser om det nationella genomförandet av konventionen om internationell transport av lättfördärliga livsmedel och om specialutrustning för sådan transport (FördrS 48/81, ATP-överenskommelsen). Bestämmelsen motsvarar bestämmelsen i den gällande lagen.

Bestämmelser om hälsotillståndet och hanteringen av djur som används för livsmedelsproduktion finns i artikel 4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 samt i artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004. Djur som används för livsmedelsproduktion ska ha ett sådant hälsotillstånd och skötas, hanteras och transporteras på ett sätt som gör det möjligt att trygga en god hygienisk kvalitet på de livsmedel som härrör från dem. Djurets hälsotillstånd ska utöver djurets hälsa även omfatta en situation där djuret utan symptom bär en patogen som kan göra att en människa insjuknar. Enligt paragrafens 2 mom. 5 punkten ska det vara möjligt att genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärda närmare

bestämmelser om hälsotillståndet hos djur som används för livsmedelsproduktion samt om skötsel, hantering, provtagning, undersökningar och transport av dem och om den information som ska ges om djuren.

3 kap. Krav på livsmedels- och livsmedelskontaktmaterialverksamhet

7 § Livsmedels- och kontaktmaterialföretagares tillförlitlighet: I den gällande lagen finns inga bestämmelser om företagarens tillförlitlighet och skötseln av offentligrättsliga skyldigheter som förutsättning för livsmedels- och kontaktmaterialverksamheten. Därmed har tillsynsmyndigheterna inte vid allokeringen av den planerliga tillsynen över livsmedelslagstiftningen eller vid dess genomförande haft en laglig grund att utreda ifall företagaren till exempel under sin verksamhet tagit hand om de offentligrättsliga skyldigheterna. Försummelsen av skötseln av de offentliga skyldigheterna påverkar inte heller möjligheten att vara verksam inom livsmedels- och kontaktmaterialbranschen. Problem vid skötseln av offentliga skyldigheter kan dock återspegla en risk för grå ekonomi. Det är även möjligt att en företagare som försummar sina offentligrättsliga skyldigheter också försummar andra bestämmelser om verksamheten, till exempel kraven för tillförsäkrandet av livsmedelssäkerheten. Genom att avvärja grå ekonomi främjar och stöder man rättvis praxis vid handeln med livsmedel och förebygger otillbörliga förfaringsätt. Samtidigt förbättrar man verksamhetsbetingelserna för företagare som agerar på korrekt sätt och uppfyller sina skyldigheter och främjar ärlig konkurrens inom livsmedelssektorn.

Det föreslås att det i paragrafen ska föreskrivas att förutsättningen för livsmedels- och kontaktmaterialverksamheten är att livsmedels- och kontaktmaterialföretagaren ska vara tillförlitlig. Enligt paragrafens 1 mom. ska en företagare inte anses vara tillförlitlig om han eller hon under tre år före bedömningen upprepade gånger eller i betydande grad har försummat sina registrerings-, rapporterings- och betalningsåtaganden i anslutning till skatter, lagstadgade pensions-, olycksfalls- och arbetslöshetsförsäkringsavgifter samt avgifter som Tullen tar ut eller om han eller hon enligt utmätning eller någon annan utredning är oförmögen att svara för sina skulder eller annars genom sin tidigare verksamhet har visat sig vara uppenbart olämplig för att bedriva verksamhet inom livsmedels- eller kontaktmaterialbranschen.

Med tanke på den jämlika konkurrensen i livsmedelsbranschen samt med tanke på förebyggandet av grå ekonomi är det viktigt att företagen i branschen tar hand om sina förpliktelser gentemot konsumenterna och andra företagare samt även sina lagstadgade förpliktelser. De lagstadgade skyldigheterna i anknytning till skatter, socialförsäkringsavgifter samt avgifter som tas ut av Tullen är skyldigheter av olika slag som gäller registrering, anmälan samt erläggandet av prestationer. Deras försummelse kan innebära att företagaren är ekonomiskt opålitlig. En företagare som försummar sina skyldigheter får en omotiverad fördel jämfört med andra genom att undvika offentligrättsliga avgifter och försvårar genom sin verksamhet jämlik konkurrens till exempel genom att sälja sina produkter till ett billigare pris än andra. En företagares insolvens ökar också risken för missbruk och försummelsen av skyldigheter och är därmed en faktor som på ett avgörande sätt påverkar ekonomisk pålitlighet.

Enligt 2 punkten i momentet ska en livsmedelsföretagare inte heller anses vara tillförlitlig om han eller hon enligt utmätning eller någon annan utredning är oförmögen att svara för sina skulder.

Enligt 3 punkten i momentet kan man vid bedömningen av livsmedelsföretagarens tillförlitlighet även ta hänsyn till annat olämpligt förfarande i den tidigare verksamheten. Sådant olämpligt förfarande som avses i momentet och som visar att företagarens uppenbart är olämplig för att bedriva verksamhet inom livsmedelsbranschen är enligt förslaget till exempel verksamhet som har visat betydande likgiltighet gentemot tryggheten av livsmedelssäkerheten samt konsumenternas säkerhet. Även tidigare falskt förfarande i affärsverksamheten kan enligt förslaget beaktas när företagarens tillförlitlighet bedöms. Man ska också kunna ta hänsyn till företagarens upprepade konkurser när hans eller hennes tillförlitlighet bedöms, framför allt ifall de offentligrättsliga skyldigheterna inte har skötts i dem.

Vid bedömningen av tillförlitligheten av en företagare i livsmedelsbranschen ska man ta hänsyn till huruvida försummelseerna upprepas och till dess eurobelopp, ifall det kan mätas. Till exempel enstaka försummelse av anmälningar som är jämförbara med glömska eller oaktsamhet eller försummelse av avgifter vars penningbelopp är lågt ska normalt inte visa att en livsmedelsföretagare är otillförlitlig. En livsmedelsföretagare

ska inte heller anses vara otillförlitlig om det till exempel finns en betalningsplan för en skatteskuld och företagaren följer dess villkor.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs vilka det i 1 mom. avsedda kravet på tillförlitlighet gäller då anmälan lämnas av en juridisk person. För att kravet på tillförlitlighet i fråga om en juridisk person uppfylls, ska alla de aktörer som nämns i bestämmelsen vara tillförlitliga. Enligt förslaget ska kravet på tillförlitlighet gälla verkställande direktören och dennes ställföreträdare, medlemmar och suppleanter i styrelsen, medlemmar och suppleanter i förvaltningsrådet och jämförbara organ, ansvariga bolagsmän och andra som hör till den högsta ledningen och även dem som direkt eller indirekt innehar mer än 25 procent av aktierna i ett aktiebolag eller av den rösträtt som aktierna medför eller motsvarande ägande- eller bestämmanderätt i en annan sammanslutning.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs om möjligheten att vid bedömning av tillförlitligheten även ta hänsyn till hur livsmedelsföretagare och de företag och organisationer som har en direkt eller indirekt koppling till dess ansvarspersoner har tagit hand om sina skyldigheter. Momentet innehåller en referens till 3 § i företags- och organisationsdatalagen (244/2001), som innehåller en förteckning över de företag och organisationer som registreras enligt nämnda lag. Med företag och organisationer som har en direkt koppling till företaget och organisationen avses till exempel ett aktiebolag som delvis eller helt ägs av organisationen eller ett aktiebolag som är bolagsman i ett öppet bolag. Med företag och organisationer som har en indirekt koppling till företaget och organisationen avses å andra sidan till exempel företag och organisationer som har en koppling till företaget eller organisationen genom dess ansvarsperson eller ett annat företag eller en annan organisation. Ett företag eller en organisation som har indirekt koppling till ett aktiebolag är till exempel ett annat aktiebolag som ägs ensamt av dess styrelseledamot eller ett systerbolag som ägs av moderbolaget. Med företag eller organisation som har direkt koppling med en fysisk person avses företag eller organisation där han eller hon fungerar eller har fungerat som ansvarsperson. Med företag eller organisation som har indirekt koppling med en fysisk person avses företag eller organisation med direkt eller indirekt koppling med personens direkta företags- eller organisationskoppling, till exempel ett moderbolag i vars dotterbolags styrelse personen i fråga sitter. Till den här delen ska livsmedelstillsynsmyndigheten kunna bedöma tillförlitligheten under de tre föregående åren. Utredningen av äldre kopplingar än detta är alltså inte nödvändigt.

Utredningen av tillförlitligheten på det sätt som avses i 3 mom. gällande den övriga företagsverksamheten av en företagare i livsmedels- eller kontaktmaterialbranschen eller gällande ansvarspersoner för en juridisk person som är företagare ska vara skönsmässigt. Utredning ska vara nödvändigt speciellt då det på basis av uppgifterna om enbart företaget eller dess ansvarspersoner inte är möjligt att bilda en tillräcklig uppfattning för att bedöma tillförlitligheten. Till exempel i en situation där en företagare i livsmedels- eller kontaktmaterialbranschen är ett nyligen grundat aktiebolag eller ifall det har skett betydande förändringar i ansvarspersonerna, kan det med tanke på bedömningen av tillförlitligheten vara nödvändigt att utreda dess ansvarspersoners och ägares annan eller tidigare företagsverksamhet. Ifall de i 1 mom. avsedda skyldigheterna upprepade gånger eller i betydande grad har försummats i livsmedelsföretagares eller dess ansvarspersons annan eller tidigare företagsverksamhet, ska företagaren eller dess ansvarsperson inte kunna betraktas som tillförlitlig på det sätt som avses i bestämmelsen. Utredningen av tillförlitligheten på det sätt som avses i 3 mom. är vanligen inte nödvändigt, ifall verksamheten av en företagare i livsmedels- eller kontaktmaterialbranschen och dess ansvarspersoner under flera års tid har varit etablerat och om det inte heller för övrigt har funnits en anledning att misstänka deras tillförlitlighet.

Bestämmelser om verksamheten av Skatteförvaltningens Enhet för utredning av grå ekonomi finns i lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi (1207/2010). För att utreda tillförlitligheten av en livsmedels- eller kontakmaterialföretagare ska Livsmedelsverket kunna be av Enheten för utredning av grå ekonomi de i 5 § i lagen (1207/2010) avsedda fullgöranderapporter om företagare vars tillförlitlighet det finns anledning att misstänka. Livsmedelsverket kan även begära om nödvändiga tilläggsutredningar av företagare. De åtgärder som vidtas på basis av utredningarna ska vidtas av landskapet.

8 § Primärproduktion av livsmedel på ett registrerat primärproduktionsställe: I paragrafen föreskrivs om primärproduktionsföretagarens skyldighet att till den behöriga tillsynsmyndigheten anmäla ett primärproduktionsställe för registrering av primärproduktionsstället. Den behöriga tillsynsmyndigheten ska även underrättas om verksamheten avbryts eller avslutas.

Primärproduktionen ska definieras i 4 § 2 mom. 6 punkten i lagen. Med primärproduktion avses utöver verksamhet som avses i artikel 3.17 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 även direkta leveranser av små mängder primärprodukter till konsumenter eller till lokala detaljhandelsanläggningar som avses i artikel 1.2 c i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 och i artikel 1.3 c i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004.

Enligt paragrafens 2 mom. behöver företagaren inte göra en anmälan om primärproduktion om tillsynsmyndigheten får uppgifter om verksamhet från en annan myndighet. Tillsynsmyndigheten kan få uppgifter om primärproduktion från bland annat landsbygdsförvaltningens informationssystem. När landskapet har fått korrekta och tillräckliga uppgifter om primärproduktionsstället av en annan myndighet, ska landskapet underrätta företagaren om detta. Företagaren behöver inte göra en anmälan om primärproduktionsstället för växter och svampar om verksamheten är en del av samma företagares livsmedelsverksamhet i en registrerad livsmedelslokal. Anmälan behöver inte heller göras om primärproduktion av vilda växter, svampar och vilt. Med primärproduktion av vilda växter och svamp avses plockande och samlande av växter och svamp eller deras delar, såsom rötter, bär och frukt. Lättnaden ska även gälla funktioner i anslutning till plockande och jakt av ovannämnda produkter i enlighet med bilaga I till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004. Bestämmelsen motsvarar bestämmelsen i gällande lag.

Enligt paragrafens 3 mom. behöver anmälan om primärproduktion av växter och svamp inte heller göras om en enskild person överläter växter eller svamp som har eller hon producerat direkt till konsumenten, ifall livsmedelssäkerhetsriskerna i anslutning till verksamheten är ringa. Vid bedömningen av riskerna tar man hänsyn till verksamhetens natur och omfattning, till exempel antalet produkter, de mikrobiologiska eller kemiska risker som ingår i produkterna och verksamhetens upprepade eller tillfälliga natur. Samma lättnad ska även gälla verksamhet som inte kan betraktas som idkande av näring, till exempel leverans av äpplen till en församlings eller idrottsförenings evenemang för att där säljas.

Enligt paragrafens 4 mom. ska anmälan om registreringen av primärproduktionsstället handläggas av det landskap där primärproduktionsstället är beläget, som ska underrätta primärproduktionsföretagaren om att det mottagit anmälan. Den behöriga tillsynsmyndigheten ska även registrera de uppgifter om livsmedelsverksamheten som anmälts i det centraliserade verksamhetsstyrnings- och datahanteringssystemet för miljö- och hälsoskyddet (VATI).

9 § Primärproduktion av livsmedel på ett godkänt primärproduktionsställe: I paragrafen föreskrivs om primärproduktionsföretagarens skyldighet att ansöka om godkännande för ett primärproduktionsställe av groddar hos den behöriga tillsynsmyndigheten. Förutsättningarna för godkännandet har definierats i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 i kommissionens förordning (EU) nr 210/2013. Om godkännande ska ansökas innan verksamheten inleds eller väsentligt ändras. Den behöriga tillsynsmyndigheten ska utan dröjsmål även underrättas om verksamheten avbryts eller avslutas.

Enligt paragrafens 2 mom. behöver man inte ansöka om godkännande av primärproduktionsstället om primärproduktionsföretagaren idkar produktion av groddar i liten skala. För sådan livsmedelsverksamhet ska göras anmälan enligt 8 §.

Enligt paragrafens 3 mom. godkänns primärproduktionsstället av det landskap där primärproduktionsstället är beläget, som ska fatta beslut om godkännandet. I beslutet kan ställas villkor för förebyggande av hälsofaror. För fattandet av beslutet har ställts en tidsfrist på 60 dygn, ifall inte särskilda anledningar förutsätter en längre handläggning av ärendet. Den behöriga tillsynsmyndigheten registrerar även uppgifterna om godkända primärproduktionsställen i det centraliserade verksamhetsstyrnings- och datahanteringssystemet för miljö- och hälsoskyddet (VATI).

10 § Livsmedelsverksamhet i en registrerad livsmedelslokal: I paragrafen föreskrivs om en livsmedelsföretagares skyldighet att göra en skriftlig anmälan om livsmedelsverksamhet i en livsmedelslokal till den behöriga tillsynsmyndigheten för registrering. En dylik livsmedelslokal, som i den nuvarande

lagstiftningen kallas anmäld livsmedelslokal, kallas en registrerad livsmedelslokal. Detta är i linje med artikel 6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 och artikel 4 i förordning (EG) 853/2004, som använder termerna registrering och godkännande. Anmälan ska göras fyra veckor innan verksamheten inleds eller betydande ändringar i verksamheten görs. Det ska vara möjligt att göra anmälan elektronisk enligt bestämmelserna i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003).

Enligt paragrafens 2 mom. behöver anmälan inte göras när verksamheten är ringa och verksamheten i livsmedelsbranschen äger rum i samma lokal som annan näringsverksamhet som företagaren bedriver eller när företagaren är en enskild person eller när verksamheten inte kan betraktas som idkande av näring. Lättnaderna ska gälla verksamhet i livsmedelsbranschen som inte bedrivs yrkesmässigt eller i större skala. På dylik verksamhet ska enligt anvisningar av Europeiska kommissionen unionens livsmedelshygienlagstiftning inte tillämpas. Som yrkesmässig verksamhet eller idkande av näring ska till exempel inte betraktas försäljning på skolor, livsmedelsförsäljning som ordnas av hobbyklubbar eller försäljningen av livsmedel som enskilda tillrett hemma, ifall denna verksamhet inte är kontinuerlig eller regelbunden. Antalet sålda livsmedel ska vara ringa. Inte heller ringa försäljning eller servering av livsmedel i samband med annan näringsverksamhet, till exempel kaffeservering på en frisersalong eller en bilverkstad, förutsätter en anmälan om livsmedelsverksamhet. Enligt lagens 2 § 3 mom. ska på dylik verksamhet inte heller tillämpas bestämmelserna i lagens 3 kap., som gäller livsmedelsföretagare. Verksamhet som avses i paragrafens 2 mom. ska emellertid omfattas av skyldigheterna enligt artikel 14 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 och paragraferna 5 och 6 i denna lag. Tillsynsmyndigheten ska med stöd av 38 och 40 § kunna utföra inspektioner och be information om verksamheten, och på verksamheten ska kunna riktas administrativa tvångsmedel.

En företagare inom primärproduktionen behöver inte göra en anmälan för registrering av en livsmedelslokal när företagaren överläter små mängder av primärproduktionsprodukter direkt till konsumenten eller till lokal detaljhandel. Dylik verksamhet betraktas som en del av primärproduktionen, och företagaren gör en anmälan om verksamheten enligt 8 §.

I regel handläggs anmälan av det landskap där livsmedelslokalen är belägen. Enligt paragrafens 4 mom. handlägger det landskap där livsmedelsföretagaren har sin hemort anmälan om registrering av livsmedelslokal, när livsmedelsverksamheten bedrivs i en mobil livsmedelslokal. Det landskap där livsmedelsföretagaren har sin hemort ska även handlägga anmälan gällande en livsmedelslokal där livsmedel enbart transporteras eller förvaras i ett eller flera transportfordon eller en eller flera containrar. Det landskap där livsmedelsföretagaren har sin hemort ska även handlägga anmälan gällande en livsmedelslokal som används enbart för försäljning, förmedling eller annan hantering av livsmedel utan att livsmedlen finns i lokalen i fråga. Dylika virtuella lägenheter är till exempel verksamhetslokalerna för livsmedelsföretagare som idkar agenturverksamhet samt sådana livsmedelsföretagare som säljer och marknadsför livsmedel via internet eller annan distansförsäljningskanal. Om företagaren inte har sin hemort i Finland behandlas anmälan om registreringen av livsmedelslokalen av det landskap inom vars område livsmedelsverksamheten inleds.

I paragrafens 5 mom. föreskrivs om myndigheter som handlägger anmälningar gällande tillverknings- och lagringsställen samt detaljhandelsställen av alkoholdrycker, som avses i alkohollagen (1102/2017). Anmälningarna om tillverknings- och lagringsställen ska handläggas av Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet, medan landskapet handlägger anmälningar om detaljhandelsställen.

Enligt paragrafens 6 mom. ger den behöriga tillsynsmyndigheten livsmedelsföretagaren ett intyg över att anmälan om registrering handlagts. Den behöriga tillsynsmyndigheten ska även registrera de uppgifter om livsmedelsverksamheten som anmälts i det centraliserade verksamhetsstyrnings- och datahanteringssystemet för miljö- och hälsoskyddet (VATI).

11 § Livsmedelsverksamhet i en godkänd livsmedelslokal: I paragrafen föreskrivs om en livsmedelsföretagares skyldighet att göra en ansökan om godkännande av livsmedelslokalen hos den behöriga tillsynsmyndigheten innan verksamheten inleds eller en betydande ändring i verksamheten görs. Det ska vara möjligt att göra anmälan om godkännandet av en livsmedelslokal elektronisk enligt bestämmelserna i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003).

Skyldigheten att göra en ansökan om godkännande av livsmedelslokalen hos den behöriga tillsynsmyndigheten innan verksamheten inleds eller en betydande ändring i verksamheten görs ska gälla livsmedelsverksamhet för vilken det enligt artikel 4.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 förutsätts godkännande av livsmedelslokalen. Godkännande av en livsmedelslokal ska med vissa undantag som unionslagstiftningen tillåter krävas av livsmedelslokaler som hanterar animaliska livsmedel före detaljhandel. Dessa undantag ska gälla företagare som avses i artikel 4.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004, till exempel företagare som enbart idkar transport av animaliska livsmedel eller företagare som hanterar produkter för vilka det i nämnda förordning inte har föreskrivits särskilda hygienkrav, såsom honung.

Enligt paragrafens 2 mom. behöver det inte för livsmedelslokalen ansökas om godkännande då en primärproduktionsföretagare idkar sådan livsmedelstillverkning i liten skala av sina primärproduktionsprodukter som avses i artikel 1.3 led d och e eller artikel 10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004. Ansökan om godkännande behöver inte heller göras då företagarens idkar ringa, lokal och begränsad verksamhet som avses i artikel 1.5 led b(ii) i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004. Man kan till exempel i en livsmedelslokal som finns i anslutning till ett primärproduktionsställe tillverka ost av mjölken på djur som finns på primärproduktionsstället utan godkännande som livsmedelslokal, om företagaren säljer osten direkt till konsumenter antingen från livsmedelslokalen på primärproduktionsstället eller till exempel på torget. Om sådan livsmedelsverksamhet ska göras anmälan enligt 10 §.

Enligt paragrafens 3 mom. godkänner det landskap där livsmedelslokalen är belägen de livsmedelslokaler som avses i 1 mom. Avvikande från gällande lagstiftning föreslås det att Livsmedelsverket ska godkänna slakterier och anläggningar för vilthantering samt styckningsanläggningar i anslutning till dem. Enligt nuvarande lagstiftning godkänner Livsmedelssäkerhetsverket (Evira) alla godkända livsmedelslokaler i anslutning till ett slakteri. När denna lag har trätt i kraft kommer livsmedelslokalerna i anslutning till slakterier med undantag av styckningsanläggningar att godkännas av landskapet. Landskapet Lappland ska godkänna renslakterier och livsmedelslokaler i anslutning till dem.

Enligt paragrafens 4 mom. ska den behöriga tillsynsmyndigheten fatta beslut om godkännande av livsmedelslokalen inom 60 dygn från att ärendet inleds, ifall inte en särskild orsak förutsätter en längre handläggning av ärendet. I beslutet kan myndigheten ställa villkor för förebyggande av hälsofaror. Myndigheten registrerar uppgifterna om godkännandet av livsmedelslokaler i det centraliserade verksamhetsstyrnings- och datahanteringssystemet för miljö- och hälsoskyddet (VATI) på det sätt Livsmedelsverket bestämmer.

12 § Meddelande om livsmedelsverksamhet i mobil livsmedelslokal: I paragrafen föreskrivs om en livsmedelsföretagares skyldighet att meddela om livsmedelsverksamhet i en mobil livsmedelslokal. Meddelande om livsmedelsverksamhet i ett mobilt slakteri eller en mobil anläggning för vilthantering samt styckningsanläggningar i anslutning till dem ska göras till Livsmedelsverket samt om livsmedelsverksamhet i samband med slakteri eller anläggning för vilthantering i annan godkänd livsmedelslokal än en styckningsanläggning till landskapet. Meddelande om livsmedelsverksamhet i mobilt renslakteri och en godkänd livsmedelslokal i anslutning till det ska göras till landskapet Lappland. Meddelande om livsmedelsverksamhet i annan godkänd livsmedelslokal ska göras till de landskap inom vilkas område verksamheten bedrivs. Skyldigheten att meddela ska inte gälla livsmedelslokaler där syftet med den bedrivna verksamheten är enbart transport eller förvaring av livsmedel i ett eller flera transportfordon eller en eller flera containrar.

Enligt 15 a § i gällande lag omfattar underrättelseskyldigheten livsmedelsföretagare som bedriver livsmedelsverksamhet i en registrerad mobil livsmedelslokal. För att lindra regleringen föreslås det att skyldigheten till den här delen ska slopas. Dylig livsmedelsverksamhet bedrivs typiskt till exempel på publikställningar och på torgar, vilket betyder att den lätt kan övervakas, och det finns inget behov för separata meddelanden. Avvikande från bestämmelsen i 15 a § i den gällande lagen föreslås det inte heller någon tidsfrist för lämnandet av meddelandet. Enlig den föreslagna 21 § kan man dock genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet vid behov utfärda närmare bestämmelser om meddelandet.

13 § Kontaktmaterialverksamhet: I paragrafen föreskrivs om skyldigheten av en företagare i kontaktmaterialbranschen att göra en skriftlig anmälan om sitt verksamhetsställe och den kontaktmaterialverksamhet som bedrivs där till det landskap där verksamhetsstället är beläget. Bestämmelsen motsvarar kravet i gällande lag. Sådana företagare som inför livsmedelskontaktmaterial på marknaden och omfattas av anmälningsskyldigheten avses vara tillverkare av mellanmaterial och produkter som används vid tillverkningen av livsmedelskontaktmaterial, till exempel tillverkare av tryckfärger, lack och lim, tillverkare av egentligt livsmedelskontaktmaterial samt företagare som bedriver partihandel med livsmedelskontaktmaterial i Finland. Företagare som omfattas av anmälningsskyldigheten ska även vara företagare i kontaktmaterialbranschen som importerar livsmedelskontaktmaterial och material och produkter som används i deras tillverkning från inre marknaden och från länder utanför Europeiska unionen. Anmälningsskyldigheten ska inte omfatta företagare inom livsmedelsbranschen som till exempel vidareförädlar flaskor av plastfilm eller askar av kartong, i vilka livsmedel förpackas. Anmälningsskyldigheten ska täcka alla produkter och allt material som nämns i bilagan till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1935/2004.

14 § Spårbarhet: Enligt paragrafens 1 mom. ska med livsmedel, djur som används för livsmedelsproduktion och livsmedelskontaktmaterial följa de dokument som krävs enligt livsmedelsbestämmelserna. De förutsatta uppgifterna och handlingarna kan även vara i elektroniskt format. En företagare inom livsmedelsbranschen ska föra bok över djur och livsmedel av animaliskt ursprung samt över hanteringen och transporten av dessa. I EU-lagstiftningen finns bestämmelser om sundhetsmärket, identifieringsmärket och dokumenteringen i anslutning till livsmedel av animaliskt ursprung. Kroppar på hov- och klövdjur ska ha ett sundhetsmärke och kroppar på andra djur ett identifieringsmärke. Därtill ska livsmedel med animaliskt ursprung som härstammar från godkända livsmedelslokaler ha ett identifieringsmärke.

Bestämmelser om spårbarhet finns i artikel 18 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002. Enligt bestämmelsen ska livsmedel, foder, livsmedelsproducerande djur och alla andra ämnen som är avsedda för eller kan antas ingå i ett livsmedel eller ett foder kunna spåras på alla stadier i produktions-, bearbetnings- och distributionskedjan. Livsmedelsföretagarna ska kunna ange alla naturliga och juridiska personer från vilka de har erhållit ett livsmedel, ett foder, ett livsmedelsproducerande djur eller ett ämne som är avsett för eller som kan antas ingå i ett livsmedel. I detta syfte ska företagarna ha system och förfaranden för att på begäran kunna lämna denna information till behöriga myndigheter. Livsmedelsföretagarna är skyldiga att ha system och förfaranden för att kunna identifiera de andra företag som har erhållit deras produkter. Denna information ska göras tillgänglig för de behöriga myndigheterna på begäran. Enligt artikel 18.4 i förordning (EG) nr 178/2002 ska livsmedel som släpps eller sannolikt kommer att släppas ut på marknaden inom gemenskapen vara lämpligt märkta eller identifierade för att underlätta spårbarheten med hjälp av tillämplig dokumentation eller information enligt tillämpliga krav i mer specifika bestämmelser. Spårbarhetsskyldigheten förutsätter inga särskilda märkningar. Bestämmelser om kraven på spårbarheten av livsmedel av animaliskt ursprung finns i kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 931/2011.

Enligt paragrafens 2 mom. ska en företagare inom livsmedelsbranschen ha de uppgifter som avses i artikel 18 punkterna 2 och 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 om livsmedel och djur som används för livsmedelsproduktion. Dessutom ska en livsmedelsproducent ha ett system med vars hjälp man, med en sådan precision som lagen förutsätter, kan koppla samman informationen om mottagna och expederade partier. Varje företagare i livsmedelsbranschen ska ansvara för spårbarheten av den del som den är ansvarig för som en del av egenkontrollen. Företagaren får inom ramen för sin egenkontroll bestämma hurdana system uppnåendet av syften med lagen förutsätter när det gäller spårbarhet. Det beror bland annat på verksamhetens natur och omfattning vilka uppgifter genomförandet av spårbarheten förutsätter. Denna bestämmelse som gäller så kallad intern spårbarhet motsvarar kravet i gällande lag.

I paragrafens 3 mom. finns bestämmelser om spårning av fiskeri- och vattenbruksprodukter. Enligt bestämmelser är en företagare inom livsmedelsbranschen skyldig att ordna spårbarheten av fiskeri- och vattenbruksprodukter på det sätt som Europeiska unionens lagstiftning om fiskeripolitiken föreskriver. Bestämmelsen motsvarar kravet i gällande lag.

15 § Egenkontroll: I paragrafen föreskrivs att en livsmedelsföretagare ska ha ett system för att hantera hälsofaror i samband med sin livsmedelsverksamhet och säkerställa att livsmedlet, primärproduktionsstället och livsmedelslokalen samt livsmedelsverksamheten uppfyller de krav som ställs i livsmedelsbestämmelserna. Avvikande från gällande lag ska det inte längre krävas en skriftlig egenkontrollplan utan det system som förutsätts av lagen kan vara till exempel ett livsmedelssäkerhetssystem eller kvalitetsstyrningssystem. Även bästa praxis-anvisningar som myndigheter godkänt eller till och med företagarens egna anvisningar i samband med verksamhet i liten skala kan anses vara system som lagen förutsätter. Vid bedömningen av livsmedelssäkerhetssystemets tillräcklighet ska myndigheten i synnerhet se till att det valda systemet tryggar att de personer som deltar i verksamheten agerar enligt på förhand överenskomna planer när de förebygger hälsofaror.

Enligt paragrafens 2 mom. ska en kontaktmaterialföretagare ha ett dokumenterat system för att säkerställa att goda produktions sätt följs i verksamheten och livsmedelskontaktmaterial mot svarar kraven. Bestämmelser om god tillverknings sed av livsmedelskontaktmaterial finns i kommissionens förordning om god tillverknings sed när det gäller material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel (EG) nr 2023/2006.

16 § Offentliggörande av tillsynsuppgifter: Enligt paragrafen ska en livsmedelsföretagare som omfattas av planmässig livsmedelstillsyn offentliggöra uppgifter om tillsynen. Utgångspunkten är att kravet gäller alla företagare inom livsmedelsbranschen oberoende av om verksamheten idkas i en registrerad eller godkänd livsmedelslokal. Till sitt innehåll motsvarar bestämmelsen den nuvarande lagens bestämmelse, men kraven har specificerats. Det centrala syftet med offentliggörandet av tillsynsuppgifter är att göra livsmedelstillsynen mer transparent. Skyldigheten att offentliggöra tillsynsuppgifter motiverar livsmedelsföretagarna att iakttä livsmedelsbestämmelser. Tillsynsuppgifternas offentlighet förbättrar även konsumenternas möjligheter att få information samt deras valmöjligheter. Ett annat syfte med offentliggörandet av tillsynsuppgifter är att göra livsmedelstillsynen bättre känd och öka dess genomslag. Företagarna får en möjlighet att berätta om sin egen verksamhet för konsumenterna. Kravet på offentliggörandet av tillsynsuppgifterna ändrar inte kraven i lagstiftningen eller ger tolkningar om bestämmelserna. De saker som ska kontrolleras ändras, och Livsmedelsverket uppdaterar bedömningsanvisningar när livsmedelslagstiftningen ändras.

Enligt paragrafens 1 mom. Oiva-rapporten, som för närvarande är i bruk, berättar det allmänna vitsordet för kontrollen, resultaten för de helheter som har kontrollerats samt ger en kort skriftlig sammanfattning om tillsynsmyndighetens iakttagelser. Ifall en ny företagares livsmedelsverksamhet inte än har kontrollerats, kan företagaren offentliggöra ett meddelande om att livsmedelsverksamheten omfattas av planmässig livsmedelstillsyn tills den första kontrollen har gjorts. Ett dylikt meddelande kan vara till exempel ett intyg på att anmälan om registreringen av livsmedelsverksamheten har behandlats.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs att skyldigheten att offentliggöra tillsynsuppgifter inte gäller primärproduktionsföretagare eller registrerade livsmedelslokaler som är belägna i ett enskilt hushåll. Skyldigheten att offentliggöra tillsynsuppgifter gäller inte heller ställen för tillverkning och lagring av alkoholdrycker eller företagare som i första hand bedriver detaljförsäljning av alkoholdrycker som avses i 10 § 5 mom. Enligt alkohollagen är det möjligt att i samband med ett tillverkningsställe av gårdsvin och sahti och i och med alkohollagens reform även hantverksöl ett försäljningsställe, som är en sådan livsmedelslokal som avses i 10 § i denna lag och om vilken det görs en anmälan om registrering till landskapet. Redan på basis av den gamla alkohollagen (1143/1994) har det varit möjligt att grunda likadana platser i anslutning till tillverkningsstället för gårdsvin eller sahti. Utanför skyldigheten att offentliggöra tillsynsuppgifter ska lämnas enbart sådana tillsynsobjekt där företagare i första hand bedriver detaljförsäljning av alkoholdrycker som avses i 10 § 5 mom. Ett försäljningsställe för alkoholdrycker kan även grundas i anslutning till ett sådant tillsynsobjekt där företagaren i första hand bedriver tillverkning eller servering av livsmedel eller detaljförsäljning av andra livsmedel än alkoholdrycker. På ett dylikt tillsynsobjekt ska dokumentet över livsmedelstillsynen offentliggöras på det sätt som anges i 16 § 1 mom.

Enligt paragrafens 3 mom. ska den senaste rapporten över tillsynen över livsmedelsverksamheten vara lätt läsbar på webbplatsen för ett företag inom livsmedelsbranschen eller på annat motsvarande sätt. Dessutom ska den senaste rapporten över tillsynen (den s.k. Oiva-rapporten) finnas till påseende i en livsmedelslokal som

besöks av konsumenter nära ingången till livsmedelslokalen eller på en annan plats som konsumenterna lätt kan se. Bestämmelsen motsvarar gällande praxis. När ett företag säger sina produkter via internet, anses webbplatsens första sida motsvara ingången till en affär, och Oiva-rapporten eller en länk till den ska finnas på webbplatsens första sida.

Enligt paragrafens 4 mom. ska en livsmedelsföretagare ha rätt att på begäran få en ny inspektion över den livsmedelsverksamhet företagaren bedriver av den behöriga tillsynsmyndigheten. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i gällande lag. Dokumentet om tillsynen över livsmedelsverksamheten är inte ett administrativt beslut, vilket innebär att det inte är möjligt att lämna in en officiell rättelseyrkan. Genom möjligheten att få en ny inspektion förbättras företagarens rättsskydd i synnerhet i sådana situationer där vitsordet för inspektionen är det andra bästa, dvs. bra (B), och tillsynen verkställs till exempel med två eller tre års mellanrum. Livsmedelsföretagaren kan omedelbart åtgärda bristen och på begäran få en ny inspektion, i vilket fall det nya resultatet, som sannolikt blir utmärkt (A), påverkar kundflödet positivt. Landskapet ska ta ut för den nya inspektionen en prestationsbaserad avgift enligt sin taxa, som avses i 69 §. Om det inspekterade företaget har fått resultatet bör korrigeras (C) eller dåligt (D) för någon detalj, gör tillsynsmyndigheten alltid en ny inspektion. Med den nya inspektionen kontrollerar man att det upptäckta missförhållandet har korrigerats. Resultatet för en tidigare inspektion är i kraft tills tillsynsmyndigheten under den nya inspektionen konstaterar att missförhållandet har korrigerats. I fall missförhållandet inte har åtgärdats under den utsatta tiden, kan resultatet bli sämre. Efter den nya inspektionen publiceras en nya Oiva-rapport, som visar eventuella förändringar i inspektionsresultaten.

I paragrafens 5 mom. föreskrivs att de behöriga tillsynsmyndigheterna offentliggör resultaten av den tillsyn de utövar.

17 § Företagarens skyldighet att anmäla matförgiftning: I paragrafen föreskrivs om en livsmedelsföretagares skyldigheter, när han eller hon har fått kännedom om att ett av företagaren producerat, bearbetat eller distribuerat livsmedel har orsakat matförgiftning eller om livsmedelsföretagaren misstänker att ett livsmedel kan orsaka matförgiftning. Företagaren ska omedelbart anmäla matförgiftningen till landskapet. Ett livsmedel som misstänks ha orsakat matförgiftning eller ett prov av livsmedlet ska förvaras så att det kan undersökas på ett laboratorium för klarläggande av orsaken till matförgiftningen. Bestämmelsen motsvarar bestämmelserna om matförgiftning i Europaparlamentets och rådets direktiv (2003/99/EG) om övervakning av zoonoser och zoonotiska smittämnen.

18 § Zoonoser: I paragrafen föreskrivs om en livsmedelsföretagares skyldighet att följa och kontrollera förekomsten av zoonoser. Bestämmelserna i paragrafen baserar sig på Europaparlamentets och rådets direktiv (2003/99/EG) samt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2160/2003 om bekämpning av salmonella och vissa andra livsmedelsburna zoonotiska smittämnen. Kraven beträffande uppföljning och tillsyn gäller såväl primärproduktionsställen som livsmedelslokaler. Kraven omfattar sådana zoonoser som enligt EU:s zoonoslagstiftning ska uppföljas. Om uppföljningen och tillsynen över dessa zoonoser ska utfärdas närmare bestämmelser genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet. I dag finns det ett nationellt program för salmonellakontroll av fjäderfä, svin och nötkreatur och produkter av dessa, ett program för uppföljning av EHEC hos nötkreatur som ska slaktas samt ett program för uppföljning av kampylobakterier hos broilrar.

19 § Livsmedelshygienisk kompetens: I paragrafen föreskrivs om kraven för uppvisande av livsmedelshygienisk kompetens. Termen hygienkompetensintyg i den gällande lagstiftningen har ersatts med termen hygienpass.

Enligt paragrafens 1 mom. ska en person som arbetar med att hantera oförpackade och lättfördärliga livsmedel i en livsmedelslokal ha ett intyg över livsmedelshygienisk kompetens (hygienpass), om personen i fråga har arbetat med uppgifter som förutsätter hantering av oförpackade och lättfördärliga livsmedel under sammanlagt minst tre månader. I stället för hygienpass är det meningen att en person som arbetar i en registrerad livsmedelslokal som idkar sådan verksamhet som avses i artikel 1.3 e i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 alltså kan uppvisa sin livsmedelshygieniska kompetens genom att

genomgå den utbildning av jägare i hälsa och hygien som avses i avsnitt IV kapitel I i bilaga III till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 och som Livsmedelsverket har godkänt.

I paragrafens 2 mom. finns bestämmelser om de grupper av personer av vilka ett hygienpass inte krävs. Denna förteckning omfattar inte längre personer som arbetar med kassauppgifter och som serverar färdiga matportioner, som nämns i den gällande lagen. Till andra delar motsvarar bestämmelserna till sitt innehåll den gällande lagen. Behovet av hygienpass ska bedömas på basis av de arbetsuppgifter som personen utför.

Enligt paragrafens 3 mom. ska livsmedelsföretagaren föra bok över den livsmedelshygieniska kompetensen hos personer som arbetar i livsmedelslokalen. Tillsynsmyndigheten ska kunna kontrollera bokföringen som en del av egenkontrollen. Denna bestämmelse gör det möjligt att övervaka att livsmedelsföretagaren iakttar kraven gällande livsmedelshygienisk kompetens.

Enligt paragrafens 4 mom. gör Livsmedelsverket upp ett test för bedömning av livsmedelshygienisk kompetens (hygienpasstest) och godkänner mallen för hygienpasset. Hygienpasstestet ska ordnas och hygienpasset beviljas av en hygienpasstestare som är godkänt av Livsmedelsverket. Hygienpasstestaren kan ta ut en avgift för testet och beviljandet av hygienpasset.

Enligt paragrafens 5 mom. kan man få hygienpass genom att genomgå hygientestet med godkänt resultat. Enligt den nuvarande lagen kan man även få ett hygienpass om man har genomgått utbildning eller avlagt examen som omfattar motsvarande kunskaper. Denna möjlighet existerar inte längre. Bedömningen av innehållet i examina, i synnerhet högre än yrkesexamina, har i praktiken visat sig vara mycket utmanande trots anvisningarna. Personer som studerar på specialläroanstalter och har svårt att avlägga hygienpasstestet på ett godkänt sätt kan få ett hygienpass, när de har avlagt en yrkesexamen. Till exempel en handikappad person som avlagt yrkesexamen för kock får ett hygienpass med sitt examensbetyg. Ett hygienpasstest ska också kunna avläggas som ett test i särskilda fall, och då finns det flera sätt att bearbeta testet enligt avläggarens särskilda behov.

Vid behov kan hygienpasstestaren även ge ett nytt hygienpass i stället för ett beviljat hygienpass till exempel när passet har försvunnit eller personens namn har ändrats. Då är förutsättningen att testaren kan verifiera att personen i fråga verkligen avlagt testet på ett godkänt sätt eller att personen enligt tidigare lagstiftning har varit berättigad till hygienpass genom examen eller utbildning. Om personen inte kan uppvisa ett intyg på avläggandet av testet, kan testaren ge ett nytt hygienpass förutsatt att testaren har arkiverat den ursprungliga testblanketten, som visar att personen i fråga har klarat av testet eller dokumenten över utbildning eller examen. Ifall rätten till hygienpass inte kan verifieras, måste personen uppvisa sin kompetens genom att avlägga ett nytt test. Vid behov kan Livsmedelsverket på samma förutsättningar som en hygienpasstestare ge ett nytt hygienpass i stället för ett tidigare beviljat pass. Detta kan ske till exempel om hygienpasstestarens rätt att utföra tester har återkallats eller om testaren har avlidit, flyttat eller annars avslutat sin verksamhet.

I lagens 82 § föreslås det att Livsmedelsverket ska föra riksomfattande register över hygienpasstestare och över de personer som deltar i ett test för hygienpasset och för vilka ett hygienpass har beviljats. I framtiden kommer detta att göra det lättare att få ett nytt hygienpass till exempel i stället för ett försvunnet pass.

20 § Hygienpasstestare: I paragrafen föreskrivs om förutsättningarna för godkännandet av en person som ansöker om godkännande som hygienpasstestare. Livsmedelsverket kan som hygienpasstestare godkänna en person, som har en högskoleexamen som förutsätts i 28 § eller som är behörig för en tjänst eller befattning som lektor eller lärare vilken anknyter till livsmedelshygien vid en läroanstalt som hör till Utbildningsstyrelsens verksamhetsområde.

Enligt paragrafens 2 mom. övervakar Livsmedelsverket hygienpasstestarnas verksamhet och kan vid behov återkalla ett godkännande som hygienpasstestare, om testaren inte ordnat hygienpasstest eller beviljat hygienpass på över tre år. Dessutom kan godkännandet återkallas om testaren bryter mot de bestämmelser och föreskrifter som utfärdats om hygienpasstestning och inte har rättat till sin verksamhet på uppmaning av Livsmedelsverket. Någon motsvarande bestämmelse om en tidsfrist finns inte i gällande lag. Syftet med bestämmelsen är att de testare som finns i registret över hygienpasstestare aktivt ska ordna test.

Livsmedelsverket kan enligt förslaget även återkalla godkännandet av en testare utan uppmaning att rätta till verksamheten till exempel i situationer där polisen i sina egna utredningar kommer fram till att testaren bryter mot bestämmelser eller föreskrifter om hygienpasstestning eller om det till testarens verksamhet kopplas annan brottslig verksamhet, såsom grå ekonomi eller penningtvätt. Godkännandet kan också återkallas temporärt.

Enligt paragrafens 3 mom. tillämpas det på hygienpasstestare det som i denna lag föreskrivs om utomstående sakkunniga.

Enligt paragrafens 4 mom. kan Livsmedelsverket utfärda närmare bestämmelser om ordnande av hygienpasstest, de språk som används vid testet och om bedömningen av godkänt avläggande av testet, om hygienpasset och beviljandet av det samt om datahanteringen. Hygienpasstest och andra dokument som ansluter sig till dem är handlingar som har uppstått som resultat av utövande av offentlig makt. På behandlingen av dessa handlingar tillämpas allmänna lagar om datahantering. Enligt artikel 4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordningen) definierar Livsmedelsverket syften med och metoderna för behandlingen av de personuppgifter som behandlas i hygienpasstest, och är därmed den personuppgiftsansvarig som definierats i förordningen. En hygienpasstestare fungerar för Livsmedelsverkets räkning som personuppgiftsbiträde. Livsmedelsverkets föreskrift om anordnandet av datahanteringen är ett bindande juridiskt dokument enligt artikel 28.3 i dataskyddsförordningen med vilket det säkerställs att personuppgiftsbiträden iakttar förordningens krav.

21 § Närmare bestämmelser om livsmedels- och livsmedelskontaktverksamhet:

Bestämmelserna om de allmänna kraven på livsmedel och livsmedelskontaktmaterial samt livsmedelsverksamhet finns i 5 och 6 §. Dessa paragrafer innehåller även rätten att utfärda närmare bestämmelser om vissa särskilda krav som gäller livsmedel och livsmedelskontaktmaterial samt livsmedelsverksamhet.

Till denna paragraf har samlats fullmakterna att utfärda förordningar gällande de ärenden om vilka det föreskrivs i 8 – 18 §. Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet kan utfärdas närmare bestämmelser om anmälan och handläggning av anmälan för registrering av primärproduktionsställe samt om ansökan om godkännande av primärproduktionsställe och beslut om godkännande. Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet kan även utfärdas närmare bestämmelser om anmälan och handläggning av anmälan för registrering av en livsmedelslokal, ansökan om godkännande av livsmedelslokal och beslut om godkännande, informering om livsmedelsverksamhet i en mobil livsmedelslokal samt om anmälan om kontaktmaterialverksamhet. Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet kan även utfärdas närmare bestämmelser om spårbarhet för livsmedel, djur som används för livsmedelsproduktion och livsmedelskontaktmaterial, krav på registrering och dokument som gäller livsmedel, djur som används för livsmedelsproduktion och livsmedelskontaktmaterial samt hantering och transport av dem, och märkning av livsmedel av animaliskt ursprung. Därtill kan man genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet även utfärda närmare bestämmelser om egenkontroll för företagare inom livsmedels- och kontaktmaterialbranschen och registreringskrav i anslutning till det, inspektioner i anslutning till offentliggörande av tillsynsuppgifter samt om offentliggörande av tillsynsuppgifter, anmälan om matförgiftning samt om livsmedelsföretagares skyldighet att följa och kontrollera förekomsten av zoonosalstrare i animalieproduktionsdjur och livsmedel och att till den behöriga myndigheten lämna in uppgifter om undersökningar och undersökningsresultat.

4 kap. Myndigheterna och deras uppgifter

22 § Jord- och skogsbruksministeriets uppgifter: Enligt reglementet för Statsrådet (262/2003) är det ministeriets uppgift att behandla lagberedningsärenden i anslutning till dess verksamhetsområde. Enligt paragrafen planerar och styr jord- och skogsbruksministeriet alljämt verkställigheten av livsmedelsbestämmelserna. Med livsmedelsbestämmelser avses enligt 4 § 2 mom. 1 punkten bestämmelser i eller utfärdade med stöd av livsmedelslagen samt de gemenskapsbestämmelser som omfattas av tillämpningsområdet för lagen. Jord- och skogsbruksministeriet och Livsmedelsverket kommer med ett

resultatavtal överens om de verksamhetsmässiga målen för varje enskilt år inom ramen för de beviljade anslagen.

23 § Livsmedelsverkets uppgifter: Enligt paragrafens 1 mom. planerar, styr, utvecklar och utför Livsmedelsverket livsmedelstillsyn på riksnivå såsom i livsmedelslagen föreskrivs. Bestämmelserna om Livsmedelsverkets allmänna uppgifter och resultatstyrning finns i lagen om Livsmedelsverket. Livsmedelsverket uppgör ett riksomfattande tillsynsprogram för styrning och samordning av livsmedelstillsynen, som avses i 36 §.

I paragrafens 2 mom. listas de uppgifter för Livsmedelsverket som inte annanstans i lagen separat föreskrivits som verkets uppgifter. Enligt 1 punkten ska Livsmedelsverket bedöma genomförandet av livsmedelstillsynen i landskapen.

Avvikande från gällande lagstiftning föreslås det i 2 mom. 2 punkten att Livsmedelsverket ska sköta livsmedelstillsynen i slakterier, anläggningar för vilthantering och styckningsanläggningar i anslutning till dem. Köttbesiktningen är en del av livsmedelstillsynen. Enligt gällande lag sköter Evira livsmedelstillsynen i slakterier, anläggningar för vilthantering och i godkända livsmedelslokaler i anslutning till dem. Enligt förslaget ska landskapet sköta livsmedelstillsynen i andra livsmedelslokaler i anslutning till slakterier än styckningsanläggningar. Syftet med ändringen är att enhetliga tillsynen över godkända livsmedelslokaler inom köttbranschen gällande till exempel tillsynsfrekvensen, tillsynspersonalens kompetens och tillsynsavgifter.

Enligt paragrafens 2 mom. 3 punkten ska Livsmedelsverket vid behov sköta *ante mortem*-besiktning på primärproduktionsstället. Därtill ska Livsmedelsverket enligt 4 punkten vid behov befullmäktiga andra veterinärer än de som är anställda hos Livsmedelsverket eller landskapet att utföra *ante mortem*-besiktning på primärproduktionsstället. I lagens 24 § föreskrivs det på motsvarande sätt att landskapet vid behov sköter *ante mortem*-besiktningen på primärproduktionsstället. I den gällande lagen finns inga bestämmelser om ordnandet av *ante mortem*-besiktningar på primärproduktionsstället, även om EU-lagstiftningen möjliggör detta. Syftet är att ordna *ante mortem*-besiktningar på ett så flexibelt och ändamålsenligt sätt som möjligt. I enlighet med detta kan Livsmedelsverkets officiella veterinär göra *ante mortem*-inspektionen till exempel på ett primärproduktionsställe i samband med ett litet slakteri på samma besök som han eller hon genomför *post mortem*-inspektionen av slaktade djur. I andra fall kan det vara ändamålsenligt att landskapets officiella veterinär genomför *ante mortem*-besiktningen på primärproduktionsstället. Därtill kan Livsmedelsverket befullmäktiga en annan veterinär som finns nära primärproduktionsstället att göra *ante mortem*-besiktningen till exempel på grund av långa avstånd.

Enligt paragrafens 2 mom. 5 punkten övervakar Livsmedelsverket att de laboratorier som avses i 33 § följer livsmedelsbestämmelserna.

Enligt paragrafens 2 mom. 6 punkten svarar Livsmedelsverket i samarbete med landskapen för planeringen och genomförandet av de nationella uppföljnings- och tillsynsprogram som Europeiska unionens lagstiftning förutsätter. Tillsynsprogrammet gällande djur och livsmedel av animaliskt ursprung genomförs årligen enligt kraven i rådets direktiv 96/23/EG. I tillsynsprogrammet övervakas ämnen som är förbjudna vid veterinär vård samt rester av tillåtna veterinära läkemedel. Därtill undersöks främmande ämnen. Provtas av landskapen samt av Livsmedelsverkets officiella veterinärer och undersöks på Livsmedelsverket. Årligen genomförs även tillsynsprogrammet av växtskyddsämnesrester på det sätt som EU-lagstiftningen förutsätter. I tillsynsprogrammet undersöks förbjudna växtskyddsämnesrester samt rester av tillåtna ämnen. Provtas av landskapen och undersöks på Livsmedelsverket. För koordineringen av tillsynsprogrammen svarar Livsmedelsverket i samarbete med landskapen. Livsmedelsverket rapporterar resultaten för tillsynsprogrammen årligen till Europeiska kommissionen.

Enligt 7 punkten svarar Livsmedelsverket i samarbete med landskapen för planeringen och genomförandet av offentliga prov som tas av livsmedelstillsynen och analysen av dem. Livsmedelsverket bedömer i samarbete med landskapen undersökningsbehovet och upprättat en tillsynsplan. Provtagningen sker som en del av landskapens normala livsmedelstillsyn. Även Livsmedelsverket kan ta myndighetsprov som avses i 33 §. Proven ska undersökas av Livsmedelsverket. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i gällande lag.

Enligt 2 mom. 8 punkten svarar Livsmedelsverket för nationella och internationella tillsynsuppgifter som kräver särskild sakkunskap och som gäller livsmedelssäkerheten, och för andra officiella uppgifter i de fall då ingen annan myndighet ålagts denna uppgift. Sådana uppgifter kan vara till exempel hanteringen och avvärjandet av riksomfattande och internationella epidemier och andra särskilda situationer, omfattande riskbedömningar samt särskilda analyser, till exempel uppgifter som kräver stamtypning eller isotopanalyser. Sådana uppgifter kan även vara samarbetet med myndigheter i andra länder, Europeiska kommissionen samt EU:s ämbetsverk och referenslaboratorier i uppgifter som ansluter sig till livsmedelssäkerheten. En bestämmelse med motsvarande innehåll finns även i den gällande lagen, och Evira har svarat för skötseln av sådana uppgifter. Den här avsedda verksamheten av Livsmedelsverket ska antecknas i den årliga tillsynsplanen.

Livsmedelsverket ska även verka som den nationella myndigheten eller kontaktpunkten i ärenden som ansluter sig till livsmedelstillsynen som förutsätts av Europeiska unionens lagstiftning och internationella avtal i de fall ingen annan myndighet ålagts denna uppgift. Enligt 30 § 6 punkten i den gällande lagen verkar Evira som den nationella kontaktpunkten i systemet för snabb varning (RASFF) som avses i artikel 50 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002. EU-lagstiftningen har flera olika system som förutsätter en nationell kontaktpunkt. I regel är den nuvarande aktören inom livsmedelstillsynen Evira. Evira är till exempel EFSA Focal Point-kontaktpunkten såsom även kontaktpunkten i informationsförmedlingsnätverket i anslutning till livsmedelsbedrägerier. Den nationella myndighet som avses i Europaparlamentets och rådets förordning om näringspåståenden och hälsopåståenden om livsmedel (EG) nr 1924/2006 samt Europaparlamentets och rådets förordning om tillsättning av vitaminer och mineralämnen samt vissa andra ämnen i livsmedel (EG) nr 1925/2006 är Evira. Det anses inte vara motiverat att i lagen separat föreskriva om alla dessa nationella kontaktpunkter. Enligt den föreslagna allmänna bestämmelsen ska Livsmedelsverket verka som den nationella kontaktpunkten i ärenden som ansluter sig till livsmedelstillsynen i de fall då ingen annan myndighet ålagts denna uppgift. Med stöd av denna bestämmelse kan Livsmedelsverket till exempel bedöma de riktlinjer för god praxis som avses i artikel 8 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 samt godkänna den utbildning av jägare i hälsa och hygien som avses i avsnitt IV i bilaga III till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004. Livsmedelsverket kan även verka som den nationella myndighet som nämns i artikel 3.2 led 1 i kommissionens delegerade förordning (EU) nr 2015/1839 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning om informationskampanjer och säljfrämjande åtgärder som avser jordbruksprodukter som genomförs på den inre marknaden och i tredjeland (EU) nr 1144/2014 när det bedömer huruvida hälsopåståenden som används i marknadsföringsmaterialet överensstämmer med lag.

Enlig paragrafens 2 mom. 9 punkten ska Livsmedelsverket utarbeta den nationella beredskapsplan för särskilda situationer som avses i artikel 115 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625.

Enligt paragrafens 2 mom. 10 punkten svarar Livsmedelsverket för övervakningen av bekämpningsmedelsrester som avses i kapitel V i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 396/2005. Det föreslås att den riskbedömning som vidtas innan gränsvärden ställs ska överföras från Evira till Säkerhets- och kemikalieverket (Tukes). Samtidigt ska fastställandet av sådana tillfälliga gränsvärden för bekämpningsmedelsrester som enligt 30 § 13 punkten i gällande lag handlas av Evira överföras från Evira till Tukes.

Enligt 2 mom. 11 punkten ska Livsmedelsverket leda den nationella tillsynen över de bestämmelser som ATP-avtalet förutsätter. Livsmedelsverket avses också kunna utfärda anvisningar om tillämpningen av avtalet. Om uppgiften har tidigare föreskrivits genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Eftersom bestämmelser om myndighetsuppgifter ska ingå i lag, höjs bestämmelsen nu till lagnivån.

24 § Landskapets uppgifter: Till landskapets uppgifter har i princip samlats alla livsmedelstillsynsuppgifter som enligt gällande lag hör till regionförvaltningsverket, kommunerna samt närings-, trafik- och miljöcentralerna. Enligt paragrafens 1 mom. svarar landskapet för livsmedelstillsynen inom sitt verksamhetsområde. Enligt paragrafens 2 mom. lämnar landskapet rapporter i enlighet med livsmedelsbestämmelserna till Livsmedelsverket. I förslaget tas ingen ställning till det hur tillsynsuppgifterna

i landskapet ordnas, dvs. om det är ett organ med flera medlemmar eller en tjänsteinnehavare som tar hand om uppgifterna.

Enligt paragrafens 2 mom. 2 punkten deltar landskapet i samarbete med Livsmedelsverket mot ersättning i planeringen och genomförandet av de nationella uppföljnings- och tillsynsprogram som EU-lagstiftningen förutsätter. Planeringen och genomförandet av uppföljnings- och tillsynsprogram har beskrivits ovan i samband med 23 § 2 mom. 6 punkten, som beskriver Livsmedelsverkets uppgifter. Enligt gällande lag deltar kommuner mot ersättning i planeringen och genomförandet av de nationella uppföljnings- och tillsynsprogrammen. I praktiken skickar kommunen en räkning på de kostnader som förädlas av provtagningen till Evira, som betalar den till kommunen. På Evira bokförs dessa kostnader som tillsynsprogramets kostnader, som sedan på basis av Eviras betalningsförfordning tas ut av företagare tillsammans med andra kostnader som förädlas av tillsynsprogrammet, till exempel analyskostnader.

Enligt paragrafens 2 mom. 3 punkten deltar landskapet i samarbete med Livsmedelsverket i planeringen och genomförandet av officiella tillsynsprov som tas för livsmedelstillsynen och analysen av dem. Livsmedelsverket bedömer i samarbete med landskapen undersökningsbehovet och upprättar en tillsynsplan. Provtagningen sker som en del av landskapens normala livsmedelstillsyn. Proven ska undersökas av Livsmedelsverket.

Enligt paragrafens 2 mom. 4 punkten ska landskapet vid behov sköta *ante mortem*-besiktningen på primärproduktionsstället. I lagens 23 § föreskrivs det på motsvarande sätt att Livsmedelsverket vid behov sköter *ante mortem*-besiktningen på primärproduktionsstället. Syftet är att ordna *ante mortem*-besiktningar på ett så flexibelt sätt som möjligt och från fall till fall bedöma vad som är det mest ändamålsenliga sättet att ordna besiktningen. Närmare motiveringar har presenterats i samband med 23 § 2 mom. 3 punkten.

Enligt 2 mom. 5 punkten övervakar landskapet att skyldigheterna enligt 14 § 3 mom. följs när det gäller spårbarheten av fiskeri- och vattenbruksprodukter.

Enligt 2 mom. 6 punkten utarbetar landskapet för sitt verksamhetsområde den nationella beredskapsplan för särskilda situationer som avses i artikel 115 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625.

Enligt 3 mom. 1 punkten ska landskapet Lappland sköta livsmedelstillsynen i renslakterier och livsmedelslokaler i anslutning till dem. Detta gäller både godkända och registrerade livsmedelslokaler. Enligt gällande lag är det regionförvaltningsverket som tar hand om livsmedelstillsynen i renslakterier och godkända livsmedelslokaler i anslutning till dem. Enligt regionförvaltningsverkets interna arbetsfördelning har godkännandet och tillsynen av renslakterier koncentrerats till regionförvaltningsverket i Lappland. Nu ska det föreskrivas på lagnivå att uppgiften tillhör landskapet Lappland. Enligt paragrafens 3 mom. 2 punkten ska landskapet Lappland vid behov sköta *ante mortem*-besiktning på primärproduktionsställe av djur som slaktas i renslakteri. Detta motsvarar till sitt innehåll den gällande lagstiftningen.

25 § Statens tillstånds- och tillsynsmyndighets uppgifter: Det föreslås att Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet ska planera, styra och verkställa tillsynen i fråga om drycker som innehåller mer än 2,8 volymprocent etylalkohol och styra landskapen i tillsynen över alkoholbutikerna. I den gällande lagen hör dessa uppgifter till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira). Valviras uppgifter överförs till Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet, som även på basis av alkohollagen tar hand om tillsynen av alkoholdrycker. Därför anses det alltså vara motiverat att Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet även övervakar alkoholdryckernas livsmedelsegenskaper, till exempel tillsatsämnen och främmande ämnen.

26 § Försvarsmaktens uppgifter: Det föreslås att försvarsmakten ska svara för de uppgifter som enligt denna lag ska skötas av landskapet till den del det gäller livsmedelslokaler som omfattas av försvarsmaktens tillsyn. Bestämmelsen motsvarar bestämmelsen i den gällande lagen. Den tillsyn som försvarsmakten bedriver omfattar försvarsmaktens livsmedelslager, provianteringscentraler med tillhörande personalmatsalar, distributionskök och lager, materiel för livsmedelstransport, soldathemsbilar, byggnader och anordningar som används för proviantering på permanenta och tillfälliga övningsområden och under militära övningar samt

personal matsalar, soldathem och garnisonsklubbar som är belägna på platser som med tanke på försvaret hålls hemliga eller på svåråtkomliga platser.

27 § Tullens uppgifter: Enligt paragrafens 1 mom. 1 punkten kontrollerar Tullen, såsom i dagens läge, att de livsmedel av icke-animaliskt ursprung samt livsmedelskontaktmaterial som importeras från länder utanför Europeiska unionen motsvarar livsmedelsbestämmelserna.

Enligt paragrafens 1 mom. 2 punkten kontrollerar Tullen att de livsmedel av icke-animaliskt ursprung och det livsmedelskontaktmaterial som sänds till Finland från Europeiska unionens medlemsländer motsvarar livsmedelsbestämmelserna vid lossning och därtill hörande lagring av livsmedelspartiet i Finland. För att Tullens och landskapets övervakning inte ska vara överlappande, avses Tullen övervaka första lossning och därtill hörande lagring av livsmedelspartier i Finland. Detta är fallet även i den gällande lagen. I den gällande lagstiftningen är förutsättningen för Tullens övervakningsrätt att livsmedelspartiet lossas och lagras i Finland. Inom internmarknadshandeln finns även företagare som inte har eget lager i Finland, och därför har Tullen inte kunnat övervaka dem. Antalet sådana företagare har under de senaste åren ökat. Därför föreslås det att förutsättningen för Tullens övervakningsrätt inte längre är att livsmedelsföretagaren har ett lager i Finland.

Enligt paragrafens 1 mom. 3 punkten kontrollerar Tullen att handlingarna rörande icke-animaliska livsmedel och det livsmedelskontaktmaterial som transporteras som transitvaror är korrekta och enligt 4 punkten att handlingarna rörande de livsmedel av icke-animaliskt ursprung och det livsmedelskontaktmaterial som exporteras från Finland till länder utanför Europeiska unionen är korrekta. Bestämmelserna motsvarar till sitt innehåll den gällande lagen.

Enligt paragrafens 1 mom. 5 punkten ska Tullen vid import och export i enlighet med ATP-avtalet övervaka internationella transporter av lättfördärliga livsmedel och den specialutrustning som används vid dessa transporter. En motsvarande bestämmelse ingår i den gällande lagen.

Enligt paragrafens 2 mom. kan närmare bestämmelser om Tullens uppgifter i övervakningen av exportkraven utfärdas genom förordning av statsrådet.

28 § Tillsynsmyndigheternas kompetens: Enligt förslaget ska den tjänsteinnehavare som sköter uppgifter i anslutning till livsmedelstillsynen ha för uppgiften lämplig högskoleexamen eller vid behov en sådan behörighet som förutsätts i Europeiska gemenskapens lagstiftning. Bestämmelsen motsvarar 35 § 2 mom. i gällande lag.

Bestämmelser om utbildningen av en tjänsteinnehavare som sköter uppgifter inom livsmedelstillsynen och om upprätthållandet av personalens kompetens finns i artikel 5.4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625, enligt vilken personal som utför offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet ska få ändamålsenlig utbildning för sitt kompetensområde så att den på ett kompetent sätt kan utföra sina uppgifter och utföra offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet på ett enhetligt sätt. Personalen ska hålla sig uppdaterad på respektive kompetensområde och vid behov få regelbunden vidareutbildning. Personalen som utför offentlig kontroll ska få utbildning på de områden som anges i kapitel I i bilaga II till förordningen och om de behöriga myndigheternas skyldigheter till följd av denna förordning, på lämpligt sätt. De behöriga myndigheterna och organ med delegerade uppgifter ska utarbeta och genomföra utbildningsprogram för att säkerställa att personal som utför offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet får den utbildning som avses artikel 4.4. Enligt artikel 5.5 ska effektiv och verkningsfull samordning och effektivt och verkningsfullt samarbete mellan dessa olika enheter säkerställas när det inom en behörig myndighet finns mer än en enhet med behörighet att utföra offentlig kontroll eller annan offentlig verksamhet.

Bestämmelser om kompetenskraven för officiella veterinärer och assistenten finns i kapitel IV i bilaga I till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 854/2004.

Enligt paragrafens 2 mom. får närmare bestämmelser om kompetenskraven på tjänsteinnehavare utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

29 § Utomstående sakkunniga: I paragrafen föreskrivs att en tillsynsmyndighet kan enligt de förutsättningar som anges i artiklarna 28 – 33 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 delegera kontroller, undersökningar och utredningar som behövs för offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet till organ med delegerade uppgifter eller fysiska personer (*utomstående sakkunniga*). De administrativa beslut som eventuellt fattas utifrån dessa kontroller, undersökningar och utredningar fattas av den tillsynsmyndighet som delegerat uppgifterna.

Utomstående sakkunniga, som definieras i 4 § 2 mom. 5 punkten, kan vara ett organ med delegerade uppgifter eller en fysisk person. Ett organ med delegerade uppgifter har definierats i artikel 3.5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625. Tillsynsmyndigheten ska från fall till fall fastställa vilka uppgifter utomstående sakkunniga utför. Utomstående sakkunniga ska inte fatta administrativa beslut.

Enligt paragrafens 2 mom. tillämpas förvaltningslagen, språklagen och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet på utomstående sakkunniga. På personer som är anställda av eller har ledningsuppdrag hos en utomstående sakkunnig tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när personerna deltar i skötseln av de uppgifter som avses i denna lag.

Bestämmelser om straffrättsligt tjänsteansvar finns i 40 kap. 11 § i strafflagen (39/1889). Med stöd av bestämmelsen betraktas som person som utövar offentlig makt den till vars uppgifter enligt lag eller förordning hör att meddela för andra bindande förordnanden eller att besluta om andras intressen, rättigheter eller skyldigheter eller som med stöd av lag eller förordning i sin uppgift reellt ingriper i någon annans intressen eller rättigheter. Som person som utövar offentlig makt betraktas även den som enligt lag eller förordning eller enligt ett uppdrag som han eller hon med stöd av lag eller förordning fått av en myndighet ska delta i beredningen av sådana beslut som avses ovan genom att göra framställningar eller förslag till beslut, utarbeta utredningar eller planer, ta prover eller utföra inspektioner eller på något annat motsvarande sätt. Det straffrättsliga tjänsteansvaret utvidgades 2002 med syfte att se till att ansvaret också ska omfatta den beredning av offentlig makt inom vilken det de facto bestäms om innehållet i beslut eller annan verksamhet som inbegriper utövande av offentlig makt, eller inom vilken utformningen av makten på ett centralt sätt åtminstone påverkas. En tillämpning av bestämmelsen förutsätter inte att det i lagen uttryckligen fastslås att uppgifterna i anslutning till beredningen ska ske under tjänsteansvar. Genom bestämmelsen utvidgas inte tjänsteansvaret till att gälla den beredning inom utövandet av offentlig makt för vars del skötseln av uppgifterna inte baserar sig på lag eller förordning eller ett uppdrag som ålagts någon med stöd av lag eller förordning. Inom vissa branscher upphandlar myndigheterna olika slag av arbetsprestationer, t.ex. kemiska analyser, i form av köpta tjänster för att möta de behov som beslutsfattandet medför. Bestämmelsen är inte tillämplig på denna typ av beredning, om inte uppdraget har givits med stöd av lag eller förordning. Enligt 12 § i strafflagen ska bestämmelserna om tjänstemän även tillämpas på dem som utövar offentlig makt på ovan nämnt sätt.

Enligt EU-lagstiftningen kan *ante mortem*-besiktningar på primärproduktionsstället även utföras av annan veterinär än sådan som är anställd av en myndighet, till exempel en veterinär som har befullmäktigats av Livsmedelsverket. På en dylik privat veterinär ska tillämpas det som i paragrafen föreskrivs om utomstående sakkunniga med undantag av ackrediteringskravet enligt artikel 5.2 c i förordning (EG) nr 854/2004. Om ett djur förkastas vid besiktningen, ska den privata veterinären överföra ärendet till Livsmedelsverkets eller landskapets officiella veterinär för avgörande. På motsvarande sätt ska på sådan utbildad person som avses i avsnitt IV kapitel I i bilaga III till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) 853/2004 tillämpas bestämmelserna om utomstående sakkunniga när personen gör en första undersökning av viltet på jaktplatsen, med undantag av kravet på ackreditering.

5 kap. Laboratorier

30 § Officiella laboratorier: Det föreslås att Livsmedelsverket utser laboratorier som undersöker myndighetsprov (*officiella laboratorier*). Ett officiellt laboratorium kan vara en mobil laboratorieenhet eller laboratoriet kan ha en sådan enhet. Om kraven på utseendet av officiella laboratorier föreskrivs i artikel 37 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2017/625. Behöriga myndigheter kan även utse som officiella laboratorier ett laboratorium som finns i en annan EU-medlemsstat eller inom EES-området förutsatt att den behöriga myndigheten i den medlemsstat inom vars område laboratoriet finns har utsett det som

officiellt laboratorium. Om inget officiellt laboratorium som utsetts i unionen eller inom EES har den sakkunskap som krävs för att utföra nya eller särskilt ovanliga laboratorieanalyser, laboratorietester och laboratediagnostik, får man enligt artikel 37.6 anlita ett laboratorium som inte uppfyller kraven. Ett officiellt laboratorium ska enligt artikel 37.4 ha den nödvändig sakkunskap, utrustning och infrastruktur samt kompetent personal. Uppgifterna ska utföras utan dröjsmål, opartiskt och utan intressekonflikter. Ackrediteringen av ett officiellt laboratorium ska överensstämma med standarden EN/ISO 17024, och ackrediteringen ska omfatta de metoder som används för myndighetsundersökningar.

Om undantagen till ackrediteringskravet föreskrivs i artikel 40 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2017/625. Som officiellt laboratorium utan ackreditering kan utses ett laboratorium vars enda verksamhet består av detektion av trikiner i kött eller endast analyser i anslutning till andra officiella åtgärder. Med undantag av trikinlaboratorier ska dylika laboratorier emellertid ha kvalitetssystem, de ska verka under överinseende av myndigheterna eller av ett nationellt referenslaboratorium samt delta i referensprovsundersökningar. Enligt artikel 42 i förordningen får de behöriga myndigheterna i en medlemsstat på de förutsättningar som nämns i förordningen för en begränsad tid ge ett undantag från ackrediteringen av en metod till ett officiellt laboratorium.

Enligt paragrafens 2 mom. kan Livsmedelsverket utse ett laboratorium för viss tid om inte laboratoriet fyller alla de krav som ställs på utseende av officiellt laboratorium i standard ISO/IEC 17025, men bristerna är sådana att undersökningarnas tillförlitlighet inte äventyras. Laboratoriet ska inom av Livsmedelsverket utsatt tid avhjälpa bristerna och ansöka om slutlig ackreditering.

31 § Ackrediterade laboratorier för egenkontroll: Enligt paragrafens 1 mom. utser Livsmedelsverket egenkontrolllaboratorier för att undersöka de egenkontrollprov som livsmedelsbestämmelserna förutsätter (*ackrediterat egenkontrolllaboratorium*). På kompetensen av egenkontrolllaboratorier ställs inga krav i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2017/625. Eftersom egenkontrollen bildar grunden för myndighetstillsynen, är det dock motiverat att ställa krav även på laboratorier som undersöker egenkontrollprov. På egenkontrolllaboratorier som enbart undersöker prov som företagaren anser vara nödvändiga till exempel i anslutning till kvalitetssäkringen ställs inga krav.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs om förutsättningarna för ackrediteringen av laboratorier för egenkontroll. En förutsättning är att laboratoriets kompetens påvisats på basis av ackreditering eller utlåtelse om kompetens som utfärdats av ackrediteringsenheten vid Mätteknikcentralen (FINAS), såsom det föreskrivs i lagen om konstaterande av tillförlitligheten hos tjänster för bedömning av överensstämmelse med kraven (920/2005). Enligt 6 § 2 mom. i nämnda lag är en förutsättning för ackreditering att bedömningsorganets organisation, personal, lednings- och kvalitetssystem, interna kontroll samt produktion av tjänster för bedömning av överensstämmelse med kraven är ändamålsenlig med beaktande av de bedömningsgrunder som tillämpas med stöd av 1 mom. Ett laboratorium kan godkännas om det uppfyller kraven enligt ISO/IEC 17025-standard. Det utvärderade laboratorier ska av organet begära att laboratoriets kompetens utvärderas med tre års mellanrum, eller ifall Livsmedelsverket anser det vara nödvändig, oftare.

Enligt paragrafens 3 mom. kan Livsmedelsverket på ansökan av en livsmedelsföretagare utse ett laboratorium i en annan medlemsstat i Europeiska unionen att undersöka de egenkontrollprov som livsmedelsbestämmelserna förutsätter. Förutsättningen är att detta laboratoriums kompetens i medlemsstaten i fråga har påvisats genom ackreditering eller därmed jämförbar bedömning av kompetens.

Enligt paragrafens 4 mom. kan Livsmedelsverket utse ett egenkontrolllaboratorium för viss tid om laboratoriet inte fyller alla de krav som ställs på ackreditering, men bristerna är sådana att undersökningarnas tillförlitlighet inte äventyras. Laboratoriet ska inom utsatt tid avhjälpa bristerna och ansöka om slutlig ackreditering.

32 § Nationella referenslaboratorier: Jord- och skogsbruksministeriet utser de nationella referenslaboratorierna och fastställer deras uppgifter. Utseendet ska ske genom ministeriets administrativa beslut, i vilket även referenslaboratoriets uppgifter samt matriser och analyser som nämnda uppgifter gäller specificeras. Med nationellt referenslaboratorium avses laboratorier som medlemsstaterna enligt artikel 100 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2017/625 ska utse för att motsvara EU:s

referenslaboratorier. En medlemsstat kan utse ett nationellt referenslaboratorium även för ett område som inte har ett EU-referenslaboratorium och bestämma om dess uppgifter.

Som nationellt referenslaboratorium kan på vissa villkor utses även ett laboratorium i en annan EU- eller EES-medlemsstat. Medlemsstaterna ska underrätta Europeiska kommissionen och andra medlemsstater samt EU:s referenslaboratorium om referenslaboratorierna. Medlemsstaten ska därtill publicera en förteckning över nationella referenslaboratorier. Ifall det finns flera nationella referenslaboratorier på EU:s mandat, ska medlemsstaten säkerställa det nära samarbetet mellan nationella referenslaboratorier samt gott samarbete med andra nationella laboratorier och EU:s referenslaboratorier.

Om skyldigheterna och uppgifterna för nationella referenslaboratorier föreskrivs i artikel 101 i förordning (EU) 2017/625. Nationella referenslaboratorier ska samarbeta med referenslaboratorierna på gemenskapsnivå och delta i referensprovundersökningar som ordnas av dem. De nationella referenslaboratorierna ska koordinera verksamheten vid de officiella laboratorierna för att enhetliga och förbättra analys- och diagnostikmetoder, vid behov ordna referensprovstester för jämförande tester mellan officiella laboratorier samt följa med de officiella laboratoriernas framgång i referensprovundersökningar och informera de behöriga myndigheterna om detta. Nationella referenslaboratorier delar ut information som de har fått av EU:s referenslaboratorier till officiella laboratorier och behöriga myndigheter samt assisterar de behöriga myndigheterna vid genomförandet av det nationella tillsynsprogrammet och tillsynsplanerna. De nationella referenslaboratorierna validerar vid behov reagens och upprättar förteckningar över tillverkare och leverantörer av referensämnen och reagens. De nationella referenslaboratorierna assisterar även medlemsstaterna vid epidemier (matförgiftningar, zoonoser) och vid undersökningen av partier som strider mot livsmedelsbestämmelserna, till exempel säkrandet av diagnosen och typningen av patogen- och mördarbakteriestammar samt taxonomiska och epidemiologiska undersökningar.

Enligt paragrafens 2 mom. ska det nationella referenslaboratoriet lämna Livsmedelsverket och Institutet för hälsa och välfärd den information de behöver för epidemiologisk uppföljning samt Livsmedelsverket den information om zoonosalstrarna och proverna enligt 18 § som verket behöver för att styra tillsynen.

33 § Undersökning av prov: De prov som tillsynsmyndigheten tagit eller låtit ta för officiell tillsyn eller annan officiell verksamhet som avses i denna lag (*myndighetsprov*) ska undersökas i ett officiellt laboratorium eller i ett nationellt referenslaboratorium. Bestämmelsen motsvarar 39 § 1 mom. i den gällande lagen. Undersökningar som görs som en del av köttbesiktningen hör till myndighetstillsynen. Vissa undersökningar i anslutning till köttbesiktningen, till exempel pH-definitionen och kokningsprovet, är till sin natur sådana att det inte är ändamålsenligt att rikta kraven på myndighetsprov på dem. Därför kan undersökningar som är liknande som de ovannämnda undersökningarna även göras på laboratorier på vilka det inte riktas lika strikta krav som på andra laboratorier som utför myndighetsundersökningar. Lättnaden ska ske inom ramen för EU-lagstiftningen.

Enligt paragrafens 2 mom. ska de prov inom ramen för egenkontrollen som enligt livsmedelsbestämmelserna förutsätts bli undersökta undersökas i ett ackrediterat laboratorium för egenkontroll, i ett officiellt laboratorium eller i ett nationellt referenslaboratorium. Med egenkontrollprov som enligt livsmedelsbestämmelserna ska bli undersökta avses till exempel prov som tagits för att utföra undersökningar som nämns i kommissionens förordning om mikrobiologiska kriterier för livsmedel (EG) nr 2073/2005.

34 § De officiella laboratoriernas och de ackrediterade egenkontrolllaboratoriernas anmälningskyldighet: Enligt paragrafens 1 mom. ska ett officiellt laboratorium, ett ackrediterat egenkontrolllaboratorium och ett nationellt referenslaboratorium meddela Livsmedelsverket om det sker betydande ändringar i verksamheten. Sådana är åtminstone förändringar i omständigheter som gäller förutsättningarna för ackrediteringen, till exempel i kvalitetssystemet, personalens utbildning och regelbundna bedömningar. Laboratorier ska även underrätta Livsmedelsverket om verksamheten avbryts och om verksamheten upphör.

Enligt paragrafens 2 mom. ska ett officiellt laboratorium, ett ackrediterat egenkontrolllaboratorium och ett nationellt referenslaboratorium på begäran av Livsmedelsverket lämna verket antingen provspecifika uppgifter om de undersökningar enligt 33 § som laboratoriet utfört och om undersökningsresultaten eller ett sammandrag

över dem. Skyldigheten baserar sig framför allt på myndigheternas behov att följa med förekomsten av sjukdomsalstrare regionalt och på riksomfattande nivå. De provspecifika uppgifterna eller sammanfattningarna får inte innehålla personuppgifter eller tillsynsobjektets identifieringsuppgifter.

Enligt paragrafens 3 mom. En dylik informationsförmedlingskedja kan dock orsaka onödigt dröjsmål med tanke på förebyggandet av hälsofaran eller dess begränsning. Därför ska laboratoriet utan dröjsmål även underrätta uppdragsgivaren om ett undersökningsresultat som avses i Med tanke på beredskapen inför och förebyggandet och utredandet av epidemier ska i nationell omfattning samlas in information om faktorer som föranleder hälsofara, dvs. biologiska, kemiska och fysikaliska faktorer såsom mikrober, parasiter, prioner och kemikalier. För att faktorerna ska kunna identifieras mer ingående och annan undersökning utföras ska laboratoriet också sända ett prov till ett nationellt referenslaboratorium i dylika situationer. Beroende på fallet kan provet bestå av t.ex. ett vävnadsprov, en provbit, en lösning eller en bottenfällning.

Enligt paragrafens 4 mom. ska ett officiellt laboratorium, ett ackrediterat egenkontrolllaboratorium och ett nationellt referenslaboratorium meddela uppgifter om undersökningar och undersökningsresultat som har samband med uppföljningen och kontrollen av zoonoser som avses i 18 § till Livsmedelsverket samt sända in prov och i undersökningarna isolerade sjukdomsalstrare till ett nationellt referenslaboratorium.

Enligt paragrafens 5 mom. kan Livsmedelsverket utfärda bestämmelser om anmälan om undersökningsresultat som tyder på allvarlig hälsofara enligt 3 mom. samt om förvaring och sändande av prov och sjukdomsalstrare till ett nationellt referenslaboratorium enligt 3 och 4 mom.

35 § Närmare bestämmelser om laboratorier: Genom förordning av statsrådet kan utfärdas närmare bestämmelser om officiella laboratorier som avses i 30 § och om de standarder som beskriver officiella laboratorier och kompetensen hos de organ som utvärderar laboratorierna och om de krav som ställs på laboratoriernas kvalitetssystem, de villkor för ackreditering av laboratorier som genomförandet av Europeiska unionens lagstiftning förutsätter, utbildnings- och behörighetskraven i fråga om laboratoriernas personal, innehållet i och lämnande av anmälningar som avses i 32 § 2 mom. samt om innehållet i och lämnande av anmälningar och uppgifter samt innehållet i och lämnande av sammandrag som avses i 34 § 1 och 2 mom. samt om hälsofara som avses i 34 § 3 mom.

Enligt paragrafens 2 mom. får närmare bestämmelser om sändande av prov och zoonotiska sjukdomsalstrare som avses i 34 § 3 mom. utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

6 kap. Livsmedelstillsyn

36 § Det riksomfattande tillsynsprogrammet: I paragrafen föreskrivs om Livsmedelsverket skyldighet att göra upp ett riksomfattande tillsynsprogram för styrning och samordning av livsmedelstillsynen. Tillsynsprogrammet behöver inte upprättas som ett separat dokument utan som en del av den fleråriga nationella tillsynsplan som förutsätts i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 och som omfattar hela livsmedelskedjan. Enligt paragrafens 2 mom. ska programmet ses över vid behov. I tillsynsprogrammet ska hänsyn tas till de gemensamma mål för miljö- och hälsoskyddet som har satts upp av Livsmedelsverket och Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet i det riksomfattande programmet för tillsyn över miljö- och hälsoskyddet. Bestämmelsen motsvarar bestämmelsen i den gällande lagen.

37 § Tillsynsplanerna: I paragrafens 1 mom. föreskrivs om landskapets skyldighet att utarbeta en tillsynsplan för regelbunden livsmedelstillsyn i landskapet på så sätt att tillsynen beaktar riskerna med livsmedels- och kontaktmaterialverksamheten och att tillsynen motsvarar de allmänna krav som gäller tillsynen, förebygger hälsofara och skyddar konsumenterna från ekonomisk förlust. I landskapets tillsynsplan ska det riksomfattande tillsynsprogrammet beaktas. Det finns inga bestämmelser om tillsynsplanens innehåll eller obligatoriska uppgifter utan landskapen kan koncentrera sig på behoven inom sitt eget område när de upprättar och uppdaterar planen. Tillsynsplanen kan kopplas till landskapets egna strategier. I tillsynsplanens målsättningar och vid bedömningen av hur de har genomförts kan man framför allt lyfta fram målen för landskapets eget område och lokal riskbedömning.

Enligt paragrafens 2 mom. ska Livsmedelsverket, Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet, Tullen samt försvarsmakten utarbeta tillsynsplaner för den livsmedelstillsyn som de ansvarar för. På dessa tillsynsplaner tillämpas det som i 1 mom. föreskrivs.

Enligt paragrafens 3 mom. ska tillsynsplanerna ses över vid behov. Planen ska ses över till exempel om iakttagandet av tyngdpunktsområdena i den riksomfattande tillsynsplanen förutsätter detta. Bestämmelsen om tillsynsplaner motsvarar bestämmelsen i gällande lag.

38 § Inspektionsrätt och rätt att närvara: I paragrafens 1 mom. föreskrivs om tillsynsmyndighetens och en i 29 § avsedd utomstående sakkunnigs rätt att utföra sådana inspektioner som tillsynen förutsätter, ta del av handlingar och inspektera den utrustning, de redskap och de utrymmen som används i verksamheten. I 4 § 2 mom. 4 punkten har ett tillsynsobjekt definierats som en plats där det bedrivs, eller där det finns anledning att anta att det bedrivs, livsmedels- eller kontaktmaterialverksamhet eller där det förvaras information som är av betydelse med tanke på iakttagandet av livsmedelsbestämmelserna. Tillsynsobjektet kan utöver ett traditionellt primärproduktionsställe eller en livsmedelslokal vara till exempel en importörs lager eller distributionscenter. Tillsynsobjektet kan också till exempel vara en centralaffärs huvudkontor där det förvaras information som är av betydelse för att till exempel utreda huruvida förpackningsmärkningarna på de egna produktmärkena överensstämmer med livsmedelsbestämmelserna. Tillsynsobjektet kan till exempel också vara verksamhetsplatsen av ett företag i livsmedelsbranschen som bedriver försäljning av livsmedel på internet.

Enligt paragrafens 1 mom. har en studerande som handleds av tillsynsmyndigheten och som utför praktik som ger introduktion i myndighetsverksamhet rätt att närvara när tillsynsmyndigheten utför tillsyn och inspektioner. Bestämmelsen motsvarar 49 § 1 mom. i den gällande lagen. Därtill föreslås det att Livsmedelsverket har rätt att närvara då landskapet utför tillsyn och inspektioner. Detta är motiverat eftersom Livsmedelsverket enligt 23 § 2 mom. 1 punkten ska bedöma genomförandet av livsmedelstillsynen i landskapen.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs om inspektioner i lokaler som omfattas av hemfrid. Enligt förslaget ska 49 § 2 mom. i gällande lag ändras så att det i ett tillsynsobjekt som är beläget i utrymmen som används för permanent boende kan göras en inspektion för att genomföra de krav på offentlig kontroll som ställs i artikel 9 – 15 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625, om en inspektion är nödvändig för att utreda de omständigheter som är föremål för inspektion. Inspektionen får endast göras av en tillsynsmyndighet.

Enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 5.1 h ska den behöriga myndigheten ha till sitt förfogande rättsliga förfaranden för att säkerställa att personalen har tillträde till aktörernas lokaler och tillgång till deras dokumentation, så att de kan utföra sina uppgifter på ett korrekt sätt. I Finland har hemfriden starkt skydd genom grundlagen. Hemfrid, som skyddas med grundlagen, omfattar bostaden och andra motsvarande lokaler som är avsedda för långsiktigt boende, till exempel husvagn. Förutsättningen för begränsandet av de grundläggande fri- och rättigheterna är att det föreskrivs om ärendet genom lag, bestämmelsen är noga begränsad och befogenheten kan inte delegeras. För att de grundläggande fri- och rättigheterna ska kunna begränsas, måste detta vara nödvändigt, acceptabelt och det måste finnas ett vägande samhälleligt behov till detta. I den föreslagna bestämmelsen begränsas befogenheten till genomförandet av de krav som i artiklarna 9 – 15 i förordning (EU) 2017/625 ställs på officiell tillsyn. Detta motiverar också bestämmelsens nödvändighet. Grunden för acceptabilitet och vägande samhällelig nödvändighet är säkrandet av livsmedelssäkerheten när genomförandet av en inspektion i en lokal som omfattas av hemfrid är nödvändigt för att utreda de omständigheter som är föremålet för inspektionen. Delegeringsförbudet ingår i bestämmelsen om att inspektioner som omfattas av hemfriden bara kan genomföras av tillsynsmyndigheten. En motsvarande bestämmelse finns i 13 § i lagen om tillsyn över ekologisk produktion (294/2015) och i 50 § i lagen om animaliska biprodukter (517/2015).

Enligt 49 § 3 mom. i den gällande lagen har regionförvaltningsverket och länsveterinären och en av Evira eller regionförvaltningsverket förordnad annan veterinär rätt att inspektera det primärproduktionsställe från vilket ett livsmedel härrör, om tillsynsmyndigheten i samband med övervakningen eller inspektionen misstänker eller konstaterar att ett livsmedel av animaliskt ursprung innehåller främmande ämnen i en mängd som strider mot bestämmelserna. Bestämmelsen gäller övervakningen av rester i animaliska livsmedel. Bestämmelsen har

tagits med i den gällande lagen för att det ska vara möjligt att även förordna annan veterinär är en kommunal eller länsveterinär att ta prov på levande djur för tillsynen av rester. Bestämmelsen har inte tillämpats på flera år. Därför föreslås det att bestämmelsen inte längre ska ingå i lagen.

Enligt paragrafens 3 mom. har Livsmedelsverket och landskapet rätt att närvara vid Europeiska kommissionens kontroller enligt artikel 116 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2017/625. Även inspektörer som avses i Europeiska unionens lagstiftning eller annat internationellt avtal som binder Finland ska ha inspektionsrätten och rätten att ta del av information som avses i paragrafen. Bestämmelsen motsvarar 49 § 5 mom. i gällande lag.

39 § Provtagning: I paragrafen föreskrivs om tillsynsmyndighetens rätt att utan ersättning ta eller låta ta en sådan mängd prov som behövs för tillsynen. Myndigheten ska ge ett intyg över provtagningen. Bestämmelsen motsvarar 50 § 1 mom. i gällande lag.

Eftersom tillsynsätgårderna ofta baserar sig på prov som myndigheterna tagit eller låtit ta, ska provtagningen vara pålitlig och högklassig. Om kraven på provtagning, analyser, test och diagnoser föreskrivs i kapitel IV i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2017/625.

Enligt paragrafens 2 mom. kan prov på livsmedel och livsmedelskontaktmaterial som saluförs och som tillsynsmyndigheten har beställt via teknik för distanskommunikation utan att identifiera sig användas i den offentliga kontrollen. I synnerhet distansförsäljningen av livsmedel via internet har blivit allt vanligare under de senaste åren. Ibland är det svårt att logga in i servrar med myndigheternas koder. Motsvarande bestämmelse finns i artikel 36 i förordning (EU) 2017/625. I punkt 2 i artikel föreskrivs att när de behöriga myndigheterna har fått tillgång till proverna ska de vidta alla åtgärder för att säkerställa att de aktörer från vilka dessa prover beställts underrättas om att proverna har tagits i samband med offentlig kontroll och, i förekommande fall, analyseras eller testas för denna offentliga kontroll, och har möjlighet att på egen bekostnad utöva rätten till ett andra expertutlåtande enligt artikel 35 i förordning (EG) 2017/625.

40 § Rätt att få information: Enligt paragrafens 1 mom. har tillsynsmyndigheten trots sekretessbestämmelserna rätt att av statens och landskapets myndigheter samt av livsmedels- och kontaktmaterialföretagare och andra som omfattas av skyldigheterna enligt denna lag få den information som är nödvändig för tillsynen. Bestämmelsen motsvarar bestämmelsen i den gällande lagen. Bestämmelsen motsvarar den gällande lagstiftningen. Om hemlighållandet av de uppgifter som fås inom ramen för tillsynen föreskrivs i 80 §.

Enligt paragrafens 2 mom. har tillsynsmyndigheten trots sekretessbestämmelserna rätt att av myndigheter och personer som sköter offentliga uppdrag få sådan information om hur livsmedels- och kontaktmaterialföretagare skött registrerings-, rapporterings- och betalningsåtaganden i anslutning till skatter, lagstadgade pensions-, olycksfalls- och arbetslöshetsförsäkringsavgifter samt avgifter som Tullen tar ut, samt om deras verksamhet, ekonomi och kopplingar, som är nödvändiga för utredningen av deras tillförlitlighet enligt 7 § och återkallande av godkännande av livsmedelslokal eller avbrytande eller nedläggning av livsmedelsverksamhet som bedrivs i registrerad livsmedelslokal enligt 57 eller 58 §.

Om livsmedelsföretagaren är en juridisk person, har tillsynsmyndigheterna enligt paragrafens 3 mom. rätt att få information som motsvarar den information som avses i 2 mom. också om dess verkställande direktör och dennes ställföreträdare, medlemmar och suppleanter i styrelsen, medlemmar och suppleanter i förvaltningsrådet och jämförbara organ, ansvariga bolagsmän och andra som hör till den högsta ledningen och även dem som direkt eller indirekt innehar mer än 25 procent av aktierna i ett aktiebolag eller av den rösträtt som aktierna medför eller motsvarande ägande- eller bestämmanderätt i en annan sammanslutning. Enligt 3 mom. omfattar rätten att få information även sådana registrerade företag och organisationer som avses i 3 § i företags- och organisationsdatalagen (244/2001) som har en direkt eller indirekt koppling till den som gjort anmälan, och om denne är en juridisk person, till dennes ansvarsperson eller ägare som avses i 7 §.

Enligt 4 mom. har tillsynsmyndigheterna rätt att få informationen utan avgift. Det ska också vara möjligt att få informationen via teknisk anslutning eller annars i elektronisk form. Detta ska göra det möjligt för myndigheten att i sina uppgifter gällande bedömningen av pålitligheten, återkallande av godkännande eller

avbrytande av verksamheten även utnyttja elektroniska fullgöranderapporter som upprättats av Enheten för utredning av grå ekonomi.

41 § Myndigheternas rätt att på eget initiativ lämna information: Enligt förslaget har livsmedelstillsynsmyndigheterna rätt att på eget initiativ till en annan myndighet eller person som sköter ett offentligt uppdrag lämna sådan information som myndigheten fått vid skötseln av sina uppgifter, om denna information är nödvändig för myndigheten i fråga eller den person som sköter ett offentligt uppdrag för skötseln av deras lagstadgade uppgifter. Bestämmelsen möjliggör effektiv informationsförmedling och effektivt samarbete med olika aktörer som deltar i avvärjandet av grå ekonomi i situationer där livsmedelstillsynsmyndigheten till exempel upptäckt att löner betalas svart eller andra problem i anknytning till anställningsförhållanden eller olaglig försäljning av alkohol. Den gällande lagen har ingen motsvarande bestämmelse.

42 § Tillsynsmyndigheters anmälningskyldighet och skyldighet att lämna uppgifter: Enligt förslaget ska den i lagen avsedda tillsynsmyndigheten underrätta Livsmedelsverket om konstaterade hälsofaror och vid behov om sådana andra omständigheter som uppdragats i tillsynen och som kan inverka på livsmedels säkerheten eller livsmedelskontaktmaterialens säkerhet. Tillsynsmyndigheten ska vidare underrätta de myndigheter som avses i lagen om smittsamma sjukdomar om sådant som uppdragats i tillsynen och som kan vara av betydelse när det gäller att skydda befolkningen mot smittsamma sjukdomar. Enligt 30 § i lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016) ska hälsomyndigheter på motsvarande sätt meddela livsmedelstillsynsmyndigheter om konstaterade eller misstänkta epidemier i anslutning till livsmedel. Bestämmelsen motsvarar till sitt innehåll 52 § i den gällande lagen.

Enligt paragrafens 2 mom. är tillsynsmyndigheten skyldig att meddela Livsmedelsverket de uppgifter som behövs för register som det för med stöd av 83 §. Dessutom är tillsynsmyndigheten skyldig att på begäran meddela Livsmedelsverket sådana uppgifter om inspektioner och avgifter som det behöver för uppföljningen av tillsynen enligt denna lag. Sådana uppgifter är bland annat uppgifter om myndigheternas inspektionsbesök och -åtgärder. Information kan även levereras i elektroniskt format.

43 § Tillsynsmyndigheters instruktionskyldighet: Enligt förslaget har tillsynsmyndigheterna skyldighet att inom sitt eget behörighetsområde ge livsmedels- och kontaktmaterialföretagare behövliga råd och anvisningar så att livsmedelsbestämmelserna följs. Utgångspunkten är att statliga myndigheter ger råd på riksomfattande nivå och landskapen inom sitt eget verksamhetsområde. Tillsynsmyndighetens instruktionskyldighet ska i första hand gälla handledning om tillämpningen av lagstiftningen på allmän nivå. På basis av utvärderingen av enskilda fall kan det även vara motiverat att myndigheten i enskilda fall ger råd åt en företagare. I rådgivningens och handledningens omfattning ska man ta hänsyn till att tilliten till tjänstemannens opartiskhet inte får äventyras på grund av handledningen.

I motiveringarna till den föreslagna 43 § har antecknats gällande praxis inom livsmedelstillsynen, enligt vilken administrativa tvångsmedel vidtas först efter att anvisningar och uppmaningar inte har iakttagits, ifall fallets omfattning eller allvar inte förutsätter omedelbar användning av tvångsmedel.

Med råd och handledning hjälper man företagarna att bättre känna kraven i livsmedelsbestämmelserna, förstå syftet med kraven samt agera på det sätt som kraven förutsätter. Då genomförs även syften med tillsynen. När företagarna åtar sig huvudrollen för uppfyllandet av kraven och ansvaret för säkerheten, utgör kraven i bestämmelserna en ekonomisk nytta och konkurrensfördel för företagare.

Enligt paragrafens 2 mom. ska tillsynsmyndigheterna vid behov, framför allt i samband med inspektionerna i anslutning till tillsynen, ge livsmedels- och kontaktmaterialföretagare behövliga uppmaningar så att livsmedelsbestämmelserna följs, ifall verksamheten inte överensstämmer med dem.

Enligt paragrafens 3 mom. informerar tillsynsmyndigheterna inom sitt eget behörighetsområde om frågor som hör till livsmedelsbestämmelsernas tillämpningsområde. Utgångspunkten är att statliga myndigheter ger råd på riksomfattande nivå och landskapen inom sitt eget verksamhetsområde.

44 § Veterinärers skyldighet att lämna uppgifter: I paragrafen föreskrivs om veterinärens skyldighet att lämna uppgifter om han eller hon i samband med ett veterinärbesök på ett primärproduktionsställe noterar att hälsotillståndet hos djuren på primärproduktionsstället väsentligt försvagar den livsmedelshygieniska kvaliteten på livsmedel som härrör från djuren. Kvaliteten på livsmedel kan försvagas till exempel för att djuret är mycket smutsigt eller att omständigheterna är osakliga.

45 § Utredning av matförgiftningar: I paragrafen föreskrivs allmänt om inledandet av utredningar om matförgiftning. Landskapet ska efter att ha fått den anmälan som avses i 17 § eller då det av annan orsak misstänker matförgiftning utan dröjsmål göra en utredning av fallet. Utredningar ska enligt samma praxis som nu göras i samarbete med de myndigheter som nämns i lagen om smittsamma sjukdomar. Paragrafens innehåll motsvarar bestämmelserna om matförgiftning i Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/88/EG om zoonoser och zoonotiska smittämnen. Anmälan om misstänkta matförgiftningsfall ska lämnas till Institutet för hälsa och välfärd och anmälan om utredning till Livsmedelsverket. Det landskap inom vars område matförgiftningen misstänks ha ägt rum ska alltid underrättas om matförgiftningen. Ett slakteri ska även underrätta den officiella veterinär som övervakar slakteriet om misstanken rörande matförgiftning. Den officiella veterinären ska även delta i utredningen av matförgiftningen.

46 § Närmare bestämmelser om livsmedelstillsynen: Enligt förslaget ska det vara möjligt att genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärda närmare bestämmelser om köttbesiktning och tillsyn och anmälningar i anslutning till den som avses i 23 § 2 mom. 2 och 3 punkten, 24 § 2 mom. 4 punkten och 2 mom. Enligt 2 och 3 punkten kan det genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärdas närmare bestämmelser om provtagning som avses i 39 § samt om tillsynsmyndigheters anmälningskyldighet och skyldighet att lämna uppgifter som avses i 42 §.

Enligt paragrafens 2 mom. får närmare bestämmelser om utredning och anmälan om matförgiftning, som avses i 45 §., ges genom förordning av statsrådet.

Enligt paragrafens 3 mom. kan Livsmedelsverket utfärda bestämmelser om de metoder som ska användas vid köttbesiktning. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande lagen. Följande gällande förordningar av jord- och skogsbruksministeriet: 1/EEO/2000 (bakteriologisk undersökning vid köttbesiktning), 5/EEO/2001 (ändring av beslut om bakteriologisk undersökning vid köttbesiktning) och 21/EEO/2001 (påvisande med mikrobiologisk metod av mikrobläkemedelssubstanser vid köttbesiktning) ska ersättas med Livsmedelsverkets bestämmelser. Det är motiverat att ge bestämmelser om de metoder som används vid köttbesiktningen med ett lättare förfarande än lagstiftningsvägen. Livsmedelsverket kan även utfärda bestämmelser om frekvensen och omfattningen av trikinundersökningarna då kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/1375 ger möjlighet till det eller kräver det. Bestämmelsen motsvarar bestämmelsen i den gällande lagen.

7 kap. Myndighetsuppgifter inom export av livsmedel

47 § Uppgifter i anslutning till exportutredningar: Den gällande lagen har inga bestämmelser om myndighetsuppgifter i anslutning till export. I lagen om Livsmedelssäkerhetsverket (25/2006) Evira sägs det att internationellt samarbete ingår i verkets uppgifter. Utifrån detta och inom ramen för sina resurser har Evira följaktligen varit aktivt i projekt framför allt för att hjälpa livsmedel att få tillträde till marknaden och fotfäste där. Vidare har verket deltagit i projekt som på andra sätt att skapat förutsättningar för export av livsmedel. I många länder krävs det att myndigheterna samarbetar nära i syfte att öppna exportmarknaden.

I synnerhet regeringen Sipilä har satsat på export under sin mandatperiod ända från 2015, när Evira beviljades temporära extraanslag för ändamålet. I regeringens spetsprojekt Bioekonomi och rena lösningar ingår satsningar på nya exportmarknader i åtgärderna. Åtgärderna inbegriper att starta nya projekt för marknadstillträde, utveckla systemet för exportkontroll och satsa på större exportkompetens i små och medelstora företag. Fokus sätts särskilt på de utredningar och kontroller som mälländerna kräver att myndigheterna och på kontrollförfaranden vid exportprojekt.

Enligt 1 mom. är det i första hand livsmedelsföretagaren som är skyldig att utreda och uppfylla de importkrav och eventuella transiteringskrav som myndigheterna i destinationsstaten ställer.

Enligt 2 mom. ska Livsmedelsverket vid behov delta i den utredning av myndighetskrav som avses i 1 mom., om det inte går att få klarhet om kraven på något annat sätt. Dessutom ska Livsmedelsverket vid behov vara med och upprätta de exportutredningsrapporter och andra dokument som är ett villkor för att få tillträde till och stanna kvar på marknaden. Livsmedelsverket ska besluta om att delta i utredningarna av de myndighetskrav som avses i 1 mom. bland annat utifrån sannolikheten att exporten kommer i gång, det förväntade värdet av exporten, livsmedelsföretagarnas möjligheter att vara med i exportfrämjande åtgärder, hur många livsmedelsföretagare som drar nytta av projektet och hur snabb och förutsebar utrednings- och rapporteringsprocessen är. Livsmedelsverket får dessutom avbryta sitt deltagande i dessa uppgifter om det inte längre finns förutsättningar för att fortsätta med utredningsarbetet.

Närmare bestämmelser om förutsättningarna för att Livsmedelsverket ska vara med och utföra de uppgifter som avses i 2 mom. får utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

48 § Tillsyn vid export: Enligt paragrafen är det Livsmedelsverket och landskapen som utför tillsyn över exporten av livsmedel, när tillsynen hänför sig till de importkrav som myndigheterna i destinationsstaten ställer eller avser att säkerställa att importkraven är uppfyllda. Det är alltså huvudsakligen Livsmedelsverket och landskapen som ska utföra tillsyn inom ramen för sina befogenheter. I förekommande fall ska Livsmedelsverket också få utföra exporttillsyn inom landskapens uppgiftsområden. Det kan anses motiverat eftersom en del destinationsstater kräver att tillsynen över deras importkrav ska utövas av en statlig myndighet. Tillsynen ska läggas upp på grundval av de importkrav som myndigheterna i destinationsstaten ställer.

Närmare bestämmelser om förutsättningarna för och innehållet i tillsynen får utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

8 kap. Nationella kvalitetssystem för livsmedel och kontrollerade uppfödningförhållanden

49 § Nationella kvalitetssystem för livsmedel: Enligt 1 mom. kan Livsmedelsverket på ansökan godkänna ett nationellt kvalitetssystem för livsmedel. Bestämmelser om nationella kvalitetssystem finns i 4 § 1 mom. 7 punkten och kraven för godkännande av systemen ingår i artikel 16 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1305/2013. Godkännandekraven gäller inte programmet för kvalitetssystemet, utan bestämmelsen avser att verifiera att den beskrivning av kvalitetssystemet som ingår i ansökan uppfyller kraven i artikeln. Uppdraget att verifiera att kvalitetssystemet fungerar enligt sina egna regler är inte en fråga för lagstiftningen och måste överlåtas till någon oberoende part.

Enligt 2 mom. ska ett nationellt kvalitetssystem ha kontrollerats av ett utomstående oberoende organ. Organet kan vara vilken utomstående part som helst som utför inspektioner eller revisioner inom livsmedelsområdet. Den sökande är skyldig att regelbundet rapportera resultaten av den utomstående kontrollen till Livsmedelsverket och underrätta verket om det görs ändringar i reglerna eller innehållet i kvalitetssystemet. Den sökande är skyldig att åtminstone publicera information om kvalitetssystemet, vad det innehåller och vilka som deltar i systemet.

Enligt 3 mom. ska Livsmedelsverket utöva tillsyn över att de nationella kvalitetssystem som verket har godkänt uppfyller kraven för godkännande. Livsmedelsverket kan återta sitt godkännande av ett kvalitetssystem, om systemet inte längre uppfyller villkoren.

Närmare bestämmelser om ansökan om, godkännande av och återkallelse av godkännande av ett nationellt kvalitetssystem för livsmedel får utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

50 § Kontrollerade uppfödningförhållanden för svin: Livsmedelsverket ska vara den myndighet som godkänner kontrollerade uppfödningförhållanden. På ansökan ska Livsmedelsverket erkänna primärproduktionsställena och de biosektorer som bildas av dem, om de uppfyller kraven på kontrollerade uppfödningförhållanden för svin enligt kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/1375. Vidare ska

verket övervaka att de uppfyller kraven på kontrollerade uppfödningförhållanden. Livsmedelsverket har rätt att godkänna bedömningar av om kraven är uppfyllda som görs av andra än myndigheter, exempelvis av en auktoriserad veterinär. Livsmedelsverket kan också återkalla erkännandet, om kraven på erkännande inte längre uppfylls. Materiellt motsvarar bestämmelsen 54 c § i den gällande lagen.

I syfte att utreda trikinförekomsten hos svin som är uppfödda under kontrollerade uppfödningförhållanden kan Livsmedelsverket enligt 2 mom. bestämma att det ska göras provtagningar för övervakning enligt artikel 11 i kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/1375.

Närmare bestämmelser om ansökan om offentligt erkännande av, erkännande av, tillsyn över och återkallelse av erkännande av primärproduktionsplatser och biosektorer som uppfyller kraven på kontrollerade uppfödningförhållanden får utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

9 kap. Registrering av namnskyddade produkter och anmälan av framställning

51 § Registrering av namnskyddade produkter och anmälan av framställning: Enligt paragrafen ska Livsmedelsverket behandla ansökningar om registrering av namnskyddade produkter.

Enligt 4 § 2 mom. 26 punkten avses med namnskyddade produkter sådana ursprungsbeteckningar och skyddade geografiska beteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel samt sådana garanterade traditionella specialiteter som avses i artikel 5 och 18 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1151/2012, sådana geografiska beteckningar som avses i artikel 2.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 251/2014 och sådana produkter med skyddade geografiska beteckningar som avses i artikel 2.6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/----. Enligt den gällande lagen tillämpas 54 d och 54 e § bara på minimiskyddet för jordbruksprodukter. Enligt den föreslagna lagen ska bestämmelsen också innefatta de aromatiserade vinprodukter och starka alkoholdrycker som i EU-lagstiftningen omfattas av likadana krav på registrering av namnskyddade produkter som namnskyddet för jordbruksprodukter.

Bestämmelser om krav på registrering av namnskyddade produkter, företagare som är behöriga att ansöka om registrering, handläggning av ansökningar och det anknytande invändningsförfarandet, Europeiska kommissionens behörighet att bevilja och återkalla registrering samt om användning av, skydd för och övervakning av namnskyddade produkter ingår i de EU-förordningar som nämns i 4 § 2 mom. 26 punkten.

I 2 mom. föreskrivs det hur ansökningar om namnskyddade produkter ska behandlas. Livsmedelsverket ska offentliggöra ansökningarna, ordna det nationella invändningsförfarandet och besluta om kraven för registrering uppfylls i Finland eller inte. Om kraven uppfylls, ska Livsmedelsverket offentliggöra sitt beslut och skicka ansökan till Europeiska kommissionen.

Enligt 3 mom. ska livsmedelsföretagare som framställer en registrerad namnskyddad produkt innan de släpper ut produkten på marknaden anmäla produktens namn och framställningsplats till den tillsynsmyndighet som avses i 23 eller 24 §. Tillsynsmyndigheten ska genast underrättas om framställningen avbryts eller läggs ned. De EU-rättsakter som nämns i definitionen av namnskyddad produkt i 4 § 2 mom. 26 punkten kräver att produktspecifikationerna ska kontrolleras innan produktionen släpps ut på marknaden. För att kravet ska kunna uppfyllas måste den behöriga myndigheten i Finland ha information om vilka som tillverkar produkterna i Finland. Anmälan ska göras till den tillsynsmyndighet som avses i 23 och 24 §. Livsmedelsverket svarar för livsmedelstillsynen i slakterier, vilthanteringsanläggningar och styckningsanläggningar i anslutning till dem. Landskapen har hand om tillsynen över godkända livsmedelslokaler i anslutning till slakterier samt över i renslakterier och godkända livsmedelslokaler i anslutning till dem. I fråga om övriga namnskyddade produkter ska anmälan göras till landskapet. De berörda myndigheterna ser till att uppgifter om tillsynsobjekten skrivs in i informationssystemen. För att minska den administrativa bördan är det befogat att livsmedelsföretagarna kan lämna in ansökan i samband med de anmälnings- och godkännandeförfaranden som avses i 8–11 §. Det ska dock vara möjligt att lämna in anmälan separat eftersom en företagare inte nödvändigtvis samtidigt behöver göra andra anmälningar eller ansökningar.

Enligt 4 mom. får närmare bestämmelser om ansökan om registrering, ordnande av invändningsförfarandet och offentliggörande av ansökningar och beslut enligt 1 och 2 mom. och om anmälningsskyldiga företagare, de uppgifter som ska uppges i anmälan och hur anmälan ska göras enligt 3 mom. utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

10 kap. Administrativa tvångsmedel

52 § Åtgärder vid överträdelse av livsmedelsbestämmelserna: Paragrafen föreskriver om de lindrigaste tvångsmedel som är tillgängliga och som är tillämpliga när en uppmaning enligt 43 § inte leder det att åtgärder som strider mot bestämmelserna avhjälps eller en uppmaning inte kan ses vara ett tillräckligt strängt medel vid återkommande försummelse eller av någon annan orsak. Tillsynsmyndigheten kan meddela föreläggande om att ett missförhållande ska avhjälpas, om ett livsmedel, ett livsmedelskontaktmaterial, en livsmedelslokal, ett primärproduktionsställe, livsmedelsverksamhet eller kontaktmaterialverksamhet kan orsaka hälsofara eller i övrigt strider mot livsmedelsbestämmelserna. Vidare kan tillsynsmyndigheten meddela föreläggande om informationen om ett livsmedel eller ett livsmedelskontaktmaterial kan orsaka hälsofara eller vilseleda konsumenterna. Att avhjälpa ett missförhållande kan innebära exempelvis att rätta till vilseledande, bristfälliga eller i övrigt lagstridiga märkningar på förpackningar eller att ändra sammansättningen i ett livsmedel. I vissa fall kan ett livsmedel som strider mot bestämmelserna används som livsmedel efter upphettning. Ett livsmedel anses strida mot bestämmelserna också när en lagstadgad anmälan, exempelvis en anmälan om näringstillskott som krävs för marknadstillträde, inte har gjorts. Livsmedelsverksamheten uppfyller inte bestämmelserna bland annat när obligatoriska dokument saknas eller företagaren inte kan visa med vilket system han eller hon åtgärdar risker med verksamheten (egenkontroll). I förekommande fall måste det av tillsynsmyndighetens beslut framgå hur man ska gå till väga med ett livsmedel eller hur verksamheten ska fortsätta innan de uppfyller bestämmelserna. Om myndigheten kan försäkra sig om att ett missförhållande kan avhjälpas på något annat sätt än genom ett föreläggande, behöver den inte med nödvändighet meddela föreläggande.

Enligt 2 mom. kan Livsmedelsverket förelägga ett laboratorium som utför undersökningar som avses i 33 § att avhjälpa de missförhållanden som strider mot livsmedelsbestämmelserna. Det kan vara en brist i analysmetodernas prestanda, försummelse att delta i jämförelsemätningar eller uteblivna analysresultat trots begäran.

Enligt 3 mom. kan tillsynsmyndigheten förelägga den som enligt 49 § ansöker om godkännande av ett nationellt kvalitetssystem för livsmedel att avhjälpa ett missförhållande som gäller ett godkänt kvalitetssystem.

Enligt 4 mom. ska tillsynsmyndigheten i sitt beslut förelägga att en överträdelse av livsmedelsbestämmelserna ska avhjälpas omedelbart eller inom en viss tid. Materiellt motsvarar bestämmelsen 55 § i den gällande livsmedelslagen.

Enligt artikel 138 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 ska de behöriga myndigheterna vidta någon av åtgärder som nämns i förordningen om de konstaterar bristande efterlevnad. När de behöriga myndigheterna beslutar vilka åtgärder som ska vidtas ska de ta hänsyn till den bristande efterlevnadens art och till den utsträckning i vilken aktören tidigare har efterlevt bestämmelserna. Materiellt motsvarar åtgärderna de tvångsmedel som föreslås i detta kapitel.

53 § Förbud: Det måste vidtas nödvändiga åtgärder för att hindra att konsumenter får tillgång till ett livsmedel, om ett livsmedel eller informationen om det, ett primärproduktionsställe eller en livsmedelslokal eller verksamheten där är av den arten att de orsakar eller av grundad anledning kan misstänkas orsaka allvarlig hälsofara. Tillsynsmyndigheten har då rätt att förbjuda primärproduktion, tillverkning, import, export, partihandel och annan distribution, servering eller annan överlåtelse eller användning i tillverkning av livsmedel. En liknande bestämmelse finns i 56 § i den gällande lagen.

I 1 mom. föreskrivs det dessutom att Tillsynsmyndigheten ska vidta nödvändiga åtgärder för att förhindra att konsumenter får tillgång till ett livsmedel, också när ett livsmedel och informationen om det, ett primärproduktionsställe eller en livsmedelslokal eller den verksamhet som bedrivs där inte är av den arten att hälsofaran är allvarlig, men överträdelsen av livsmedelsbestämmelserna beror på omständigheter som inte kan

avhjälpas. Det kan vara fallet när den tillåtna gränsen för en livsmedelstillsats överskrids en aning eller likaså när den tillåtna gränsen för ett bekämpningsmedel överskrids en aning, men referensvärdet för akut toxicitet inte överskrids. Sådana fall ger som regel inte upphov till allvarlig hälsofara, även om ett livsmedel strider mot bestämmelserna. I dessa fall kan tillsynsmyndigheten exempelvis förbjuda import eller saluföring av livsmedlet.

Enligt 2 mom. kan tillsynsmyndigheten förbjuda tillverkning av, partihandel med eller annan distribution av och import av ett livsmedelskontaktmaterial, om materialet eller informationen om materialet eller kontaktmaterialverksamheten orsakar allvarlig hälsofara eller om dessa av grundad anledning kan misstänkas orsaka allvarlig hälsofara eller hälsofara till följd av en överträdelse av livsmedelsbestämmelserna som inte kan avhjälpas. Tillsynsmyndigheten kan meddela förbud exempelvis om det i tillverkningen av materialet har använts något ämne som inte finns upptaget på positivlistan i kommissionens förordning (EG) nr 10/2011 om material och produkter av plast som är avsedda att komma i kontakt med livsmedel. Förbudet ska gälla så länge ämnet är tillåtet eller användningen av ämnet upphör. Ett förbud kan också vara aktuellt om gränsvärdet för ett godkänt ämne enligt lagstiftningen om ett material överskrids en aning. I sådana fall uppstår det som regel inte någon allvarlig hälsofara, men produkten strider mot bestämmelserna. I 2 mom. föreskrivs det vidare att tillsynsmyndigheten kan vidta nödvändiga åtgärder för att förhindra att konsumenter får tillgång till ett kontaktmaterial, även om den fara som materialet medför inte är allvarlig, men överträdelsen av livsmedelsbestämmelserna beror på omständigheter som inte kan avhjälpas. Det kan vara fallet exempelvis när bambu används som råmaterial i plastkärn för livsmedel. Bambu medför ingen allvarlig hälsofara, men produkterna strider mot bestämmelserna eftersom bambufiber inte finns upptaget på positivlistan i kommissionens förordning (EG) nr 10/2011.

Enligt 3 mom. kan förbudet vara temporärt under den tid ärendet utreds eller missförhållandet avhjälpas. Tillsynsmyndigheten fattar också ett överklagbart beslut om det temporära förbudet.

54 § Föreläggande att dra tillbaka ett livsmedel från marknaden och information till allmänheten: Paragrafen ger tillsynsmyndigheten möjlighet att förelägga att ett livsmedel eller ett livsmedelskontaktmaterial ska dras tillbaka från marknaden, om företagaren inte iakttar skyldigheten enligt artikel 19 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 att dra tillbaka ett livsmedel från marknaden och informera allmänheten.

Enligt artikel 19 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 ska en livsmedelsföretagare, om han anser eller har skäl att anta att ett livsmedel som han har importerat, producerat, bearbetat, framställt eller distribuerat inte uppfyller kraven för livsmedelssäkerhet, omedelbart inleda förfaranden för att dra tillbaka detta livsmedel från marknaden i de fall livsmedlet inte längre står under denna livsmedelsföretagares omedelbara kontroll och informera de behöriga myndigheterna om detta. Om produkten kan ha nått konsumenten ska han på ett effektivt och noggrant sätt informera konsumenterna om varför livsmedlet dragits tillbaka från marknaden, och vid behov återkalla livsmedel som konsumenter redan har erhållit, om andra åtgärder är otillräckliga för att upprätthålla en hög hälsoskyddsnivå. En livsmedelsföretagare med ansvar för återförsäljning eller distribution som inte påverkar förpackningen, märkningen, säkerheten eller sammansättningen av livsmedlet ska inom ramen för sina respektive verksamheter inleda förfaranden för att dra tillbaka sådana produkter som inte uppfyller kraven på livsmedelssäkerhet från marknaden och bidra till livsmedelssäkerheten genom att lämna den information som behövs för att spåra ett livsmedel i samarbete med producenter, bearbetningsföretag, tillverkare och/eller de behöriga myndigheterna. Vidare ska en livsmedelsföretagare enligt samma artikel omedelbart informera de behöriga myndigheterna om han anser eller har skäl att anta att livsmedel som släppts ut på marknaden kan vara skadliga för människors hälsa. Företagarna ska informera de behöriga myndigheterna om de åtgärder som vidtagits för att förhindra risker för konsumenten och får inte hindra eller avråda en person från att samarbeta, i enlighet med nationell lagstiftning och rättspraxis, med behöriga myndigheter, om detta samarbete kan förhindra, minska eller undanröja en risk som uppstår på grund av ett livsmedel. Livsmedelsföretagarna ska samarbeta med de behöriga myndigheterna om åtgärder för att undvika eller minska riskerna med ett livsmedel som de tillhandahåller eller har tillhandahållit.

Enligt 2 mom. kan tillsynsmyndigheten bestämma att ett livsmedel eller ett livsmedelskontaktmaterial ska dras bort från marknaden också när den information som ges om livsmedlet eller materialet i väsentlig grad strider

mot livsmedelsbestämmelserna. Det kan vara vilseledande information om ett livsmedels ursprung eller medicinska påståenden som uppenbart strider mot denna lag.

Enligt 3 mom. kan tillsynsmyndigheten på livsmedelsföretagarens eller kontaktmaterialföretagarens bekostnad informera allmänheten om livsmedel som inte uppfyller kraven i livsmedelsbestämmelserna, om en företagare inte iakttar skyldigheten enligt artikel 19 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 att informera allmänheten. Materiellt motsvarar bestämmelsen 57 § i den gällande livsmedelslagen.

55 § Omhändertagande: Paragrafen innehåller villkoren för omhändertagande. Tillsynsmyndigheten kan omhänderta ett livsmedel eller ett livsmedelskontaktmaterial, om det finns anledning att misstänka att ett livsmedel eller ett livsmedelskontaktmaterial kan orsaka omedelbar hälsofara. I motsats till den gällande lagen saknas kravet att andra åtgärder enligt lagen inte anses vara tillräckliga. I övrigt stämmer paragrafen överens med den gällande 58 §.

56 § Beslut om användning och förstörande av livsmedel eller livsmedelskontaktmaterial: Syftet med bestämmelsen är att förhindra att ett livsmedel som är olämpligt som livsmedel inte återinträder i livsmedelskedjan. Därför föreskriver 1 mom. att tillsynsmyndigheten ska besluta hur man ska gå till väga, om det inte går att ändra ett livsmedel så att det överensstämmer med bestämmelserna. Bestämmelserna hänger i många fall samman med de beslut som fattas på grundval av 53 och 54 §. Tillsynsmyndigheten behöver inte uttömmande uppge för vilket ändamål livsmedlet ska användas, utan den kan i sitt beslut ge exempel på möjliga användningsändamål. Det måste dock framgå att produkten inte får användas som livsmedel.

Om produkten inte kan användas för något annat ändamål eller om det är nödvändigt av hälsomässiga skäl eller på grund av livsmedelsbestämmelserna ska tillsynsmyndigheten enligt 2 mom. bestämma att livsmedlet ska förstöras. En livsmedelsföretagare ska också ha rätt att återsända ett livsmedel till en annan EU-medlemsstat eller till en tredje part.

Enligt 3 mom. ska tillsynsmyndigheten fatta beslut enligt 1 och 2 mom. utan dröjsmål. Myndigheten ska sätta ut en skälig tid inom vilken livsmedelsföretagaren ska vidta de nödvändiga åtgärderna. Målet med beslutet ska dessutom vara att den ekonomiska förlusten för ägaren blir så liten som möjligt.

57 § Återkallelse av godkännande av en livsmedelslokal: Paragrafen föreskriver om återkallelse av godkännande av en livsmedelslokal. Godkännandet ska återkallas av den som har godkänt lokalen. Enligt 1 mom. kan tillsynsmyndigheten i första hand återkalla sitt beslut, om en hälsofara inte kan förhindras på något annat sätt med hjälp av tvångsmedelsbestämmelserna i denna lag.

Enligt 2 mom. kan ett beslut om godkännande dessutom återkallas, om livsmedelslokalen eller den livsmedelsverksamhet som bedrivs där på ett väsentligt sätt strider mot livsmedelsbestämmelserna och livsmedelsföretagaren inte har iakttagit ett föreläggande eller ett förbud som tillsynsmyndigheten har meddelat.

Enligt 3 mom. kan ett godkännande också återkallas, om livsmedelsföretagaren inte längre är tillförlitlig på det sätt som avses i 7 §. I och med att ett återkallat godkännande är ett kraftfullt ingrepp i en näringsidkares rättsliga ställning, måste försummelserna vara allvarliga och väsentliga med avseende på verksamheten. Företagen måste därför ges möjlighet att avhjälpa en försummelse. Någon liknande bestämmelse ingår inte i den gällande lagen.

Ett godkännande kan också återkallas exempelvis beträffande en viss verksamhet eller funktion.

58 § Att avbryta eller stoppa livsmedelsverksamhet eller kontaktmaterialverksamhet i en registrerad livsmedelslokal eller på ett anmält verksamhetsställe: Verksamheten hos företagare som berörs av anmälningsförfarandet får avbrytas med stöd av ett föreläggande enligt 52 § eller ett förbud enligt 53 §. I den gällande lagen ingår inget krav på att en företagare ska vara tillförlitlig för att få utöva livsmedels- eller kontaktmaterialverksamhet. Följaktligen har livsmedelstillsynsmyndigheterna, när de avgjort ansökningar om

godkännande eller tagit emot anmälningar om livsmedelslokaler, inte haft någon anledning att utreda hur företag eller fysiska personer tidigare har uppfyllt sina förpliktelser.

Också livsmedelsföretagare som verkar i registrerade livsmedelslokaler och kontaktmaterialföretagare som har sin verksamhet på ett anmält verksamhetsställe är skyldiga att uppfylla tillförlitlighetskraven i 7 §. Myndigheten måste ha möjligheter att ingripa i verksamheten om en företagare inte uppfyller tillförlitlighetskraven.

Tillsynsmyndigheten får undantagsvis avbryta eller stoppa livsmedelsverksamheten i en registrerad livsmedelslokal eller kontaktmaterialverksamheten på ett anmält verksamhetsställe, om företagaren inte längre är tillförlitlig på det sätt som avses i 7 §. I och med att ett avbrott eller stopp i verksamheten är ett kraftfullt ingrepp i en näringsidkares rättsliga ställning, måste försummelserna vara allvarliga och väsentliga med avseende på verksamheten. Företagen måste därför ges möjlighet att avhjälpa en försummelse. Någon liknande bestämmelse ingår inte i den gällande lagen.

59 § Återkallelse av utseende av ett laboratorium: Livsmedelsverket kan återkalla utseendet av ett laboratorium, om laboratoriet eller den verksamhet som bedrivs där i väsentlig grad strider mot de krav som ställs i 31 eller 34 § eller i artikel 100 eller 101 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625. Återkallelsen kan bland annat ha att göra med ett skriftligt kvalitetssystem, teknisk kompetens, resultatens tillförlitlighet, personalens kvalifikationer, ackreditering, bedömning eller bedömningsorganets sakkunskap. Ett villkor för återkallelse är att laboratoriet inte avhjälper bristerna trots föreläggande från Livsmedelsverket, och att bristerna är allvarliga. En allvarlig brist kan exempelvis vara att ett laboratorium upprepade gånger låter bli att anmäla en hälsofara eller försummar att utföra regelbundet återkommande bedömningar. Också ett temporärt utseende kan återkallas.

Enligt 2 mom. kan Livsmedelsverket också återkalla ett utseende för den tid som krävs för att behandla ett ärende, om bristen i verksamheten vid det utsedda laboratoriet riskerar äventyra undersökningsresultatets tillförlitlighet. En sådan kan exempelvis vara att ett bedömningsorgan gör sig skyldigt till grov försummelse av skyldigheten att avhjälpa en brist.

60 § Nedläggning av webbplats: Enligt paragrafen kan Livsmedelsverket beordra att en företagares webbplats ska läggas ner, om de livsmedel eller livsmedelskontaktmaterial som saluförs via den eller informationen om dem medför hälsofara eller av grundad anledning kan misstänkas medföra hälsofara eller strida mot livsmedelsbestämmelserna på något annat sätt. Föreläggandet att lägga ner webbplatsen kan meddelas temporärt för den tid som ärendet utreds eller missförhållandet avhjälps. Den temporära nedläggningen gäller tills Livsmedelsverket har fattat ett slutligt beslut i ärendet.

Artikel 138 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 föreskriver om åtgärder vid konstaterad bristande efterlevnad. Den behöriga myndigheten ska vidta lämpliga åtgärder och exempel på dem ingår i artikel 138.2. En av åtgärderna är att beordra att de webbplatser som aktören driver eller använder läggs ner under en lämplig tidsperiod.

61 § Livsmedelsverkets beslut om att använda administrativa tvångsmedel: Enligt 1 mom. kan Livsmedelsverket fatta beslut om att använda de administrativa tvångsmedel som avses i 52–56 § när det gäller områden som är större än ett landskap. Bestämmelsen stämmer överens med 64 § 1 mom. i den gällande lagen. Syftet är att Livsmedelsverket ska kunna fatta besluten centraliserat i stället för att flera kommuner är tvungna att fatta beslut om exempelvis livsmedelspartier som säljs på många olika ställen i landet. Livsmedelsverket får besluta om att sätta in tvångsmedel redan när beslutet kommer att gälla ett område som är större än en kommun. Beslutet fattas av det berörda landskapet om det är meningen att det bara ska avse produkter som tillverkaren eller importören lagerför.

Enligt 2 mom. kan Livsmedelsverket fatta beslut om att använda administrativa tvångsmedel också inom ett enda landskap, om verket av grundad anledning bedömer att de åtgärder som landskapet vidtar inte räcker till för att förhindra en hälsofara. Det kan förekomma att landskapet inte agerar tillräckligt effektivt i livsmedelstillsynen. Syftet är dock inte att landskapet därför exempelvis med hänvisning till bristande resurser

ska kunna överföra sina uppgifter på Livsmedelsverket. Det handlar om ett mycket exceptionellt förfarande som Livsmedelsverket kan tillgripa, om det anser att det finns grundad anledning att anse att livsmedelstillsynsmyndigheten i landskapet inte vidtagit tillräckligt effektiva åtgärder för att garantera livsmedelssäkerheten. Vidare ska Livsmedelsverket kunna sköta en tillsynsfråga som hör till landskapet också i sådana undantagsfall när det anses nödvändigt att den centrala myndigheten ingriper för att styra livsmedelstillsynen och efterlevnaden av livsmedelsbestämmelserna. Detta kan komma i fråga exempelvis när tillsynsmyndigheten i landskapet inte vidtar åtgärder trots att det finns ett uppenbart behov av att sätta in tvångsmedel.

För att landskapen ska bli informerade om att Livsmedelsverket har vidtagit åtgärder ska verket enligt 3 mom. utan dröjsmål underrätta de berörda landskapen om de beslut som verket fattat med stöd av 1 och 2 mom.

62 § Förbud mot marknadsföring: Tillsynsmyndigheten ska kunna förbjuda en livsmedelsföretagare eller en kontaktmaterialföretagare att fortsätta med marknadsföring som strider mot livsmedelsbestämmelserna eller förbjuda denne att återuppta sådan marknadsföring eller därmed jämförbar marknadsföring. Förbudet kan också meddelas temporärt och gälla tills tillsynsmyndigheten har fattat sitt slutliga beslut i ärendet.

Enligt 65 § i den gällande lagen är det bara Livsmedelssäkerhetsverket som har rätt att förbjuda marknadsföring som strider mot livsmedelsbestämmelserna. Marknadsföring av livsmedel ingår i den livsmedelsinformation som företagaren svarar för och tillsynen över marknadsföringen ingår i sin tur i den sedvanliga livsmedelstillsynen. Tidigare koncentrerades marknadsföringen till livsmedelsförpackningarna och tidningarna, men den har i allt större omfattning flyttat över till företagets webbplatser och sociala medier. Marknadsföring bedrivs idag på flera fronter och är omfattande. Följaktligen ingår det i livsmedelstillsynen att kontrollera dels märkningen på förpackningarna, dels företagets marknadsföring på webben. Det faktum att det enligt den gällande lagen är bara Livsmedelssäkerhetsverket som har rätt att förbjuda marknadsföring som strider mot livsmedelsbestämmelserna gör att behandlingen av övervakningsfallen går betydligt långsammare, eftersom de lokala tillsynsmyndigheterna måste föra över ärendena på Livsmedelssäkerhetsverket. Marknadsföring kännetecknas vanligen av snabbhet och den utdragna administrativa överföringen kan leda till att myndigheten inte hinner ingripa i tid vid marknadsföring som uppenbart strider mot bestämmelserna. En viktig princip i förvaltningslagen är att alla parter ska behandlas lika, men den gällande lagstiftningen erbjuder inte tillräckligt effektiva medel för det. De företag i vars lagstridiga marknadsföring myndigheten ingriper upplever att de blir orättvist behandlade, när myndigheten inte ingriper vid likadan marknadsföring i andra företag. Det finns inga resurser för det eftersom det är bara Livsmedelssäkerhetsverket som har rätt att förbjuda marknadsföring. För att livsmedelstillsynen ska ha bättre effekt och vilseledning av konsumenternas förhindras så snabbt som möjligt måste också landskapen ha tillgång till effektiva administrativa tvångsmedel. Med effektiva tillsynsåtgärder kan man även förhindra konkurrenssnedvridning mellan företagen. Följaktligen föreslås det nu att också landskapen får rätt att förbjuda marknadsföring som strider mot bestämmelserna.

Enligt 2 mom. kan tillsynsmyndigheten utöver förbud mot marknadsföring vidta åtgärder enligt 56 § för att förbjuda marknadsföring av ett livsmedel eller ett livsmedelskontaktmaterial, enligt 54 § för att dra tillbaka en sådan produkt från marknaden och informera allmänheten om detta eller enligt 58 § för att omhänderta en sådan produkt, om det i marknadsföringen av ett livsmedel eller ett livsmedelskontaktmaterial lämnas information som kan medföra allvarlig hälsofara eller om marknadsföringen på ett väsentligt sätt är vilseledande. Tillsynsmyndigheten får vidta åtgärderna tills marknadsföringen överensstämmer med livsmedelsbestämmelserna.

63 § Rättelse av marknadsföring: Enligt paragrafen kan tillsynsmyndigheten, när den meddelar ett förbud enligt 62 §, förelägga den livsmedelsföretagare eller den företagare i kontaktmaterialbranschen som förbudet gäller att inom utsatt tid rätta marknadsföringen, om detta ska anses nödvändigt på grund av de uppenbara olägenheter som marknadsföringen orsakar. I sitt beslut kan tillsynsmyndigheten bestämma att rättelsen av marknadsföringen ska göras i samma omfattning som den marknadsföring som är föremål för rättelsen är genomförd. Bestämmelsen motsvarar i övrigt 66 § i den gällande lagen, men landskapen ska nu också ha rätt att förplikta en företagare att rätta till marknadsföringen på samma sätt som de enligt 62 § har rätt att förelägga en företagare att rätta marknadsföring som strider mot bestämmelserna.

64 § Tillämpning av konsumentskyddslagen och lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet: Enligt paragrafen kan bestämmelserna om marknadsföring i konsumentskyddslagen (38/1978) och i lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet (1061/1978) tillämpas på marknadsföring av livsmedel. De båda lagarna är allmänna lagar som tillämpas om ingenting föreskrivs särskilt i en speciallag. Bestämmelsen motsvarar 67 § i den gällande lagen.

65 § Vite samt hot om tvångsutförande och avbrytande: Enligt paragrafen kan tillsynsmyndigheten förena ett föreläggande eller ett förbud som meddelats med stöd av denna lag med vite eller hot om tvångsutförande eller avbrytande. I ärenden som gäller vite och hot om tvångsutförande och avbrytande ska i övrigt viteslagen (1113/1990) iakttas. Bestämmelsen motsvarar 68 § i den gällande lagen.

66 § Ansvar för kostnader: Livsmedelsföretagare har vissa kostnader för att iakttä tillsynsmyndigheternas beslut om tvångsmedel, bland annat för att informera om tillbakadragande av produkter. Enligt paragrafen ska en livsmedelsföretagare eller en företagare i kontaktmaterialbranschen stå för kostnaderna. Bestämmelsen motsvarar 69 § i den gällande lagen.

11 kap. Avgifter

67 § Avgifter för statliga myndigheters prestationer: För de prestationer som statliga myndigheter utför enligt denna lag ska det tas ut en avgift, om inte något annat föreskrivs i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). Avgiftens storlek bestäms med iakttagande av lagen om grunderna för avgifter till staten.

Enligt 2 mom. 1 punkten kan man genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet göra avsteg från bestämmelserna om överensstämmelse i lagen om grunderna för avgifter till staten avgifterna och nedsätta avgifterna för köttbesiktning och kontroll i slakterier och vilthanteringsanläggningar som slaktar små mängder djur med hjälp av ett anslag i statsbudgeten. De minimiavgifter som fastställs i kapitel II i bilaga VI till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 måste dock alltid tas ut. Materiellt motsvarar bestämmelsen 70 § 1 mom. i den gällande lagen.

Enligt 2 mom. 2 punkten kan det genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärdas närmare bestämmelser om de nationella arrangemang och storleken på de avgifter som avses i artiklarna 79–82 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625. Materiellt motsvarar bestämmelsen 70 § 2 mom. i den gällande lagen.

68 § Årlig tillsynsavgift för landskapets livsmedelstillsyn: Enligt förslaget kommer den nuvarande prestationsbaserade avgiften för landskapens systematiska livsmedelstillsyn att ändras till en årlig tillsynsavgift. Avgiften kommer årligen att tas ut av alla de som nämns i 1 mom. Någon årlig tillsynsavgift tas inte ut av de livsmedelsföretagare som avses i 10 § 2 mom. och som på grund av mycket småskalig verksamhet inte ingår i den systematiska tillsynen. Den årliga tillsynsavgiften tas inte heller ut vid systematisk livsmedelstillsyn av primärproduktion som bedrivs på ett registrerat primärproduktionsställe.

Den största nyttan av att ingå i den systematiska livsmedelstillsynen kommer företagarna att ha av att tillsynen sätter stopp för eventuella olagligheter och verksamhet som snedvrider årlig konkurrens inom livsmedelsbranschen. Tack vare den årliga tillsynsavgiften kommer landskapen att kunna utveckla sina tillsynsmetoder och satsa på ett mer coachande grepp, när inspektionerna inte längre står i fokus för inkomstbildningen på tillsynsenheterna.

Enligt 2 mom. tas tillsynsavgifterna ut enligt bilagan till den föreslagna lagen, och storleken på tillsynsavgifterna ska bestämmas utifrån det riskbaserade tillsynsbehovet. Landskapen har ingen beskattningsrätt. I konstitutionellt hänseende kan en tillsynsavgift som är en årlig avgift betraktas som en avgift av skattenatur trots att det handlar om myndighetskostnader som av hävd har tagit ut av tillsynsobjektet. Därför måste det ingå bestämmelser i lag om betalningsskyldigheten, grunderna för avgifternas storlek och de betalningsskyldigas rättssäkerhet. I och med att lagen har bestämmelser om storleken på de årliga avgifterna säkerställs det att avgifterna är jämlika och att alla företagare behandlas lika i hela landet. I bilagan bedöms tillsynsbehovet utifrån Eviras anvisning om riskklassificering (10503/2) och de verksamheter inom

livsmedelsbranschen som ingår där är uppdelade i riskklasserna 1–10. Skillnaden mellan den lägsta och den högsta avgiften i en riskklass kan vara nästan hundrafalt i deras kalkylerade tillsynsbehov och det återspeglas direkt i tillsynsavgifterna. I den lägsta riskklassen (riskklass 1) föreslås den årliga avgiften vara 100 euro och i den högsta riskklassen (riskklass 10) 8 400 euro. Riskklassen för ett tillsynsobjekt bestäms utifrån bilagan och Eviras anvisning för riskklassificering. Om något tillsynsobjekt flera gånger får resultatet utmärkt (A) enligt Oiva-systemet, sänks den årliga avgiften enligt vad som anges i bilagan.

Enligt 3 mom. tas tillsynsavgiften ut i slutet av kalenderåret. Om livsmedels- eller kontaktmaterialverksamhet bedrivs under en kortare tid än ett kalenderår, anpassas avgiften till verksamhetens längd och utgör då en lika stor del av tillsynsavgiften för den berörda verksamheten under ett år som verksamhetens längd är räknat i dagar av hela året.

I 4 mom. ingår bestämmelser om rättelse av ett beslut om årlig avgift till dels den betalningsskyldigas, dels betalningsmottagarens fördel på samma sätt som i 77 och 78 § i alkohollagen.

69 § Övriga avgifter för landskapets livsmedelstillsyn: Paragrafen föreskriver om de prestationsbaserade avgifter som landskapen får ta ut enligt sin taxa.

I 1 mom. ingår de åtgärder som landskapen får ta ut en prestationsbaserad avgift för. I 2 punkten ingår en hänvisning till en livsmedelsföretagares rätt enligt 16 1 4 mom. att begära ny kontroll av sin verksamhet, ett missförhållande som har uppdagats vid en inspektion har avhjälppts. Sannolikt kommer i första hand serveringsställen att utnyttja möjligheten eftersom Oiva-rapporten placeras intill entrén med kundtillströmning och därför kan vara av avgörande betydelse. Övriga avgifter enligt 1 mom. stämmer i hög grad överens med de prestationsbaserade avgifter som kommunerna tillämpar enligt den gällande lagstiftningen.

Landskapen tar inte ut någon årlig avgift enligt 68 § för den livsmedelstillsyn som de utför i renslakterier och livsmedelslokaler i anslutning till dem eller som det utför enligt vad som anges i 24 § 3 mom. i slakterier och vilthanteringsanläggningar och styckningsanläggningar i anslutning till dem. I dessa fall tar landskapen i stället ut en prestationsbaserad avgift enligt 2 mom.

Enligt 3 mom. får de prestationsbaserade avgifter som landskapen tar ut inte vara större än kostnaderna för att ordna tillsynen. Det ska inte finnas något minimibelopp för de prestationsbaserade avgifterna enligt 1 mom. Landskapen kan således själva i sina beslut avgöra i vilken mån de vill subventionera livsmedelsbranschen.

70 § Indrivning av avgifter utan dom eller beslut samt dröjsmålsränta: Enligt bestämmelsen får avgifter som avses i kapitel 11 drivas in utan dom eller beslut i den ordning som föreskrivs i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007). Om den avgift som fastställts för en åtgärd inte har betalats på förfallodagen, får en årlig dröjsmålsränta enligt den räntefot som avses i 4 § 1 mom. i räntelagen (633/1982) tas ut på det belopp som inte betalats i tid. Förfallodagen kan infalla tidigast två veckor efter att den tjänst har tillhandahållits för vilken avgiften har bestämts. I stället för dröjsmålsränta kan myndigheten ta ut en dröjsmålsavgift på fem euro om beloppet för dröjsmålsräntan blir mindre än det. Om tillsynsavgiften återbetalas på grund av rättelse av debiteringen eller sökande av ändring, betalas enligt 3 mom. ränta på det återbetalade beloppet enligt 32 § i lagen om skatteuppbörd (609/2005) från och med betalningsdagen till och med återbetalningsdagen.

12 kap. Överklagande

71 § Sökande av ändring i beslut av en statlig myndighet: Enligt 1 mom. får de beslut av en statlig myndighet som avses i 11 § (godkännande av slakterier och vilthanteringsanläggningar samt styckningsanläggningar i anslutning till dem), 20 § (godkännande av hygienpasstestare och återkallelse av godkännande), 49 § (godkännande av nationellt kvalitetssystem för livsmedel) och 52–63 § (administrativa tvångsmedel) överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Dessa beslut får således överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen. I lagen föreslås inga

bestämmelser om rätt att begära omprövning eftersom förfarandet kunde leda till att behandlingen drar ut på tiden onödigt mycket.

När det gäller andra beslut av en statlig myndighet får enligt 2 mom. omprövning begäras på det sätt som anges i förvaltningslagen. Allmänna bestämmelser om rätt att begära omprövning finns i 7 a kap. i förvaltningslagen. Förfarandet ska gälla exempelvis när nationella referenslaboratorier (32 §) utses. Det beslut som meddelas med anledning av en begäran om omprövning får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen.

Ändring i en avgift som en statlig myndighet har fastställt får enligt 3 mom. sökas på det sätt som anges i lagen om grunderna för avgifter till staten.

Ändring i beslut som Tullen har fattat med stöd av denna lag får enligt 4 mom. sökas på det sätt som anges i tullagen (1466/1994). Ändring i beslut som Tullen har fattat med stöd av 53 § i denna lag får sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i 38 § i tullagen. Besvärstiden är 30 dagar från delfäendet av beslutet.

72 § Sökande av ändring i beslut av ett landskap: I beslut av en tjänsteinnehavare i ett landskap får omprövning begäras på det sätt som anges i förvaltningslagen inom 14 dagar från delfäendet av beslutet. Omprövning ska begäras hos den myndighet som avses i 139 § i landskapslagen.

De beslut av ett landskap som avses i 9, 11, 52–58, 62 och 63 § får enligt 2 mom. överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen.

När det gäller andra beslut av ett landskap än de som avses i 1 och 2 mom. får enligt 3 mom. omprövning begäras på det sätt som anges i förvaltningslagen. Det beslut som meddelas med anledning av begäran om omprövning får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen.

Ändring i ett beslut som gäller taxan för landskapens avgifter får enligt 4 mom. sökas på det sätt som anges i 18 § i landskapslagen.

73 § Begäran om omprövning av tillsynsavgiften: Enligt paragrafen får begäran om omprövning av den årliga tillsynsavgift som ett landskap tar ut enligt 68 § begäras hos landskapet. Omprövning i ett ärende som gäller påförande av avgiften ska begäras inom tre år från ingången av kalenderåret efter det år då avgiften påfördes, dock senast 60 dagar efter delfäendet av beslutet. Det beslut som meddelas med anledning av begäran om omprövning får enligt 2 mom. överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen.

74 § Sökande av ändring i beslut om köttbesiktning: Enligt paragrafen får omprövning av ett beslut som gäller köttbesiktning begäras hos Livsmedelsverket inom 14 dagar från delfäendet av beslutet på det sätt som anges i förvaltningslagen. Ett beslut som har meddelats med anledning av begäran om omprövning får enligt 2 mom. överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen.

75 § Sökande av ändring i förvaltningsdomstolens beslut: Enligt paragrafen får ett beslut av förvaltningsdomstolen i ett ärende som avses i 49 § (återkallelse av godkännande av ett nationellt kvalitetssystem) och i ett ärende som avses i 52–63 § (administrativa tvångsmedel) överklagas genom besvär på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen. Andra beslut av förvaltningsdomstolen får, om inte något annat föreskrivs någon annanstans, överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. I bestämmelserna om besvärstillstånd ingår bland annat godkännande av primärproduktionsställen (9 §), godkännande av livsmedelslokaler (11 §) och godkännande av utseende av laboratorier (30–32 §).

76 § Tillsynsmyndighetens rätt att söka ändring: Enligt paragrafen har tillsynsmyndigheten rätt att söka ändring i ett beslut av förvaltningsdomstolen genom vilket dess beslut har upphävts eller ändrats. Enligt 6 § i förvaltningsprocesslagen har en myndighet sådan besvärsmätt förutsatt att det finns bestämmelser om detta i

lag eller om besvärsrätten är nödvändig för det allmänna intresse som myndigheten ska bevaka. Bestämmelsen motsvarar 77 § i den gällande lagen. I likhet med parternas besvärsrätt är också myndigheternas besvärsrätt beroende av om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärsrätt eller inte. Bestämmelser om att bevilja besvärsrätt ingår i förvaltningsprocesslagen.

Enligt 2 mom. har Livsmedelsverket rätt att söka ändring i ett beslut av förvaltningsdomstolen genom vilket förvaltningsdomstolen har upphävt eller ändrat ett beslut som ett landskap har fattat med anledning av något annat än en begäran om omprövning. Livsmedelsverket har därmed rätt att överföra ärendet till en högre rättsinstans bland annat när landskapet inte är villigt att låta ärendet gå vidare, men Livsmedelsverket bedömer att det vore befogat att söka ändring på grund av livsmedelssäkerheten eller av någon annan orsak som hänför sig till konsumentskyddet.

77 § Verkställighet: Enligt 1 mom. kan det i ett beslut som fattas med stöd av bestämmelserna i 10 kap. bestämmas att beslutet ska iakttas innan det har vunnit laga kraft eller innan en begäran om omprövning har behandlats, om inte besvärsmyndigheten eller den myndighet som behandlar begäran om omprövning bestämmer något annat. När tillsynsmyndigheten fattar ett beslut om administrativa tvångsmedel ska den alltså samtidigt bedöma om situationen kräver att beslutet verkställs innan det har vunnit laga kraft. Med hänsyn till syftet med lagen enligt 1 § har myndigheten i ett flertal fall anledning att bestämma att ett beslut ska verkställas med en gång. Om det exempelvis är fråga om ett livsmedel eller en verksamhet som medför eller kan medföra fara för konsumenternas hälsa, kan man inte vänta med verkställigheten tills beslutet har vunnit laga kraft. Också information som strider mot livsmedelsbestämmelserna och som kan medföra ekonomisk förlust och i värsta fall hälsofara för konsumenterna ger i de flesta fall anledning att verkställa myndighetsbeslutet omedelbart med hänvisning till konsumentskyddet. Omedelbar verkställighet medför ofta ekonomiska förluster för företagarna. Dessutom är det ofta kännetecknande för tvångsmedelsbeslut som fattas med stöd av den föreslagna lagen att verkställigheten har påföljder som är definitiva och som inte senare kan upphävas. Om ett beslut ändras till följd av omprövning eller besvär, kan det hända att det uppkommer rätt för företagaren att få ersättning. Därför måste myndigheten se till att beslutet uppfyller både materiella och formella krav. Enligt 31 § 3 mom. i förvaltningsprocesslagen får beslutet verkställas trots att besvär har anförts, om besvärstillstånd behövs i ett ärende. Följaktligen kan ett beslut av förvaltningsdomstolen verkställas så snart det är fattat. Enligt 1 mom. ska begäranden om omprövning och besvär behandlas utan dröjsmål. Bestämmelsen motsvarar 78 § 1 mom. i den gällande lagen.

Enligt 2 mom. ska ett beslut om återkallelse av hygienpass enligt 19 § 5 mom. iakttas trots besvär, om inte Livsmedelsverket eller besvärsmyndigheten bestämmer något annat.

Enligt 3 mom. ska ett beslut om köttbesiktning iakttas trots begäran om omprövning och besvär, om inte Livsmedelsverket eller besvärsmyndigheten bestämmer något annat.

13 kap. Straffbestämmelser

78 § Straffbestämmelser: Straffbestämmelserna motsvarar 79 § i den gällande lagen, som föreskriver om lindrigare förseelser med bötesstraff som påföljd. Senast bestämmelserna ändrades var 2002 när strafflagens bestämmelser om äventyrande av annans hälsa och säkerhet (400/2002) reviderades. Bestämmelser om gärningar som kan leda till fängelsestraff finns i strafflagen.

79 § Brott mot tystnadsplikten: Till straff för brott mot tystnadsplikten enligt 80 § döms enligt 38 kap. 1 eller 2 § i strafflagen, om inte gärningen utgör brott enligt 40 kap. 5 § i strafflagen eller om inte strängare straff för den föreskrivs någon annanstans i lag. Bestämmelsen motsvarar 80 § i den gällande lagen.

14 kap. Särskilda bestämmelse

80 § Sekretessbelagda uppgifter: Bestämmelser om sekretess för information som erhållits vid tillsyn finns enligt paragrafen i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Bestämmelsen motsvarar 80 § i den gällande lagen. Bestämmelser om öppenhet i myndigheternas verksamhet finns i artikel 8 i Europaparlamentets och rådet förordning (EU) 2017/625. Den berörda myndigheten ska se till att den offentliga kontrollen är så

öppen som möjligt. Enligt artikel 10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 skall myndigheter, när det finns välgrundad anledning att misstänka att ett livsmedel kan utgöra en risk för människors hälsa, vidta lämpliga åtgärder för att informera allmänheten. I sådana fall får de oberoende av sekretessbestämmelserna informera om hälsoriskens art, typ av livsmedel och de åtgärder som man har vidtagit för att hantera denna risk. I artikel 8 i förordning (EU) 2017/625 ingår bestämmelser om de behöriga myndigheternas skyldigheter i fråga om konfidentiell behandling. I artikel 8.3 räknas det vilka uppgifter som omfattas av tystnadsplikten. Det kan vara information vars röjande skulle undergräva syftet med inspektioner, undersökningar eller revisioner, skyddet av en aktörs eller en annan fysisk eller juridisk persons affärsintressen, eller skyddet för domstolsförfaranden och juridisk rådgivning

81 § Handräckning: Enligt paragrafen ska polisen och Tullen på begäran av tillsynsmyndigheterna lämna handräckning när myndigheterna ska utföra de uppgifter som avses i livsmedelsbestämmelserna. Bestämmelsen motsvarar 82 § i den gällande lagen.

82 § Register: I 1 mom. föreskrivs det om riksomfattande register som Livsmedelsverket ska föra för att styra och utveckla tillsynen. Verket ska bland annat föra register över alla livsmedelslokaler, verksamhetsställen som bedriver kontaktmaterialverksamhet och avses i 13 § och sådana officiella laboratorier och ackrediterade egenkontrolllaboratorier som avses i 30 och 31 §. Vidare ska det föra ett riksomfattande register över hygienpasstestare som avses i 19 § 1 mom. och över de personer som deltar i ett test för hygienpasset som testarna arrangerar och som av en testare har beviljats hygienpass enligt 19 § 5 mom. Dessutom ska Livsmedelsverket föra register över utbildade personer som genomgått den utbildning av jägare i hälsa och hygien som avses i kapitel I i avsnitt IV i bilaga III till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004, primärproduktionsställen, sådana primärproduktionsställen samt sådana biosektorer och primärproduktionsställen i dem som avses i 50 § och som verket har erkänt uppfyller kraven på kontrollerade uppfödningförhållanden för svin och över omständigheter som hänför sig till utredning av matförgiftningar och till uppföljning och kontroll av zoonoser utifrån anmälningar som avses i 34 § 4 mom. och 45 §.

Enligt 2 mom. ska Livsmedelsverket i enlighet med lagen om landsbygdsnäringsförvaltningens informationssystem (284/2008) föra register över primärproduktionsställen. Bestämmelser om ansvaret vid registerföring finns i 5 § i lagen om landsbygdsnäringsförvaltningens informationssystem. Landskapen ska använda och uppdatera registret över primärproduktionsställen i den omfattning de uppgifter som anges i denna lag förutsätter detta. Bestämmelsen motsvarar 83 § 4 mom. i den gällande lagen.

I 83 § 4 mom. i den gällande lagen föreskrivs det att register över fiskefartyg och vattenbruksanläggningar förs i enlighet med lagen om det nationella genomförandet av Europeiska unionens gemensamma fiskeripolitik (1048/2016) av jord- och skogsbruksministeriet. I enlighet med lagen om registrering av fiskefartyg och vattenbruksfartyg som används till havs (690/2010) för jord- och skogsbruksministeriet och landskapen register över fiskefartyg och vattenbruksfartyg. Bestämmelsen föreslås bli struken eftersom den inte längre behövs. Register över fiskefartyg och vattenbruksfartyg ska föras enligt dessa lagar. Vattenbruksanläggningar räknas som primärproduktionsställen och bestämmelser om register över dessa ingår i 2 mom.

Enligt 3 mom. ska landskapen föra register över de livsmedelslokaler och de verksamhetsställen som bedriver kontaktmaterialverksamhet som de utövar tillsyn över.

Enligt 4 mom. ska Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet föra register över alkoholbutiker och platser för tillverkning och lagring av alkoholdrycker.

83 § Uppgifter som registerförs. I registren som nämns i 83 § ska följande uppgifter införas: identifikationsuppgifter om tillsynsobjekten, identifikationsuppgifter om de primärproduktionsställen samt de biosektioner och primärproduktionsställen som ingår i dem som har erkänts enligt 50 §, för officiella laboratorier och ackrediterade egenkontrolllaboratorier de analysmetoder som tillämpas vid bedömningen samt namn på den person som svarar för undersökningarna och övriga uppgifter som behövs för tillsynen över livsmedelsbestämmelserna.

Enligt 2 mom. är de identifikationsuppgifter som avses i 1 mom. företagarens namn, adress och företags- och organisationsnummer samt namn och adress för tillsynsobjektet. Uppgifterna ska avregistreras inom tre år efter det att företagaren har underrättat tillsynsmyndigheten att verksamheten upphört.

Enligt 3 mom. ska Livsmedelsverket publicera en förteckning över godkända laboratorier där uppgifterna enligt 2 mom. framgår. I registret kan också uppgifter om tillsyn över laboratorierna antecknas.

Enligt 4 mom. registerförs för hygienpasstestare och för de personer som deltar i ett test för hygienpasset och som av testarna har beviljats hygienpass identifikationsuppgifter och datum när hygienpasset har avlagts. Uppgifterna specificeras också i Livsmedelsverkets dataskyddsbeskrivningar.

I övrigt tillämpas personuppgiftslagen (523/1999) och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet på insamling av personuppgifter och införande av dem i registret samt på användning och utlämnande av registeruppgifter.

84 § Statsandel: Enligt paragrafen tillämpas lagen om finansiering av landskapen (--/--) på verksamhet som ett landskap ordnar med stöd av denna lag, om inte något annat bestäms genom lag.

15 kap. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

85 § Ikraftträdande:

86 § Övergångsbestämmelse:

Bilaga Årliga tillsynsavgifter som landskapen tar ut enligt 68 §:

(Storleken på tillsynsavgiften är fastlagd enligt formeln kalkylerade tillsynstimmar enligt respektive riskklass x 200 euro)

1.2 Lag om ändring av hälsoskyddslagen

50 § Årlig tillsynsavgift som landskapet tar ut för tillsynen över hälsoskyddet: I den gällande lagen ingår avgiftsbestämmelserna i 50 § och den ändras nu helt och hållet. Paragrafrubriken ändras också för att motsvara innehållet eftersom den ändrade paragrafen föreskriver om en årlig tillsynsavgift som landskapen tar ut för tillsynen över hälsoskyddet.

I 1 mom. anges det vilka verksamheter som den årliga avgiften får tas ut för. I fortsättningen får landskapet ta ut en årlig tillsynsavgift av en aktör som har gjort en anmälan som avses i 13 eller 18 a § om sin verksamhet till landskapet och vars ansökan enligt 18 § har godkänts av landskapet.

Enligt 2 mom. ska storleken på den årliga tillsynsavgiften bestämmas utifrån det riskbaserade tillsynsbehovet på så sätt att myndighetens alla kostnader för tillsyn över verksamhet som är anmälningspliktig eller måste godkännas kan täckas med avgiften. Det kan vara exempelvis kostnader för inspektion, provtagning, vägledning och rådgivning. Storleken på tillsynsavgiften bestäms i en bilaga till lagen. Tillsynsavgiften ska bestå av en grundavgift på 100 euro och en avgift som bestäms särskilt för varje tillsynsobjekt utifrån dess riskbaserade tillsynsbehov.

Avgiftsplikten ska inte bara basera sig på en avgift som täcker kostnaderna för prestationerna, utan avgiften ska också täcka in den typen av tillsyn som det är svårt att sätta avgift på utifrån en prestationsbaserad taxa. Avgiften ska också inbegripa den styrning och rådgivning och de sakkunniguppgifter samt andra liknande insatser för att främja hälsoskyddet som ingår i den verksamhet som är anmälningspliktig eller kräver godkännande. Den ska exempelvis täcka det samarbete mellan landskapet och kommunen som krävs i

hälsoskyddsfrågor inom anmälningspliktiga verksamheter, bland annat frågor kring inomhusluften i kommunernas offentliga lokaler. Med avgiften kan exempelvis också utbildning i lagstiftningskraven eller informationskampanjer för minskade vattenepidemier vid badstränder bekostas. Avgifter utanför myndighetsverksamhet, bland annat kostnader provanalyser eller utredningar utförda av utomstående experter, tas ut separat. Vanligen är det laboratoriet respektive den utomstående experten som tar ut avgiften direkt av verksamhetsutövaren.

Enligt 3 mom. tas tillsynsavgiften ut i slutet av kalenderåret. Därmed kan det tas hänsyn till om verksamheten bedrivs under en kortare tid än ett kalenderår. Storleken på tillsynsavgiften utgör då en lika stor del av tillsynsavgiften för den berörda verksamheten under ett år som verksamhetens längd är räknat i dagar av hela året.

I 4 mom. ingår bestämmelser om rättelse av ett beslut om tillsynsavgift till både den betalningsskyldiges och betalningsmottagarens fördel på samma sätt som i exempelvis 77 och 78 §.

50 a § Övriga avgifter för tillsyn över hälsoskyddet: Paragrafen ersätter 50 a § om dröjsmålsränta i den gällande lagen. Den ska i stället föreskriva om prestationsbaserade avgifter som landskapet får ta ut utifrån sin taxa. Också paragrafrubriken ändras för att stämma överens med innehållet.

I 1 mom. ingår det bestämmelser om avgiftsbelagda verksamheter. Landskapet får enligt sin taxa ta ut en avgift för att behandla en ansökan enligt 13 och 18 a § och för att godkänna en ansökan enligt 18 § samt för tillsyn över verksamhet som är anmälningspliktig eller kräver godkännande av den som är ansvarig för en sanitär olägenhet. Vidare ska avgiften tas ut för inspektion, mätning, provtagning, undersökning eller utredning som hör samman med utredning av sanitära olägenheter eller med säkerställande av att en olägenhet avhjälpas. Myndighetens första inspektion för att utreda en misstanke om sanitär olägenhet och bestämma behovet av fortsatta undersökningar i anslutning till inspektionen är dock avgiftsfri. Avgiften motsvarar de avgifter som enligt den gällande lagen tas ut för inspektioner i bostäder och den kommer i fortsättningen att tillämpas enligt samma princip också på annan tillsyn än systematisk tillsyn.

Vid misstanke om vattenepidemier och andra brådskande sanitära olägenheter är det viktigt att se till att nödvändiga prover tas och att tillsynsåtgärder ända från början vidtas snabbt och i tillräckligt stor omfattning för att misstanken ska kunna utredas fullgott med en gång och olägenheterna vara så små som möjligt. Om det inte genast går att ta reda på vem som har orsakat olägenheten eller personen inte är villig att betala exempelvis för provtagning i den omfattning som det behövs för att utreda olägenheten, ska myndigheten först ta nödvändiga prover på egen bekostnad och efteråt ta ut kostnaderna av den som orsakat olägenheten. Vid epidemier har snabba utredningar högsta prioritet.

I 1 mom. föreskrivs det också landskapet har rätt att ta ut en avgift enligt sin taxa av en verksamhetsutövare som är skyldig att betala den årliga avgiften, när myndighetens tillsynsbehov är betydligt större än inom ramen för den systematiska tillsynen och tillsynsbehovet beror på att verksamhetsutövaren inte har följt hälsoskyddsmyndighetens uppmaningar eller förordnanden. Detta kan vara fallet till exempel om en fastighetsägare trots uppmaning från myndigheten inte har vidtagit åtgärder för att utreda en misstanke om sanitär olägenhet i fastigheten och myndigheten därför har varit tvungen att utföra extra inspektioner, mätningar eller utredningar.

Enligt 2 mom. ska landskapet bestämma den avgift som den tar ut för tillsyn enligt 1 mom. så att den högst motsvarar kostnaderna för att utöva tillsynen. Om landskapet låter göra undersökningar eller utredningar hos en utomstående sakkunnig eller ett utomstående laboratorium, får kostnaderna tas ut av kunden högst till ett belopp som motsvarar de verkliga kostnaderna. Bestämmelsen motsvarar bestämmelsen i den gällande lagen.

Med en avgiftsbelagd inspektion avses en inspektion där inspektören inspekterar platsen enligt vad som föreskrivs i 39 § i förvaltningslagen. Detta betraktas som icke-systematisk tillsyn och ingen avgift tas ut om inspektionen bara inbegriper skriftlig inspektion av dokument. Med avseende på den allmänna rättssäkerheten spelar det en roll att den första och i vissa fall de första inspektionerna och konstaterande av om det föreligger behov av fortsatta inspektioner också är avgiftsfria. Syftet med den första inspektionen är att utreda om det

förekommer någon sanitär olägenhet i tillsynsobjektet eller om det behövs kompletterande undersökningar för att utreda frågan. Avgiftsfria inspektioner innan ett behov av fortsatta undersökningar har konstaterats garanterar att processen för att utreda den sanitära olägenheten inleds på behörigt sätt och bedöms av myndigheten oberoende av den berörda partens betalningsförmåga. En avgift får dock tas ut för andra inspektioner och för så kallad efterhandskontroll, särskilt om inspektionen inbegriper mätningar och provtagningar och om avgiften finns upptagen i landskapets taxa. Vidare kan en avgift tas ut, om det för att utreda en sanitär olägenhet krävs andra åtgärder som är jämförliga med mätning och provtagning, exempelvis besiktning av en byggnad eller byggnadskonstruktioner och konstruktionerna öppnas och testas organoleptiskt. Detta stämmer överens med den gällande lagstiftningen.

Enligt 3 mom. ersätter staten ersätter de kostnader som landskapen har för att utföra sådana kontroller, provtagningar, undersökningar och utredningar som enligt denna lag hör till Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet eller som hänför sig till beredningen av myndighetens anvisningar och som myndigheten har överfört på landskapen.

Enligt 4 mom. ska det för de prestationer som statliga myndigheter utför enligt denna lag tas ut en avgift enligt vad som föreskrivs i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992).

50 b § Indrivning av avgifter utan dom eller beslut samt dröjsmålsränta: Avgifter enligt 50 och 50 a § får drivas in utan dom eller beslut i den ordning som föreskrivs i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007). Om den avgift som fastställts för en åtgärd inte har betalats på förfallodagen, får på det belopp som inte betalats i tid enligt 2 mom. tas ut årlig dröjsmålsränta högst enligt den räntefot som avses i 4 § 1 mom. i räntelagen (633/1982). Förfallodagen kan infalla tidigast två veckor efter att den tjänst för vilken avgiften bestämts har tillhandahållits. I stället för dröjsmålsränta kan myndigheten ta ut en dröjsmålsavgift på fem euro om beloppet av dröjsmålsräntan blir mindre än detta. Om tillsynsavgiften återbetalas på grund av rättelse av debiteringen eller sökande av ändring, betalas enligt 3 mom. ränta på det återbetalade beloppet enligt 32 § i lagen om skatteuppbörd (609/2005) från betalningsdagen till återbetalningsdagen.

1.3 Lag om ändring av lagen om växtskyddsmedel

2 § Tillämpningsområde: I paragrafen motsvaras 1 mom. av 2 § 1 mom. i den gällande lagen, medan 2 mom. 1 punkten motsvarar 2 § 2 mom. i den gällande lagen. Momentet får en ny 2 punkt som föreskriver att också verkställigheten av kapitel II–IV och VI–X i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 396/2005 ingår i tillämpningsområdet.

24 § Tillsynsmyndigheter: Enligt 1 mom. svarar Säkerhets- och kemikalieverket svarar för verkställigheten av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 och lagen om växtskyddsmedel, för tillsynen över efterlevnaden av denna lag och de bestämmelser som utfärdats och föreskrifter som meddelats med stöd av den och för organiseringen av tillsynen när det gäller tillverkning, import, utsläppande på marknaden, marknadsföring samt importörers och distributörers hantering av växtskyddsmedel. Säkerhets- och kemikalieverket ska även utöva sådan annan tillsyn över växtskyddsmedel som inte enligt gällande bestämmelser ska utövas av Livsmedelsverket.

Enligt 2 mom. är Säkerhets- och kemikalieverket den behöriga myndighet som avses i artikel 75.1 och den myndighet som avses i artikel 75.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009. Verket är den behöriga myndighet för åtgärder som gäller verkställigheten av kapitel II–IV och VI–X i Europaparlamentets och rådet förordning (EG) nr 396/2005.

Enligt 3 mom. svarar Livsmedelsverket i fråga om användningen av växtskyddsmedel, samt i fråga om hantering och lagring i samband med den, för verkställigheten av Europaparlamentets och rådet förordning (EG) nr 1107/2009 och denna lag samt för tillsynen över efterlevnaden av denna lag och de bestämmelser som utfärdats och föreskrifter som meddelats med stöd av den, samt för organiseringen av tillsynen.

Enligt 4 mom. ska landskapet utöva tillsyn över att Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 samt bestämmelser som har utfärdats och föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag följs inom dess geografiska verksamhetsområde. Tillsyn över import och export av växtskyddsmedel utövas enligt 5 mom. av Tullen vid sidan om Säkerhets- och kemikalieverket.

27 § Sakkunnigmyndigheter och sakkunniginsättningar: Paragrafen föreskriver om de statliga myndigheter och inrättningar som är skyldiga att utföra kontroller i syfte att utreda förutsättningarna för att godkänna ämnen och preparat som är avsedda som växtskyddsmedel eller yttra sig om dem till Säkerhets- och kemikalieverket. Bestämmelsen motsvarar materiellt den gällande lagen, men namnen på inrättningarna och myndigheterna har uppdaterats.

Enligt 1 mom. ska Naturresursinstitutet i syfte att utreda förutsättningarna för att godkänna ämnen och preparat som är avsedda som växtskyddsmedel yttra sig till Säkerhets- och kemikalieverket om deras biologiska effektivitet och användbarhet.

Enligt 2 mom. ska Livsmedelsverket svara för kemiska analyser samt för fysikaliska och tekniska tester av rester av växtskyddsmedel som förekommer i växtprodukter och animaliska produkter.

1.4 Lag om ändring av lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi

6 § Syftet med fullgöranderapporter: I paragrafen föreslås 1 mom. utvidgas så att Enheten för utredning av grå ekonomi ska utreda fullgöranderapporter till stöd när tillförlitligheten hos de livsmedelsföretagare som avses i livsmedelslagen utreds.

Närmare bestämmelser

Ikraftträdande

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Näringsfrihet och egendomsskydd

Enligt 18 § 1 mom. i grundlagen har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Grundlagsutskottet har ansett näringsfrihet vara huvudregeln i grundlagen, men utskottet har också ansett att näringsverksamhet under vissa förutsättningar kan vara tillståndspliktig (GrUU 19/2002 rd). Bestämmelser om registrerings- och anmälningsskyldighet har i sak ansetts vara likvärdiga med bestämmelser om tillståndsplikt (GrUU 56/2002 rd). I 3 kap. föreskriver den föreslagna lagen att primärproduktion och livsmedels- och kontaktmaterialverksamhet är anmälningsskyldig verksamhet. Utifrån anmälan registreras och godkänns verksamhetsstället av tillsynsmyndigheten. För tillsynen är det nödvändigt att tillsynsmyndigheten blir informerad om att verksamhetsutövarna finns, var de befinner sig och vilken typ av verksamhet de bedriver. Bland annat småskalig och obetydlig verksamhet ska inte omfattas av anmälnings- och godkännandeförfarandet. Skyldigheten att registrera och godkänna primärproduktionsställen och livsmedelslokaler baserar sig på unionslagstiftning som är bindande för Finland. Syftet med registreringen och godkännandet av livsmedelslokaler är framför allt att främja en hög nivå på livsmedelssäkerheten. Ett annat syfte är att bestämmelserna ska säkerställa att livsmedelstillsynen är effektiv. Med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna kan den här typen av syften anses vara både godtagbara och viktiga samhällsintressen. Dessutom stöder kravet på registrering respektive godkännande av primärproduktionsställen och livsmedelslokaler de grundläggande fri- och rättigheter som ingår i 20 § i grundlagen. Paragrafen föreskriver att var och en bär ansvar för naturen och dess mångfald samt för miljön och kulturarvet. Det allmänna ska verka för att alla tillförsäkras en sund miljö och att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön. För att säkerställa dessa grundläggande fri- och rättigheter är det befogat att kontrollera tillverkning, hantering och distribution av livsmedel.

Enligt lagförslaget ska i princip alla som arbetar i en livsmedelslokal och hanterar lättfördärliga livsmedel i minst tre månader påvisa sin kompetens inom livsmedelshygien genom att avlägga ett hygienpasstest som utarbetas av Livsmedelsverket. Hygienpasset medges personer som avlagt ett test i livsmedelshygien med godkänt resultat. Hygienpasstest får ordnas av hygienpasstestare som är godkända av Livsmedelsverket. Kravet på att påvisa kompetens i livsmedelshygien grundar sig på unionslagstiftningen. I den nationella uppföljningen av matförgiftningar har det kommit fram att merparten av förgiftningsfallen beror på felaktig hantering av livsmedel och att det därför kan var möjligt att förhindra förgiftningar med hjälp av utbildning. Följaktligen kan systemet med hygienpass betraktas som en sådan hälsofrämjande åtgärd som avses i 19 § 3 mom. i grundlagen och som skapar förutsättningar för en sund miljö enligt 20 § i grundlagen.

Enligt lagförslaget ska Livsmedelsverket utse officiella laboratorier och ackrediterade egenkontrolllaboratorier, medan jord- och skogsbruksministeriet utser de nationella referenslaboratorierna. Krav på officiella laboratorier ingår i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625. Kraven gäller i synnerhet sakkunskap, utrustning och infrastruktur, antal anställda och deras kvalifikationer och ackreditering. Laboratorieundersökningar spelar en framträdande roll när kvaliteten och säkerheten på livsmedel och livsmedelstillverkning bedöms. Följaktligen kan de föreslagna kraven och godkännandeförfarandena för laboratorier anses vara motiverade med avseende på 19 § 3 mom. och 20 § i grundlagen.

I 10 kap. ingår det bestämmelser om administrativa tvångsmedel, bland annat förelägganden, förbud, beslut om återkallelse av godkännande. I de allvarligaste fallen kan tillsynsmyndigheten förbjuda en verksamhet eller återkalla sitt godkännande av en livsmedelslokal. Nya tvångsmedel är avbrytande eller nedläggning av livsmedels- eller kontaktmaterialverksamhet och nedläggning av webbplats. På grundval av 53 § i livsmedelslagen kan tillsynsmyndigheten förbjuda primärproduktion, tillverkning, import, export, partihandel och annan distribution, servering eller annan överlåtelse eller användning i livsmedelstillverkning, om ett livsmedel eller informationen om det, primärproduktionsstället eller livsmedelslokalen eller den verksamhet som bedrivs där är av den arten att dessa av grundad anledning kan misstänkas orsaka allvarlig hälsofara eller hälsofara till följd av en överträdelse av livsmedelsbestämmelserna som inte kan avhjälpas. På grundval av 57 § i livsmedelslagen kan tillsynsmyndigheten återkalla sitt godkännande av en livsmedelslokal antingen helt eller delvis, om en hälsofara inte kan förhindras på något annat sätt eller om en livsmedelslokal eller den verksamhet som bedrivs där i väsentlig grad strider mot livsmedelsbestämmelserna och livsmedelsföretagaren inte har efterlevt tillsynsmyndighetens föreläggande eller förbud. Dessa åtgärder innebär inskränkningar i rätten att utöva näring. Tillämpningen av 53 § kräver dock a priori att verksamheten orsakar eller kan orsaka en allvarlig hälsofara. Följaktligen kan förslaget anses uppfylla proportionalitetskraven. Också för återkallelse av godkännande av en lokal enligt 57 § krävs det hälsofaran inte kan förhindras på något annat sätt. Dessutom kan godkännandet av en livsmedelslokal återkallas, om lokalen eller den livsmedelsverksamhet som bedrivs där på ett väsentligt sätt strider mot livsmedelsbestämmelserna och livsmedelsföretagaren inte har efterlevt tillsynsmyndighetens föreläggande eller förbud. Livsmedels- eller kontaktmaterialverksamheten kan enligt 58 § avbrytas eller avslutas, om en livsmedels- eller en kontaktmaterialföretagare inte kan betraktas som tillförlitlig på det sätt som föreskrivs i lagen och försummelsen är väsentlig och allvarlig och företagaren inte har efterlevt myndighetens förbud eller föreläggande. Förslaget kan anses uppfylla proportionalitetskraven, eftersom en livsmedelsföretagare också har möjlighet att justera sin verksamhet till följd av tillsynsmyndighetens föreläggande eller förbud innan myndigheten kan återkalla godkännandet eller förbjuda verksamheten. Förslaget strider därmed inte mot 18 § i grundlagen.

Enligt 15 § i grundlagen är vars och ens egendom tryggad. I egendomsskyddet ingår det också att inskränkningar i användningen av egendomen inte får vara så betydande att de i själva verket har samma effekter som expropriation av egendom (exempelvis GrUU 38/1998 rd). Egendomsskyddet gäller inte bara fysiska personer utan det är en allmän rättsprincip som också gäller juridiska personer. De administrativa tvångsmedel som föreslås i livsmedelslagen innebär i praktiken ett ingrepp i egendomsskyddet för ägaren eller innehavaren till ett livsmedel, en livsmedelslokal eller ett primärproduktionsställe. I de administrativa tvångsmedlen ingår också omhändertagande av ett livsmedel (55 §) och användning av ett livsmedel för något annat ändamål som är godkänt av myndigheten eller förstörande av ett livsmedel (56 §). Dessutom kan Livsmedelsverket eller landskapet enligt 62 § förbjuda marknadsföring av ett livsmedel och i samband med förbudet bestämma att företagaren ska rätta marknadsföringen (63 §). Grunderna för att tillgripa administrativa tvångsmedel är exakt beskrivna i lagförslaget. Tvångsmedlen är motiverade också med avseende på

bestämmelsen i grundlagens 20 § om att trygga en sund livsmiljö. Lagförslaget beaktar också proportionalitetsprincipen.

Enligt 43 § ska tillsynsmyndigheten ge företagarna råd och vägledning och i förekommande fall uppmana dem att följa livsmedelsbestämmelserna. I motiven till den föreslagna 43 § finns nuvarande praxis inom livsmedelstillsynen inskriven, nämligen att administrativa tvångsmedel tillgrips först efter att en företagare har låtit bli att följa instruktioner och uppmaningar, förutsatt att faller inte är av den omfattningen eller så allvarligt att tvångsmedel måste sättas in med en gång. Sammanfattningsvis kan de administrativa tvångsmedel som föreslås i livsmedelslagen anses vara godtagbara med avseende på egendomsskyddet.

Hemfrid

Enligt 10 § i grundlagen är vars och ens privatliv, heder och hemfrid tryggade. I 38 § föreskrivs det att en inspektion får göras i ett tillsynsobjekt, som är beläget i utrymmen som används för permanent boende för att genomföra de krav som ingår i vissa EU-rättsakter, om en inspektion är nödvändig för att utreda de omständigheter som är föremål för inspektion. Inspektionen får endast göras av en tillsynsmyndighet. Livsmedel framställs och säljs i allt större utsträckning i hemmet och därför har det ansetts nödvändigt att i förekommande fall utsträcka inspektionsrätten till hemfridsskyddade lokaler. För Finland bindande EU-lagstiftning kräver att de berörda myndigheterna har tillgång till rättsliga procedurer, med vilka de kan säkerställa att personalen har tillträde till en företagares lokaler och möjlighet att ta del av de dokument som företagaren innehar, för att kunna utföra sitt uppdrag på behörigt sätt.

Grundlagsutskottet har tagit ställning till begränsningar i de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUB 25/1994 rd) i ett betänkande. Begränsningar i rättigheterna måste grunda sig på en lag som är stiftad av riksdagen och det innebär ett förbud att delegera befogenhet att begränsningar till författningar på en lägre nivå än lag. Begränsningarna ska vara exakt avgränsade och tillräckligt exakt angivna. Dessutom måste den väsentliga innebörden av dem framgå av lagen. Vidare måste grunderna för begränsningarna vara godtagbara och begränsningarna måste bygga på ett tungt vägande samhälleligt behov. Begränsningarna ska uppfylla proportionalitetskraven och de ska vara nödvändiga för att det godtagbara syftet ska nås. Någon viss begränsning har tillåtit bara om målet inte har kunnat nås med mindre ingrepp i de grundläggande fri- och rättigheterna. I det föreslagna fallet kan livsmedels säkerhet och förebyggande av matförgiftning anses uppfylla kravet på ett tungt vägande samhälleligt behov och kravet på att syftet ska vara godtagbart. Den väsentliga innebörden i inspektionerna framgår av bestämmelserna och detta är exakt angett och noga avgränsat. Enligt bestämmelserna för inspektioner inte utföras av någon annan än en tillsynsmyndighet och de får endast utföras i ett visst syfte. Inspektionerna måste vara nödvändiga för att utreda vissa omständigheter på inspektionsobjektet. Följaktligen uppfyller bestämmelserna kraven på delegeringsförbud, proportionalitet och nödvändighet. Nödvändigheten uppfyller också kravet på att en inspektion inte får utföras med medel som i mindre omfattning ingriper i hemfriden. Sammanfattningsvis kan bestämmelsen anses uppfylla kraven i 10 § i grundlagen.

Utövning av offentlig makt

Enligt 119 § i Finlands grundlag (731/1999) ska de allmänna grunderna för myndigheterna uppgifter regleras genom lag. Grundlagsutskottet har, särskilt i samband med den reglering som är kopplad till de grundläggande fri- och rättigheterna, ansett det vara nödvändigt att det i en lag entydigt framgår vem som är den behöriga myndigheten eller att det i övrigt anges exakt eller att åtminstone utgångspunkterna för förhållandet mellan myndigheternas befogenheter framgår tillräckligt exakt av den aktuella lagen (GrUU 18/2004 rd och de dokument som det hänvisas till där, nämligen GrUU 7/2001 rd, GrUU 21/2001 rd, GrUU 45/2001 rd, GrUU 47/2001 rd, GrUU 52/2001 rd och GrUU 17/2004 rd).

Propositionen innehåller bestämmelser om uppgifter som ska påföras jord- och skogsbruksministeriet, Livsmedelsverket, landskapen, Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet, försvarsmakten och Tullen. Uppgifterna innehåller utövning av offentlig makt och bestämmelser om dem måste därför ingå i lag. Under de förutsättningar som anges i artikel 28–33 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 får

tillsynsmyndigheten delegera uppgifter inom den offentliga kontrollen eller kontroller, undersökningar och utredningar för den offentliga kontrollen till utomstående. Eventuella administrativa beslut som ska fattas på grundval av kontrollerna, undersökningarna eller utredningarna ska dock fattas av den delegerande tillsynsmyndigheten. Myndigheternas befogenheter och uppgifter beskrivs i detalj i lagen, och därför uppfylls kraven i grundlagen.

Delegering av lagstiftningsbehörighet

I 80 § i grundlagen ingår det bestämmelser om att utfärda förordning. Enligt paragrafen ska det dock genom lag utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag. Republikens president, statsrådet och ministerierna kan utfärda förordningar med stöd av bemyndigande i grundlagen eller någon annan lag. Också andra myndigheter kan genom lag bemyndigas att utfärda rättsnormer i bestämda frågor, om det med hänsyn till föremålet för regleringen finns särskilda skäl och regleringens betydelse i sak inte kräver att det sker genom lag eller förordning. Tillämpningsområdet för ett sådant bemyndigande måste vara exakt avgränsat. Genom lag ska det dock utfärdas bestämmelser om individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag. Enligt grundlagsutskottets praxis (GrUU 56/2002 rd) måste befogenheterna för att utfärda förordning och delegera lagstiftningsbehörighet vara tillräckligt exakta och noga avgränsade. Det ska tydligt framgå av en lag vad som kommer att regleras genom förordning.

I lagförslaget ingår det ett flertal bemyndiganden att utfärda förordning. Enligt 5 § får jord- och skogsbruksutskottet genom förordning utfärda närmare bestämmelser om livsmedlens sammansättning, mikrobiologiska kvalitet och främmande ämnen i livsmedel, livsmedlens tillsatser, aromer, enzymer, näringsämnen och processhjälpmedel, nya livsmedel, nationella arrangemang som krävs enligt EU-förordningen om nya livsmedel, de uppgifter som ges på livsmedelsförpackningar, i broschyrer, i reklam eller i andra marknadsföringssammanhang, uppgifter som ska ges om nationella benämningar på alkoholdrycker, vilka är möjliga enligt Europeiska unionens lagstiftning, om deras sammansättning och om dryckerna, livsmedelskontaktmaterial samt om användningen och renhetskraven i fråga om dem och om anmälan om vissa näringstillskott.

Enligt 6 § kan det genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärdas närmare bestämmelser om nationella bestämmelser om leverans av små mängder inom primärproduktion och vissa animaliska livsmedel, strukturella och funktionella krav som gäller livsmedelsverksamhet, krav som gäller hantering och transport av livsmedel samt krav på temperaturer, det nationella genomförandet av överenskommelsen om internationell transport av lättfördärliga livsmedel och om specialutrustning för sådan transport och om hälsotillståndet hos djur som används för livsmedelsproduktion samt om skötsel, hantering, provtagning, undersökningar och transport av dem och om den information som ska ges om djuren.

Enligt 21 § kan det genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärdas närmare bestämmelser om anmälningar, ansökningar, godkännande och registrering av primärproduktionsställen, livsmedelslokaler, kontaktmaterialverksamhet, spårbarhet, offentliggörande av tillsynsuppgifter och matförgiftningar.

Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet kan det dessutom utfärdas närmare bestämmelser om behörighetsvillkor, språkkrav och fortbildning för tjänsteinnehavare (28 §), sändande av prov och zoonotiska sjukdomsalstrare (35 §), tillsyn i anslutning till export (47 och 48 §), ansökan, godkännande och återkallelse av godkännande av ett nationellt kvalitetssystem för livsmedel, inspektion av en oberoende part, rapportering av inspektionsresultat och offentliggörande av uppgifter om kvalitetssystemet (49 §), ansökan, erkännande, tillsyn och återkallelse av erkännande av övervakade uppfödningförhållanden (50 §), registrering av namnskyddade produkter (51 §) och nationella arrangemang kring vissa avgifter och storleken på avgifterna (67 §).

I vissa fall är det statsrådet som ska utfärda förordning. Genom förordning av statsrådet kan det utfärdas närmare bestämmelser om nationella arrangemang för genetiskt modifierade livsmedel och foder (5 §), Tullens uppgifter i övervakningen av exportkraven (27 §), standarder och krav på laboratorier och deras personal,

förutsättningar för att utse laboratorier och anmälan om laboratorier (35 §) och utredning och anmälan om matförgiftningar (46 §).

Dessutom kan det enligt 5 § genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet utfärdas närmare bestämmelser om innehållet i och distributionen av det informationsmaterial om föda för spädbarn och småbarn som krävs i Europeiska gemenskapens lagstiftning.

I en del av befogenheterna att utfärda förordning eftersträvas mer komprimerad praxis än vanligt. Tanken är att lagen ska vara lättare tillgänglig och lättare att förstå och därför undviker man onödiga upprepningar i lagtexten. Det grundläggande kravet ingår dock i varje bemyndigande att utfärda förordning. De grundläggande kraven på livsmedels- och kontaktmaterialverksamhet baserar sig till stor del på EU-lagstiftning som är förpliktande för Finland och som består av EU-förordningar som är direkt tillämpliga i alla medlemsstater. Det har inte ansetts befogat att upprepa de grundläggande krav på livsmedels- och kontaktmaterialverksamhet som ingår i dessa EU-förordningar. EU:s livsmedelslagstiftning beskrivs i kap. 2.2.1.

Dessutom ingår det befogenheter för myndigheterna att utfärda bestämmelser i vissa frågor, som inte behöver regleras genom lag eller förordning. Enligt 20 § kan Livsmedelsverket utfärda närmare bestämmelser om ordnande av hygienpasstest, de språk som används vid testet och om bedömningen av godkänt avläggande av testet, om hygienpasset och beviljandet av det samt om datahanteringen. Enligt 34 § kan verket utfärda bestämmelser om anmälan om undersökningsresultat som tyder på allvarlig hälsofara och om förvaring och sändande av prov och sjukdomsalstrare till ett nationellt referenslaboratorium och enligt 46 § om de metoder som ska användas vid köttbesiktning och om frekvensen och omfattningen av trikinundersökningarna i vissa fall.

De föreslagna bemyndigandena anges exakt och noga avgränsat. Följaktligen kan bemyndigandebestämmelserna anses uppfylla kraven i 80 § i grundlagen.

Rättssäkerhet

I 21 § i grundlagen ingår det bestämmelser om rättssäkerheten. Var och en har rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Propositionen innehåller en standardparagraf om överklagande. I 12 kap. ingår det överklagandebestämmelser med standardformuleringar för beslut som fattas med stöd av den föreslagna lagen. Följaktligen kan det anses att kraven på rättssäkerhet är uppfyllda.

Skydd för personuppgifter

Grundlagsutskottet har vanligen bedömt bestämmelserna om myndigheternas rätt att få och skyldighet att lämna ut uppgifter trots sekretess utifrån skyddet för privatliv och personuppgifter enligt 10 § 1 mom. i grundlagen och då noterat bland annat vad och vem rätten att få uppgifter gäller och hur rätten är kopplad till nödvändighetskriteriet. Myndigheternas rätt att få och möjlighet att lämna ut uppgifter kan enligt utskottet gälla behövliga uppgifter för ett visst syfte, om lagen ger en uttömmande förteckning över innehållet i uppgifterna. Om innehållet däremot inte anges i form av en förteckning, ska det i lagstiftningen ingå ett krav på att "uppgifterna är nödvändiga" för ett visst syfte (GrUU 17/2016 rd).

Vidare har grundlagsutskottet ansett att rätten till information, som går före sekretessbestämmelserna, i sista hand går ut på att den myndighet som är berättigad till informationen i och med sina egna behov åsidosätter de grunder och intressen som är skyddade med hjälp av den sekretess som gäller den myndighet som innehar informationen. I 40 och 41 § ingår det bestämmelser om Livsmedelsverkets rätt att för sin tillsyn få nödvändiga uppgifter trots sekretessbestämmelserna. Följaktligen kan det anses att nödvändighetskravet uppfyller kraven i 10 § i grundlagen.

Hygienpasstestet och andra dokument i anslutning till testet är handlingar som har uppkommit i en uppgift som innefattar utövning av offentlig makt. På behandling av dessa handlingar tillämpas allmänna lagar om

informationshantering. I överensstämmelse med artikel 4 i Europaparlamentets och rådets förordning om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) ska Livsmedelsverket ange syftet och medlet för behandling av personuppgifter i samband med hygienpasstestet och betraktas därmed som personuppgiftsansvarig enligt förordningen, medan en hygienpasstestare betraktas som personuppgiftsbiträde för Livsmedelsverket. Livsmedelsverkets bestämmelse om datahanteringen är enligt artikel 28.3 i den allmänna dataskyddsförordningen en bidande rättsakt som säkerställer att personuppgiftsbiträdena följer kraven i förordningen.

Enligt regeringens uppfattning stämmer förslagen överens med grundlagen och lagförslagen kan därför behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag: